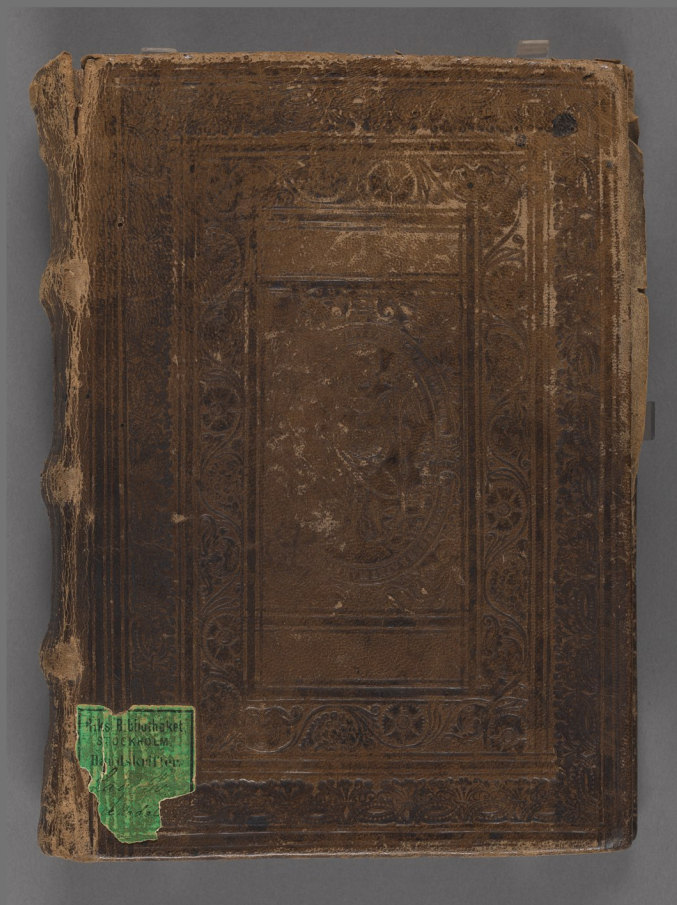

Äldre Västgöotalagen

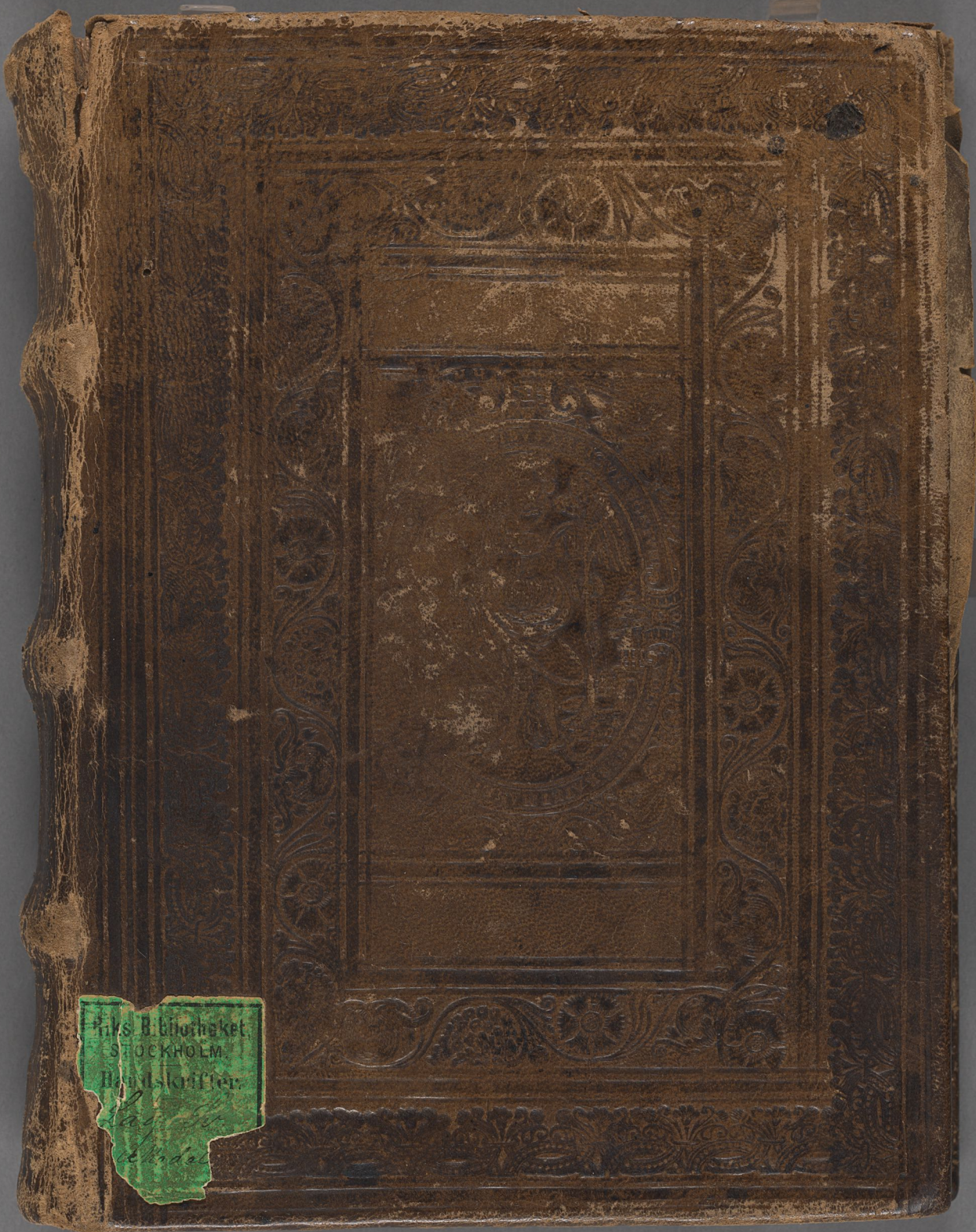

B 59

Tillkomstår 129-
Digitaliserad år 2019

National Library
of Sweden

K. M. S. Biblioteket
STOCKHOLM.
Handschriften.
Konst.
Andal

B. 59.

Denne håndskrift er foljend i den af oss år 1827 utgijfne
edition af Westgötalagen. Se förtälet sid. I-XIV.

H. Collin C. Schlyter

N 8.

Attur detta exemplar har Drott. Stiern-
hielm låtit publicera i Västerbotten
lagen. J. P.

Ombunden med lötter,
kostnadt in Febr. 1687.

Joh. Had.

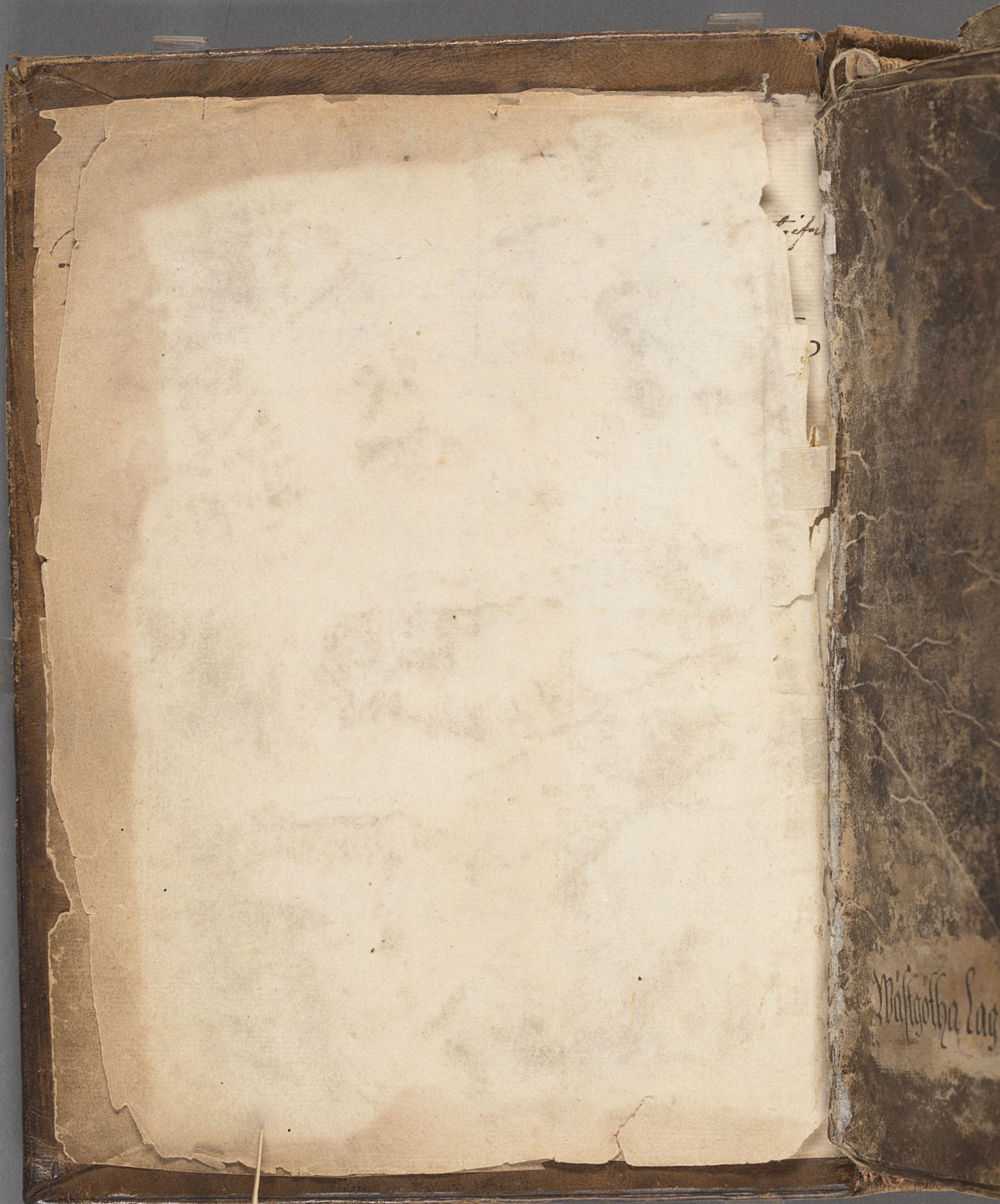
114.

Den røde pagin
Joh. Bure, lik
med andra praktis
anteckningar av
Högskola Bjelkes

114.

Den röda pagineringen är gjord af
Joh. Bure, Likaså de röda rubrikerna
med modern frakturstil i de öfre margerna
anteckningen är Olufs syn i 95. m. ff.

Hogenskiöld Bjelkes stil bl. 21, 41 i kanten och flerstädes

Handwritten text on a small piece of paper at the top of the gutter.

Missa Sancta Sag

Wästra Gota Lagman. 42/36

2.

LABOR

Wästgötha Laghen.

þar er fyrst til gættur
 kistek ark fyrst ilaghum warum
 þa ark cristna var oc allir cristnir
 konongar bondar oc allir bo
 carlar biscupar oc allir boelar dr man var
 var barn til kirknu bozet oc beþiz cristni þa
 skal farir ok moter fa gudfar þur oc gudmoker
 oc salt oc uarn þar skal baira til kirknu þa
 skal a prest kalla han skal a kirknu bole boar
 barn skal bymsigna fir utan kirknu dyr
 Sihen skal font wigya prestir barn topa oc
 gudfarir a halda gudmoker til namnis fyg
 ia prestir skal byrbe husu lengi farir oc mo
 þek sculu vardvera handir þat for a vegh oc
 ma igh til kirknu coma þa skal gudfarir do
 gudmoker a halda i varn an uarn ar
 namn farirs oc sunes oc andes heta
 þa skal þer .j. kyrknu gard graua

þar an gengi d
 skal gengi ad ge
 no þindia med t
 þat þindia oc han
 erder ma
 þer .j. kyrk
 rta er kyrkua
 mba skal gyua
 vik oc na her ge
 þodtrundaþo
 þa stulu þer hou
 gy houodtrunda
 ren þer uili etleu
 þer altara st
 mo vara etleu he
 þa stulu bondir
 fir altara vilt
 þerku gard all

ra an gengy áid berra brúder vþ. Byscupi
 skal gengy áid gera eðvar náter oc ul quels hi
 no brúdia. med tolf manna. hialuer han hin
 brattandi oc han drikka myod oc allu kler

Terðer ma þ kar hans. *IFlyrkun*
 þer. i. kyrkui drápin þer áir mbinga va
 rle þa er kyrkia al vniugh. En þer þu tu vit
 un þa skal gýua byscupe þrer marþer. fura
 vils oc náter gengerd. En a tu vitru. er. at þer
 hovodrúndaþo. oc uilia kyrkui vigna leta
 þa sculu þer. hovodrúnda. Landbor sculu er
 gh. hovodrúnda gara mer en enu sinu. v
 ten þer uil. eller at þer falli. i. hovod syndu.
 Var þer altara sten los. þa skal prestur byscup
 mid vara. eller heita mid sinu þrim mannum
 þa sculu bónder gýua byscupi þrer marþer.
 er þu altara vils oc náter gengerd. Oc þu
 kyrkui gáid allen. þrer marþer. þu sinu.

Blw balt

kyrkun gæd. tolf öra. oc fir stapul tolf öra. Druffz
 oc kockhor. calka oc messufat. þa skal bystuper
 vighia fir tyunda. þen. er bonder gina' hanum
 oc böin ferma. Taker kyrkua. at fyrnall. stande
 stulpar. liggia fillur er helt dýrm. oc festiband
 ligger hamber. hell. altara sten. oc altare ha
 u kilya vixl sma' tannu. þo at hana böte en
 velli áru all' hel. Herðer kyrkua brutin oc
 maffu fat stolen. þer er mbingfvarik. þat er u
 v marcha sak. kyrkys. swa hare þe. swa konog
 ge. var þer in gangit at opnæ dozon. þa skal
 prest. gnaða skaba apter þen sun kyrkua fik
 til þes er þier marcher. áru. oc eigh þy mera
 at shabi se mere gork. Er grauit vudir fjll.
 þa skal ecki prest var þa. Spyrðs vp scabi. þa
 a prest böra þrek marcher. þaghe kyrkua
 þu sic alt. Brende up kyrkua þa skal
 þer böta. þier markar. prest skal

¶

Wastrea Gota Lagman. 42
36

febro. 1662

8 3.

Wanda framlyvsum. oc þen baklyvsum er tald.
 Brendur. i. kirku. skruber af framlyvsum. gjaldr
 prest apter hvat sum vart er til þes þres mar
 chur airu. eigh þy mera at mere se skafi goz
 Skul þem a. bonda oc prest. katter prest. bondi
 tende. oc bonde knæher ne vid. byvber fyrir sik
 vilfor et. at han tændi. eigh. þa er han hann
 sozet. þa skal prest bota. Bar prest messu fat
 heim oc glatast. þer skal prest þem apter gjaltra sum
 þer varu. vart. med suornu epe at þer varu eigh
 battri. Hangir klocca i. kyrku falter. i. hovodma
 na bote soþu fyrir mardhu kyrkudrostu iardog
 hendi en bana far. Falter klocca rinni nider. i. ho
 vok man. bota soþu mardhu. þi in en han far ba
 na af. Falter. i. hovod þsi aller kloccharu var
 þi far gjalvar. brest klocca fyrir þem þa er hvu
 vort. En annar makar fellu. klorcho in þer burt
 hvu vifer er hum vatri en þres mardhu bote su

Epis. C. 13

hūn ar vārð. oc iku mare en hver march. þo at
 N8 hūn se bārðr. Scall sopn valdi her sinn fleire aru
 vārðer marder. i kyrkiugardhi drapm allar
 sargheper giatæ biscupe hver march. þa
 skal eighi tǫp ueta. fyr an ^{han} hannur biscups
 N8 lof al. num han hærh iud sinu þrim marchu.
 Biscuper skal vif sopn mæla an þær viber
 þen vifit uan. Vær þer. i. iustin. i. kyrkiu
 garhi. aller. i. har takm. þa skal eigh prestes
 massu saghia fyr an han hannur biscups lof
 al allar hans lensprests bote biscupi tolf o'
 ra. An þer mah. al þæs ar. frif brot. Dylia sop
 nar man kalla eigh frif brutin þa skal bis
 cups lensprest se af sopnar manū tylptar.
 et biþia sar swa gud holl' oc natu sinu at þer
 eigh frif brut. giot suat biscuper a sak. af.
 kyrkiu gard skal scapa bola melli. siut a lof
 at gar þe. sinn annat. Liggar kyrkiugarar

þer open þer er þri
 ligger þriðium
 skal þe a biscupi. i.
 vifna orðhoghor
 þer vax. bafi vi
 þer þuls. fyrta
 þer þox. þ. olung
 þer man hufia an
 þer huf. ætler
 þer han sakar at
 marchu vid sakfo
 biscuper hannur ha
 þer Amur an ha
 þer þanda massu f
 þer þiskman. at
 þer þer ok frif þer
 þer þanda massu. S
 þer þer bendi þer fo

alþer' open þer er þriggia martha sac. þer a bis
 cop er. Ligger þridunger vpen. þat er siar oza
 sak. þat a. bis cop ar. sikan a. harad fur valka
 han acta orhoghor. Oc skal krukkingar þak
 gilter varv þafi vinter oc somar. Barn þozf kr
 istnu. ⁊ huls. fyrra scal barn arstna en man
 hulla. þozf. ⁊ olung. ok annar hull. þa skal fyr
 ra man hulla en ola. Barn far eigh kristnu
 ⁊ eigh hull. ætler oleng. ar prest forfallalo's. þa
 ar han sakker ac marth þrim. viþ bis cup oc þri
 marchu vid saksochenden. forfal prests aru en
 bis cuper hanir hanu buk sant oc ar þozfari
 for. Annur an han siuka ligher. þridia an han
 þiganda massu figher. fyarda an han ar i-solen
 farin siukna. ac hialpa. þr skal massufatum
 fara ok siuku hialpa. en han siugar aigh þig
 handa massu. Skal þaim a bonda ok þat kal
 lak bendi han forfallalo's. þa ical han va'ma

Simpl.

No. figher.

Blisio Galtz

sik a more mardz siar p̄stū. at han lagha' forfall'
 fak. Prest' scal bonda' ola oc bonda hono. bōda
 s̄vn oc doctoz hans allstabarn fir. tjunda sin an
 fir hiona hans huart er olia scal guu ora rva
 ok sva fir alla va man eiḡ gera tjunda sin ok
 ori fir lagher. Stab allū frallsuri mānū. *Se hu*
 lo tata. ok ortogh fir natuaku. Cigh māra hie
 flera vaku. Cigh ok flera vaka nū p̄st' uli. eller
 bondi uli. oc h̄y at biek natar. liggi. lik nū. *vill*
 h̄ an lengar lata mni liggia guu ortogh ^{fir} naac
 huaria. Galt' d̄or at bonda taki oris mug af fa
 tum hans. oc guu p̄sti fir lagherstad oc ortogh
 at natvaku. pratt' er skydugher gest' at hulla
 sum bonda'. D̄or stakkarl. ja a p̄st' pik ok sc̄rey
 pu ok laghar stad. Sitai' biscuper innan sokna'
 fac bondi but hamū. bibak ola sik. ja er han sky
 tougher han at ola. hauu half mark firm. *Gan*
 ger p̄st'. i. soku annars p̄st' ver. i. bok ok stol

f

j

ok las nū folke ba
 fram. galdi tolf or a
 atri seldi unda sc̄ap
 d̄or til v̄p. sibau sca
 p̄st. man a huur
 d̄or kan tjunda
 s̄er bombar. a. la
 de vill. annar. stag
 h̄ hans ingha
 ngr nū han uli
 hana. ok haluan
 vill ḡpt giua. ve
 p̄miga. A. V. bo
 s̄odsthan tjum
 ligger ok lurku
 her til b̄nab a sta
 stand. allan. a. li
 marlar. soku. h̄

5

5

10

Litho Gall

ok las nur folke þa er han sakar at marchum.
 þrum. galdri tolf ora. biscopi. ok tolf ora prestri. **A**
 atri skal tyunda scypta. cather þst. swa sum kirkia 18
 ar til vigft. sibau skal scypta. i þrek lota. En a bisco
 þak. Amman a kirkia þridia valsurman. prestes
 akui kan tyunda allan. ok offar bet til trufu
 fota kombar. a langafreadaghi. **B**onde. doz. i sokn.
 ok uill. annar stagd laghar stad haua. þa skal þst
 lik hans ughia ok til gardsliz fylghia eighi la
 ngra nū han uili. þa skal han halvan laghar stad
 haua. ok haluan þen þst mik lika takar. **A**n þst
 vill. gipt gyua. bet ar twar skappur. allar ortugh
 þanniga. **A**. V. bol. i. by. a þru ok las. aft ad hum.
 þa skal han tyunda lura þst ok kirkum su tol
 ligger. ok kirkungarhi. var þa. **S**ar man enka a
 ker til byar. þa skal. þrastins tyunda lara afca.
 standa. allan. allar bort. flytia. **B**oz bondia od
 markar. soku. þingar kirkum ar hanu. þy klu

naff vara an han vill sua. Ughi ma landboæ
 nigha at sochia or kirkui by til amarnæ kirk
 kuu. An vaha blod comber i kirkungard. þa
 skal topvu skara mað bloði oc kasta ur kirk
 kungardi. ok kirkungar þer ær ælki vskur. þy
 þa loar. Þraff ma ængin man fra kirkui
 vaha. nu þen biskopæ havu forbobæt. vrah
 þa bondar fridlofan man an þer ulia. Or
 saker ær prestær um þat. **Æ mandrapi.**

Uþær. drapin ok af daghū takin. þa
 skal ughi a þingi lysa oc fratal arum
 gja' figia' ok a adru. An a bridia efyr ma'la
 allar ær mal hans spitt. þa skal vaxhændi til
 þings fara ok vran vidz þing standi man
 til þings gare griþær at bezas. þings man
 skulu hanū loua þings gangu han skal vidz
 þy banorþi ganga. þa skal aru bana namna
 þær ær vald hans at giva þem banorð ær han

vilan vaxhandz a
 mat dæm bana n
 a skæm. þauu
 þuua' namþ
 þuua' arust m
 erabam. þa
 þu sim allur m
 þu aingha þing
 þu a þingz ok
 þu at þu skuldi þ
 ok hanū bamorð
 þu hull. ok natt
 þu þu sim tak
 þu ma. þu se m
 þu vaxhan od
 þu ma ok þu
 þu skal aru þu ær
 þu ma. þu ma þu

Wæstra Gota

tæki hærðungs namps if
þam hooy wil

12

villan vaðhændz æru maugur til þan skal
 mað barn vana namþna þy ær skyldastær
 a faparni þauur kona barn i kona þa skal
 hun vana namþna þa skal hald skend nam
 þna ok atvult man þer skulu fain vara ok
 en raksvan þa skal andagha hem vðma
 þan sum allur man goias afatur a þingi þa
 skal a angha þing þa na vithu baira lata
 tak þa a þingi ok man siar. Sva kúbbæ a mal
 þit at þu skuldi hæ standað i dagh ok rita a þa
 dar hanu banord mað tvannu cýlþrú. Sva mað
 gud hull ok uatthi minni at sva kunn tomba a
 mal þit sum tak þar nu vithi til þa skal arui
 svarria. Sva se mað gud hol ok uatthi minni at
 þu bær a þan od ok eig ok þu ær sandar þann
 hans ok sua gaf tak þar namni til a þingi
 þa skal arui firi adra týlft ganga ok samulund
 svarria. Tokk man skulu i týlft standa ok e mi

Handya balt

18. haf skal eptir tylpt huaira vara. þy mun haf
 skulu eptir tylptak eb. hvam. vara. þy þylla at
 far. ok gramya. þa skal aru til sagnar þings
 fara lata toma sic af þingi ok uita mek vinstu
 þumanni. Sibia sva far. gub hull. ok uattu si
 num. at han nan bar alt a endagha til fridar
 hans sum lagh til sagha. þa skal han a þing
 ganga afptar lata toma fridlofan han fur
 arva ok eptimalanda. ok vgilan þa skal
 han frit flyia. ata hema a daghurki. a sagnar
 þingi ok i skogha at narvarki. Liggia ind tolf
 march harads þy þing a in han sitar kua
 ok vardhar han eigh ok fyuranghi markar
 harabi. ok þrer markar þan atar maf hauu.
 ok drilkar ok haur mor mad hanu har þe
 þrer ok aru tvar sextan ortoghoz. i þridingh.
 huain allai. nu han lati botar þing a þan
 nachorb at saklofu. vilar þer botar taka. þa

in dnyra balesse

7.

14

skal bota nu markar arva bot. oc tolf markar
 4to artar bot. Sax markar skal arva bota. sex mark
 skal artin bota þre a fadræmmi ok þre a modar
 um. þa skal hm skyldast ora tolf. þa þer ar nast
 ora sax. þa þer ar nast. ora þre. þa þer ar na
 st half famru ertoghr. Sva skulu allir bota. ok
 skulu sva allir taka. a hvar halv. nuna til satta
 mans. Bot skal skipta til satta mans. Jamm ski
 ldur allir þa skal thic holdr taka sum holdr. Sax
 markar skal arva taka af artar bot. ok sex mark
 skal artin taka. þre a fadræmmi. ok þre a modar
 um. **Scal. V. arla** ddan man aprar bota. þan an
 noboghar havir farir þan aprar bota mark nu
 marku arva bot. ok sex marku artar bot. sva
 sum artar þan man. fir vran halva artar bot. fi
 ru. þy ar art þans ar half þra lar. ok fra sgi
 var. In hall bana vil sokia allar atustar men.
 þa skal þing visa ok talu a þingi. weta ok þer

lata endagha toma. þa skal þing smāna viftu
 a endagha lata vera ok sva a hvarrum endagha.
 þa skal þings manna viftu fyrst lata vera. si
 þan skal arvi. svana. Sva se maðr gud hull ok ua
 stum minni. at þu halt hann undir od ok ey. ok
 sva gaf iac þer nam til a þingi. **A**dvistað manni.
 skal þing ufa ok sva svana a hānder hann. **B**idia
 sua sār gud holl ok uastu sinn at þu vakt a vigh
 uastu maðr vrasvilia ok sua gaf iak þar nāmp
 mitil a þingi. **R**asbana skal þing ufa vni sak
 þa þu kallax hann samman at vera at hann rad
 hann haðrabu. hann skal uita firir a endagha maðr
 tylt at faperni ok halua at moþerni. **F**alst. hann
 at babum þa skal hann bota halua fāntu mark.
Falst. hann at tylt bote þrer mark. **f**alst. hann at
 halvri bote tolf ora. **J**u skal halst þann bota hal
 u fāntu mark. þar a akki honongar sak.
 eigh a razband ok eigh a halst. band. **A**dvist

Wætrae Gota lagman 42/30

madraja kall

8.

16

afak sola orogh ok ora fain. swa. a. k. swa. a. herad.
 wæp lmg: skal he lghis bor ok tara ok eigh na
 ma til. þrei draper man. a tæþen. han ma eigh. he
 ra þes bam. Gonde skal bota arna bor
 ok atæ bor. eigh friþ flia. nu han uhi. eigh lo
 ra Drapar mafæ swanþkan man. eller smalenf
 kan mnem konongfrilis. man eigh. vaft goþkan
 bote fir afra oroghær. ok þrettan markæ. ok an
 ga atæ bor. þui mar. þær. a kononger. a madrap
 ok swa allur man. Drapar kona man. þa skal
 mala. a man. þen skyldasta. han skal boru var
 þa. frid flia. Drapar. danþkan man. al
 la uorn. bote mi marku. Drapar. vclanþ
 þkan man. eigh. ma frid flia. or landi sinu. oc
 æch. hans. Drapar. vclanþkan þst. bota mi
 þir fir sum harlanþkan man. þra. skal. i. bon
 dalaghū vara. var. þær. þukarman drapm allæ
 anþær. þa skal bota fir marchū þurr. þem
 sakma. þokir. ok tvar. marþær. k. bonda. þvæ
 gaf. þer af aþrum sin. rat. Drapar. þ. þrel

Cap. 9.

Cap. 10.

jj

itni
 dagha.
 ra. si
 ok ua
 g. ok
 anni.
 Bidia
 vigh
 amp
 sak
 ad
 a mad
 k. han
 mark.
 an at
 hal
 la.
 levist

þung
 þamgn
 þ
 þ
 þ
 þ

Drápa Beith

manst. vöte fir markū þrem. nū han ulti han
 fughura marka vǫrdan. þa skal han sva bo
 ta ángin a þar sak. a vtan sak so þan. Drápa
 8. man var þar han líben drápm a fotū hanū
 15. liggja var kum smū. vöti huarti. k. allar þa
 ræfi. Drápa galn man. 4. lópað oz bandum
 vöta han aptar. mað miv markū. Takar. 4. 20
 ált samann þuif oc þuif. haunr stolet til tva
 ggiar ozar. allar þrem ozum. mera. vindi han
 oz. a hak. ok for sva til þingst. lati tva man ber
 ra vittu a hand. hanū. at an ai þuvar at þyfe
 þera. ok ulti aptar mað tþtar epe. lati líþan
 20. tōma. vgilðan han til vgf ok til hanga. til tof
 18. ok til tváru. vgilðan fir arva ok aptar mælan
 oz. var þar. 4. stolen far ez sms fareptir standi
 þuvar móta gitar eighi smū nait þyr an han
 drápa han. þa skal to þum sak giva tōma v
 7. gildan han a þingi. Far. 4. hem at mami. vat
 12. tar hanū hem so kn. drápa han as far han
 a þyr mistok þa smū gnu to þum sak tōm vgil

þar an a þingi. Ca
 vöta oz tōm. Drápa
 vöta an han. a
 gildano smū.
 vöta an taki. l
 vöta oz þan
 vöta oz laggi
 vöta an smū
 vöta markū. fa
 vöta fir vöta an
 vöta an. Drápa. ma
 vöta an. vöta fir
 vöta an. vöta an
 vöta an. vöta an
 vöta an. vöta an
 vöta an. vöta an
 vöta an. vöta an
 vöta an. vöta an

Andropæ Galt

9.

18

dan han a þingi. **Gais.** ¶ Jofvnting liggæ a þog **Cap. 5.**
 hunn ok raun. **Drapar.** ¶ man af lai. guu tōþū sak
 dōm vgilðan han. a þingi. **Drapar.** ¶ man i sian **Cap. 6.**
 gu hos hono sum. a llæ amastad laglika mak
 vittuū takin taki. builstar oc blæum. fori til þings
 lan sea blod ok bænd. guu tōþum sak. ok vittu med
 manm. tylstrum. nandæ mans vittuū ok hai nst
 hofþinga. ok laggi sian vgilðan han a þingi. **Cap. 16.**
Laar. ¶ a uakm. sum lopar. ¶ a. far af bana. bōti
 fir niv markū. **Falluz.** ¶ tra a man far af bana
 bōti fir niv markū. **Skurtæ** man vp a lopt kom
 bæ mþ i havot manm far af bana. bōti fir niv
 markū. **Drapar.** man ¶ i. oltuvu. þar skulu be **Cap. 7.**
 na fa a llæ bōta fir markum niv. þæz æru. þæz
 ær ær ianmykit skal bōta ær. þral sum þrangn.
Air ær brullōp annat gifrakol. þradia ær ær i tōf.
Drapar. ¶ vtan garz slub. drapm. þa smulu grana **Cap. 11.**
 bōta fir. niv markū. a llæ bana. far þar skal ba
 na til þings. foræ hanū griþæ æsta til þingf ok
 fra. han skal vit banorþi ganga æghu sian fir

uti han
 sva bo
 Drapar
 n hanu
 llæ ha
 ndum
 kæ. ¶
 til tva
 di han
 nan be
 at þyft
 i sian
 æ. til tōf
 melæn
 r standi
 or æn han
 v tōma v
 nanni. var
 s far han
 k tōm v

axanþra balt

Cap. 12

Þar ok natta til skogs. Þar þer. **Þ** drapim. þriggier
 by markum. hallar hvar þarra sik eig. i mark. a
 gha. þa skulu þer varria sik maþ. tvenni tylptu.
 Þar þa enhver full. þa skal þen aptar bota. Þar þa
 þar allir fullir. þa skulu þer allir aptar bota.
 nu marku. allar ok banan fa
 siben skulu. þer allir marku melli sin skipta. Þar
 r þar voran a mark a byrd ma se blod ok band hin
 nugh sin drapir var. þa skal þen bota sin. þa
 mark. **Þ** vaxar. **Þ** drapim. a. alora gora marku vi
 ta man eigh bana. til gnu sak. þem. by þer. **Þ**
 þill han. igh up bana þa ganga. þa gnu sak. þem
 by þar er nast. þan skal varria sik mað. tvenni tylp
 tum sva skal ok hin. þridi sik varria. þa þer eru al
 lin vardin. þa skal haraþ bota. þer nast er. ok þin
 gat sohar. þang. þar skal bota nu mark. allar
 bana fa. **Þ** atoar. **Þ** undir mylnohiul. far þar bana
 af. bote þrim marku. þan er. mylnu. a. **Þ** alder. **Þ**
 i. brun. allar diki. allar af. fiskigardi. far bana af
 bota þri þrim marku. þen er. a. **Þ** angar. **Þ** a. **Þ** biom

Cap. 17

Baranala Galt medh villia

10.

væn þan la ghalca hvt 20

spurt. allar ok a'lgspurt. far bana af. bote firi. o'ny. þan er a. Refir. þ tra. vp. falter niþar. far. þ bana af. bota firi. o'ny. þan up resti. Stangar þinn hug gar rimi bitar. hundar far af bana bote. fi. ni. o'ny.

Tarbar þa manni far. þa. þatta er af fann ma skal farum þy la a þingi. lunn bolleau.

cap. I.

þy fyrsta. Vat eigh hvat haldr aptir malir quiku allar tþom. ok a adru þingi. an. a. þridia. aptir mala. allar. er mal hans spilt. þa skal han far þy na. þa skulu þingman vitti vni bana. an þer er fullari þozf vit spik ok spiar. hm ok taku sgaf. þa er þat. fullari. þa skal þem lata. toma endagha ok vita. a. handar hanu. med tvem tþcu. ok þridia þingmannar vitti. byþia sva far. gud hol ok vartum fmu at han er sandar mabai hans ok sva gaf iak þar naimi til a þingi. þa skal þer. er sagghati lagha but firi far haue. ix. o'ny. a sagnar þingi. bota fram bana. ok takkumman kra fia. þa skal han sik frid losa toma bota. vit her. ix. ni. ok sva vit honong. fi. han sandar at sak. þa skal harz hanum

Sara quælibet

2. vt. tōma áttar skal han frif. **V**ardar skoklak gi
 um sara mal. þa skal a þingi. nánd gara: tryggja
 manna af fiarbungi þas at svara: at han er eigh
 sandar saramahar hans ok eigh var mat vrasni
 ha: a vighualli. **I**man konongri kuff. **F**. iangitdar
 at farum sum haerlan skar. **F**. **D**anski ok nozm eighu
 6. bota: a farum sum haerlan skar. **F**. **H**uggar. **F**. hand
 af man. bota: my markar: fir sar. ok. **u**. **o**. fir last.
 7. **H**uggar. **F**. þumulfingar. af. **F**. bota: **ix**. **o**. fir sar
 ok tolf oza: fir last. fir þan þar: nest. **ix**. **o**. fir sar
 ok sar. oza: fir last. fir langsta fingar: **ix**. **o**. fir
 sar. ok **hal**. **o**. fir last. fir þan þar: at nast. **ix**.
o. fir sar. ok tva oza fir last. fir lirlan fingar:
ix. **o**. fir sar. ok oza fir last. **H**uggar nafai. af. ma
 m. bota: þraa. **o**. fir last. ok **ix**. **o**. fir sar. **H**ugg:
 ogha. **vi**. hofki. manni bota: **m**. **o**. fir ogha. ok
ix. **o**. fir sar. **H**ugg: **o**. har. af. **F**. bota: **iii**. **o**. fir
 last. ok **ix**. **o**. fir sar. **L**ist. tendar. **vi**. hofki. lastu
 mal. hand. bota: **ii**. **o**. fir last. ok **ix**. **o**. fir sar.
Salou. man. **ix**. **o**. fir last. ok **ix**. fir. sar. **H**ugg.

pdao c

Wæstra Bota Lagman

11.

22

Handwritten marginal notes in Old English script along the left edge of the page.

tak af manni swa skal firu tak sum firu fagra. Læstir
 skulu til iamlanga standa þa skal a sea an last ær
 ok lastar bot vt taka. Sitte skal va
 þa last vaira sum uilia last. Vair þa siþa. Y. allar
 anskar. Y. far þen aghu. at botum ortogh min an
 allw. ora. ok. k. ortogh ok. ora fem. ok swa fra's
 gun. bonda hvar. gaf þa a brum af sin rat. þæt.
 far far. vora. Y. fir. mark. a hku aghu fieri man sak
 a. an sak sola. Vair firsgun far a'llar þrell. mans
 artornu man þa skal han fokua til ugils. vil han ha
 loar botak taka an vaik a unna. vora. hanu fir.
Vair þa. g. gomu laghaer. **af uaka far.** g. u.
 Tallaer sairghabaz gulfæ mælli at vaba vora
 fir. u. g. þa sum. i. kom. ok. þrin. þer sum. vr. co.
 Vaiddaz. Y. huggin. i. honod. ma seia himnu. kalla
 bati uaba. vora fir. g. u. g. ortos aeg ok laggare.
 vore fir tolf ora. Laggaz. Y. gpnom nabua mans
 bote fir sex ora. þa sum i kom. ok. vi. þa sum. v.
 com. far. Y. uaba far far. Vair þa eigu uaba far.
 num bafir uili. Sitte skal vngum vora fir uaka

Handwritten marginal notes on the right side of the page.

Cap. I

þæt hvar hvin. þat firu. vi ora. an vaba far.

Saramala Bolch medhvadhá

2. **S**ar sum gamblium. Sukt skal firu kono sar bota
 sum harmans. Sukt skal kona bota sum taka.
 3. **B**atu barn barnum. Sar bat ma eigh annar. he
 ra an nabi. bat skal slika vaka. bot taka sum
 4. **r**alo ar. siar ora. **D**rapar barn barn bota firu
 5. **r**o. **S**ial far vaka sar ma eighi firu bonda b
 6. **a**ghas liggai actu dagha. pa skal bota oro
 7. **g**h. liggai han sextan dagha. bote ~~tuark~~ tvek
 8. **o**rtoghai. liggai han finna dagha ok tyughu. pa
 9. **b**ote ora. py at han langak liggi. far ikki mera
 10. **f**ir bat. **L**abus gaf. skal firu lata. bat aru. brin
 11. **o**rar ikki mera. nu han boza svara mar tylp
 12. **t**ak ebe at han gaf half mark. **v**ata skal þvall
 13. **l**astir sua myklu sum han ar. vairi. sua myklu
 14. **s**kal minna bota ok firu frallguar. **A**n artozin ma
 15. **f**a vaka. skenu þak hvarti ut spik allak sper.
 16. **p**a ahan iannapei. et mal. saktargak. **S**va
 17. **s**e mar gud holl. oc vattum ninnu. at iak gaf
 18. **p**ar slika sak sum. þu guair nu mar. pa mildi
 19. **i**ac slium rati. vna sum. **g** nar nu for.

Saraaga ^{Yunipage} Bolechag

12.

29

iak þær fram. Sarghar huindi a llaik annar fana
 ber þa skal bota oza tra. fir sa ok oza þrea fir
 kunnsgaf. nu þan bore uita til half mark maþ
Tarbað þ. barbað þ. þacta a. C. tylptar ebe.
 Oc frubir a brutin þa skal þan sa **lurdagha**
 þu lata þi sa. i. garb hans ok symningh lata go
 ra at funda daghi. scal symningh halda samma
 sumningh gvarb mad þem. an þer uilia. þa skal
 lata baira a syna uittin. at som þans uar skardak
 ok maþa lghi þans brutit. Annar skal skær scuta
 vittin ueta. þa skal þing uisa a lora gpta. þa skal
 þem leta endagha toina þing smana uittin lata
 baira vithua a hendar hann bardagha maþ den
 in tylptu. þa skulu þoraugra aptar ganga rvan
 in tylptu. þa skal lagha vnd fir sa. þana an þan
 vil frubir sin hagna. fiardungs naund an þan er.
 lughm sakar. An lagha botar vill buþa þat er
 ru acta ortogh ar ok sam maþe. Ortogh min an
 allu oza. þa a þarz swa a k. A sagnek þing.
 skal þan lagha buþ fir sa. þana lata þoina

Arðer Holtar

13.

25

lura ængin man an til friga marba þa skal kona
 taka bridiungu sin ok u. a. at hindradar gaf.
 þa arvi taka þat alt sum aptur ar. si þan skal þen
 lot aptur ar skipta. i. þy. takar en lot sak sök æn.
 annan k. þriðia þar. Kona friga manni. fellur
 hana lukt hana s naid. þa skal hun hana grip
 til skogtar ok nactar. þa skal lata tuma hana. v
 gill. þu arva. ok eptimalanda ok drapa þar nast
 far. þ. sark ligger. i langi gangar. i melli. ok d or
 i þerru gmar aru sak þem ar sargari ok kallar han
 bana vara. þa skal han vara sik mak luctri ha
 rass naid an han dor innan nact ok iamlangar.
 gangar þar nur. þa bota ængta fallt han ar sak
Drapar. þ man. þat ar. ar. bota manni aptur
 i kirkun. þat ar niþingvark. or bota. þat. i. þi
 mal drapar. þ. man i þingi. þat ar niþingvark.
 Gangar. þ. a grip oc gpra far. hamnur. þ. þuiff. þa
 mur. þ. rapfingar a þingi mak sark allar mek
 drape allar mak þramnu. þat ar niþingvark þri
 stoz landi ok loffum ora. þugger. m. babar han

skold

handlar af man. vrapar. f. souen man. bat ar m
 þingvark. bat ar m þingvark at batar stuld nun
 þangbreccu haerik a sic eigh land firir giorz iord
 launust ok losum ozu. bmdar. f. man i skogha vib
 tra. bat er m þingvark. Skytar. f. mat lyun ok
 vrapar man. vrapar. i loghu. allar. i baltughu dra
 par. ba han note þarwa sina. Stingir vt babm og
 hnn. a man. Skuar tugu oz hosti mannu. Hoggar
 af baba fotar af man. vrapar. f. hono. bat ar m
 þingvark alt. hum a. frik til mor ok til mællu al
 drigh aru sva myki. I ngh. mællu manna. Dre
 par. f. lonar droten sin. bat ar m þingvark. Dre
 par. f. man i ollenk mak knvi. sitir vm kmf ok
 hostetlu. mak hann bat ar m þingvark. Huggar
 man bu mans m þar gais at goruarghar. bat ar m
 þingvark. Lopar. f. a harskip ok gvais vinkabi
 tar. f. standz a hells ok a hosti ok hanna. f. bat ar
 vnaar fabure. **Þetta ar arfar. m þingvark.**
Arvi. Ar eig son. ba ar dottar. Ar eig. toll. ar.
 coctar. ba ar fabu. Ar eig. fabu

Handwritten marginal notes in red and blue ink, including a large decorative initial 'D' and other scribbles.

Handwritten text on the adjacent page, partially visible, continuing the legal or historical record.

fit nec n nocte cam hōtēbrē p̄ infōrmū q̄ maha tēp̄ infōrmū 14.

arf þr bolkar

28

þa ai mober. þa ai broter. **F**ra eig broter. þa er hōtir.
 Ar eig systir. þa ai ru sumar bōrn. Ar eig sumar bōrn
 þa ai docto bōrn. Ar eig docto bōrn. þa ai ru broto
 bōrn. Ar eig broto bōrn. þa ai ru systir bōrn. Ar eig.
 systir bōrn. þa ai fabur. fabur. Ar mober mober. ok fa
 þur broter. þa takar mober mober. ok fabur broter
 gangar fra. **G**o þu takar sīma arf. til enge sum dōr. *Cap. 2.*
 þa gange dōter til ok taki sīu sum mober af arvi. þa
 vīr mober tua colla dōr enge sum. af a þrū coll. þa skal
 dōter til gange ar vīr fabur ai ru maþ hanū skipta
 vīr mober sīma arvi. taki sīu hvarin sum annur.
Go þo fabur ok fabur mober. þer ai ru iannar vī. *Cap. 3.*
 þo broter ok fabur hōtir. þer ai ru iannar vī. Docto. f.
 ok sunadōttu. þer ai ru iannar vī. Systir. f. ok broto
 doctur. þer ai ru iannar vī. **H**ollū skal arvi skipta. sūnd
 i tu. halft a fa þarū. ok halft a mo þarū. an þa þar
 ai ru iannskýldu. **S**inar kona. i lo dōr tonde kallast *Cap. 4.*
 havanda. vara. hon skal i lo sictia tīngbu ukur.
 þa skal a sea an hun ai havande. þa skal lo skipta
 skal hun a tola sictia. til fundagha næstu. Ar tonde

Cap. 5
Cap. 6

- tóter firi fardagha. þa hun af fann. havir hun fat. þa
 ny ute þes havir fat. þa hun barn fat. cristandom.
 þa hun þu airv hagnat. Bondar a sin kona ek mað
 barnu dighak þa skulu þer vat'lo sictia. Kona gifull
 bort fat. þarnu sinu. eghu barn ambur a'llar þrall.
 þa ma þem firi to fatia. þa mughu fat'arnis fran
 þer skipta. oz barna lot. Fabur brobir barna mali
 mala. ok foltra skal firi to sima. ogobir skal raba
 arkar. h'klum ok lara skylom taka. ok skylom
 luka. Ar moboz fatir. til þa skal raba ok eig fabur
 brober. Ar fabur fatir til þa skal han raba. ok eig
 motoz fatir. Eigh gitað moboz ubar to skilt num
 foltra setil. firi at factia. ogobir skal til fann. þry
 swar a ramlanga los at victia. an byri firi sictia.
 ogakar fat. fat abalkono gatað ub barn doz sv.
 fat abra gatað vit barn. fat hma þridiu. þoz. lo
 de. þa en kona er livandi. þa skal af taka. hem fyl
 gh sima. alt þet ar vnot ar. hun a'llar ha'neð born.
 þa skal hm a'lla holdar toskupti. þu fat. raba af
 þribung af bono. þa takar hm annar. holdar

Cap. 7

for mættu ok lagg
 þu af sin þribung.
 þa þu vngli. hold
 rabað s'om af sin
 - bondar fat. La
 af sin sim aþri
 r'iað sin. doz ho
 þa vngli. holdar a
 þa h'lyt. a garbi
 þa g'f'v. þa gif'is
 alla. En tonde g'p
 mað mala. skal v
 þal. a. at hun var
 aghu. barn ar'f at
 konu sinu m'ig
 barn. þa er h'oz b
 m'it. wa'le þa fra
 konu hans m'udg
 þa þan skal þann
 þoll. ok g'p'rað ai-

sit mæþærm ok laggæþr aptæþr til skuptis sidan takæþ
 han af sin þriþuung. hvar þær ær hælsdæz kona ær
 lær hm yngsti. holdæþ. þa skal þær aptæþr til liggæþ.
 takæþ sibæm af sin þriþuung. þa skal af allu hm
 — bræðargæf lita. **Lax** eig fær til. þa skal slukt enu
 af uata. sum aþru. **Gyptis** kona aþru manni gypt
 tis þridia sin. dæz kona a barn. i hæskæþ. þa skal
 þen yngsti. holdæþ ær taka. losa þær alla ok iord
 þa ær hopt. i garþi. **Gyptis** kona fær eig þær. i ef
 — stu giftu. þa giftis hun allu barnu sinu aptæþr til
 alfs. **En** londe gyptur totur sinæ mæþ mund ok
 mæþ mala. skal vita mæþ tvæmni tylptu. en þem
 skal. a. at hun var swa gift. sum lægh sigia. ok þy
 aghu. barn ær at lagmæli. **Gangar** mæþz fran
 — kono sinu mungyptri i siang annarræ kono aflæz
 barn. þær ær hoz barn. takæþ eig. at lagmæli fa þær
 u sit. wæle þær frændz londa eptur han dæþæm vid
 kono hans mungyptæ at h an æth eig barn. þa
 — æta. þæn skal þærn aghæ ær þuarra nat liggæþ
 host. ok gyptæ ær til mæþ lagmæli. **Æz** onæ a.

Wætrae Gota Laghman 42

Ward þu wæraen af landi oc bilcuthar þarþ oc stærlæ
ædar in i lande til sinu huffra oc aflari barn in þarinn
þæt barn hecær wæstþe i laghu wæru þæt barn sakar 16.
sogðin oc ays fæðarin.

32

ne uid kwæþa mæð gulfæ wætt wæpæ þæt man wöl þe 14
wa ærf hans han skal iki arvi hans wæra. Sighin han
at han drap han mæð wæta wæru han skal wæra sik
mæð luktri hæræse namd. wæra han wæra han
skal ærf taka. Fals han at laghu þa skal amæk bæx
ærf taka. þan dræpa ær skyldestær. Fær þæt of landi sa 15.
tak byrtæ fir bo. sighin at han skal ganga til roms.
þa skal byrtæ bo wæra til iamlangæ. siban skal arvi
wæra. ok iki byrtæ lãnger num arvi uili. Fær þæt af 16
landi. færa husprea i bo. hawir i kua ok annat i kvi
þi. færa cristindom wændir han hæl ok nahla at hem
kyunū ok stighær forū af fostær landi. þær skulu arla
wæra. er skyldesti. uaru hanū þa han heman fæ en
han komþær eig æftær til hemkyunna. Ingfinn manst
arv takær þan man i gurlandi sitær. Ligna man dæi
siuker bakir i eno husi. ær huar annærs arvi. lunn
annær sua langi æftær amman. at han vit husli ra
þær. þa ær han hans arvi. 20. þæt i þi annær wæru
þy bakir a eno togr. færa man i mote sighin. hwar
akrum þæt þær hwarghi þær ær annærs arvi.

Branna man tver nni babur fan þa hvarghi þer
 ra ar annars arvi. Drukna tver babur a emi ski
 pu. hvarghi þaira ar annars arve. Skillas man
 hema far annar a skip allar til skgf. or hm ar hema
 var ok þen find þa toben ar heman for. ok ver eigh
 a hvar dogre ar han do hvarghi þerra ar annars ar
 vi. **Dor** .v. anskar i landi ar eigh þau skyldesti hos.
 þa skal harf hans standa til ianlanga ar eigh þa
 arvi komen. þa skal konong arf taka biskupsk en þst
 ar. **Dor** þy diskar .v. ar egh barn til þa skal k. arf ta
 þa biskopar an þst ar ar. þat ballar dane arf. *Ug na arf*
Dor .v. na egh arva hans. þa ek konong arvi hans
 Sva ar an kona friger stuþbar m sinu. vill sinu
 barnu arf vma. var siik mat har af namd falz
 hyn þa haur hyn frigiort far ok frifi sinu. vill egh
 sin haimar late hana frid flja. þa skal han frandū
 bota sum þer uilia ar eghu þem allar taki hana far.
 han fa. **Siban** ar hion tu koma saman tak þar annar
 þerra arf. forer. i lo lax til byr stokk. far iki guald fi
 ri þat sum luer a þat svm arf tok. þat su af fadis

eghu ar þa. þ
 sum ar fhas agh
 eigh þar far va
 þar egh. þy
 stander. þy gip f
 ar til arf stand
 þar byri firi lo
 þas ar lo a riba
 þ fin ar han l
 ballar han ha
 þa skal ut
 ar fram lagh
 þan lat far
 þa fin fardag
 þar ut land
 ffarhu ok egh
 þer ma þa
 re þe þat ska
 þar luer o
 þar fi

34
 aghu þar bati. Stof hors i skoghū ganga all þy fyl-
 sum af fōlas aghv þer bati. Takar. þ. lo at arvi. ma
 eigh brytj firi vaxt a'llar dzghia skulu bati hion a
 vaxt agha. Þy bitar. þ. far hono þarra ai til arff
 stander. þy gipfar londa þam manni. toftoz sinar
 ai til arff standar. at þer vilia bati afvaxt agha.
 22. Far bryti firi lo. þ. han ai miskunnar maphar lonka
 þas ai lo a. rikar i ok randar oz. far iku vran tylptar
 et. firi at han havir alt oz lo. þat ai han afti. Bonke
 ballar. han hava lon lo baggia þerra ok lozt sku
 tic. þa skal vita firi mat tylptar eþi. at han havir
 alt fram laght. han ma eigh þuvar at heta þat ai
 han salt fa. Þy londa husprea'lvir. lo a iorþo hans
 oz firi fardagha. þa skal hun til sinna iord fara ok
 halft vik landloa. lo sit hava. han a at vita til ar
 ffaltu ok eigh langar. Iz ona takar þriduig. i. lo ok
 þrer markar af hans lot siper ymber ok myllu
 reke. þat skal alt skipta sva sum lo. Skeydir skulu
 bati lucar. ok bati hrakia' slikt hvar sum i. lo a
 þar for gþar. Vorþu an þer saman komo

allan sitan vran mædrap eit. Sara tptar ok bardagha
 þra mytur ok vngæva agho ber bapi lúka ok sva
 taka. **S**arr annar broker kóp færbu ok annar hema
 i asku sitar babir aghu ber iammýkit af arvi. **I**n
 laght fa varðar lort stolet. ok londa fa mak gald
 iki færi. skal uita mad tylptar ebe. at hans fa var
 mak stolet. **H**avir fabir hemfolghz gort svinu sinu
 fælher fabir fia. þa skal aptar til skiptu sva vik þan
 sum vgrptar ar. hann skal líkan samu lot af garr
 sum þan hafði þem til los sum giptar ar. sva skulu
 dptar sum þunr skiptar an ber aru arvar hann
 af iorkv salt þan ar giptar ar. þar skal i hand lot
 standa þa ar skiptar. **D**oz sum giptar af garbi. a eig
 barn ok aru ber skuld at fabir ok moker at lo sum
 þa skal fabir. arf taka. ok eig moder. **F**abir skal
 iord lata hem folghia motir ma iki iork gva
 fran vartu skaptarva. **D**oz sun. a barn aptir sik ar
 hann hem gurt atoli iork. þar aghu þan vitu
 til ok eig til flerra. ar eghi nu et lol. þa far eigh
 vitu til þas. **A**ru svar. stuvun ok toptergar þar

Cap. 27

Cap. 30

i malle aru þar
 enlaing þa
 þadla lengua
 þing skal vik þ
 þa þyl. mar
 skal iumættng
 þamalli þynl
 mark vagnar
 ar þan ar. þan
 þan mad lag
 þan far ei
 þar þaldar þ
 þun. ix. ar. þ
 gangir a þin
 þin þan arle
 þar moker þ
 arvi. ar
 þan talat
 þa aru tv
 hans þa e
 þurte þar
 þinsh þ

18.

i malli þa siri þat tu tol kallan til enka akar. ælles
 enka eng þar a bki. utu til nu þan ubi þi han
 kallan þem guæ. Skuldū skal skipta þom bo. 2.
 þingi skal við halft örum taka ok sva fram sa
 ka. *Cap. 31.* Vill þ. man oz annorghom stad losa þan
 skal sumætting siri þan gora ar þan havu þan
 damalli. bynba þem tva ora gullz. ællaz tva
 mark vagnaz vittu til lata bera a svinättigi.
 at þan ar þanū sva skulda ar an a a t losa
 þan mað laghman ok utar maþ vylptaz eþi.
 Sifan far eigh vart nu þan kalli þann sit va
 ra. Haldaz þan aþtir sagnaz þing þa hætti við
 sünü. *Cap. 32.* At leker þ. abal hono barn allar við
 gangit a þingi þa takar þat arf hans ok eigh
 hm þan arleddhe. Er sün til ællaz dottir. fabur æl
 lað moþer broþer allar systir þa far a bki þan af
 arvi. ar arleddhe. Er ingin þerra til þa skall
 þan taka ar at lede. *Cap. 33.* Oz landboe siri fardagha.
 þa siri tver loter loll af tola hans. Oz kona
 hans þa ar þriþingaz los af tola hans. Er rughi

frste þaraðst tölftadag mls annan þannunna
 þriðji þiofsumdag. ydrtu om midfastu.

dagha
 ok sva
 r. þem
 i. In
 gald
 var
 sünü
 ut þan
 f. gaur
 skulu
 ur
 lot
 æig
 sünü
 skal
 ma
 sik ar
 utu
 eigh
 þan

Cap. 31.

Cap. 31.

Cap. 32.

33

at

3. A. **S**ait a vole. þa skal þan ær tol a gjalda arwunn. ian
 marghar skæppur sumu ær sait. Þor lanadrotten þa
 skal lanboe kuae sitia til fálsta hans ær mit a llak ær
 va' lura hanu til gef. sine. Þor frallsguui kalla þer
 ær han aghu til tuaggia lota giptan vara. þa
 skulu þer gjalda kono hans mark. at hundradaer
 gief. an þer þora vita han tuaggia lota giptan.

3. A. **B**onongar vil far kono bitia. Ar þat vran ko
 nongrikiz. þa skal man sine. **Giptan tollker**

3. A. **L**ata fara ok arandi sit vraka ok fast taka. þa skal
 konog' buudfarþ gen gaira. þa skal konog' gen fara
 ok giva tolf markæz gulz allaer tva bya' ær va' bi
 um satia. Bondar ton vil far kono bydia. han skal
 hm skyldasta' ær hicta. ok þon sine byua. han far
 stuaþæz stannu legga. a haimi skal til fa' sightha'
 namna' iord ær til ær. ok ær þat giva' vill. þrean
 markæz skal lagha vingar f. uara. þaghar fur fast
 ær skult ok handu saman takit. þa ær tilgæva' a l
 lai inra. an vingarva' eigh hyn an þer koma' baki
 a en bullf ok vndir ena bleo. At fasta' ruf a bisto

Giptar bolker

38

19.

par. u. o. **V**æsttrae fasti kona manst talm a. w. o. þan
 skiptast a ok swa fastimast ok swa. k. ok swa allur man.
 boe hane aldrih. þer skulu frida hans egha uald.
 þome aldrih i frid. fyr. an þer uilia. ok sak solia. þa
 fra lsgum actaka hono. þa er. o. nu gaf. ok mark hm
 dradar gaf. barn þerra skolu actoren vera. huau stak
 hundradar gaf. ar þa al fridungf. skipti a þa þerra
 ar eigh hundradar gaf. givm. þa skal hvn up taka.
 þriding ok. u. o. **F**ar fra lsgum. fostro. giffs eigh vin
 gaf. alle hundradar gaf. þa giptis. hum til halftungf.
Vill þra ll fa hulkono givm tva oza til þem ar hana
 a. ekki kaupsi i þarum **G**uad. þ. man sak. ar han **Cops**
 havur lghar hos hulkono hans. þa skal þu ganga
 til þra ok allar þota. vi. oza. havur kona þor gort
 ok givar londa. hono sinu tak. þa var sik. mark sv
 man af namdnu. **V**arda. hum vark þote haimu. u.
 o. þem skal apta. til los lagia. aga hum þem huatt
 þem skil hal allar lughar. ver þer hum eigh vark. þa
 skal hum ganga. fra to ok lollot. i. hvar þax clabum
 sinu. **F**astir. þ. ankui ok fljtar. hem ok lagf hos ok **Cops**

allæ þann barn þær a augn sak. **V**ar þær barn si þan
 fer. **A**l ær gætt. þær ær a þalkono barn. þy heitir fingin
 fast ænkis. **F**astir. **F**. mo. gar vit loutak laghar þan
 ær sakar at sex. **o** mid fabur hanna. **L**ig. **F**. mid ho
 no ok fastur hana si þan mælu vingar þa ær laghar
 þær. **L**iggar vit fralla fostro þota tolf. **o** a. fir ambur
 vi. **o** a. fir atlorna kono. **sex**. **o**. þen barn a
 ambur. þan skal var þa hann til þæs ær hun gi
 tar kuan draghit. ok ho molkat. **o** þz hun af kar
 m þota han. **u**. **o**. **E**n lopa kono laghar skal.
 vana nu til þær eke. bade atlorna annokgher.
Eal fransum ma'llin hiona tveggja. **þa** skal a
 þingi talia. ok biskups lof til fa. at vana ma't
 tvannu typtu bitia' sva sak gul hull. ok vattu
 sinu at fransum vbur ær sva skjulo sum nu
 havir. iak talit. **þy** ma iak eigh toa hann. at
 gulsra'tti. **G**ivar londe sak sialvar sak kallan.
 sik sva sk'lda' kono hava at sinu kono at
 han ma eigh to hann at gulsra'tti. **þa** fitti þat
 ma't tvannu typtu var þær han fall þær þa skal

han bota haim. Liggaz þ. hos doctoꝝ sinu. þat mal
skal af landi toꝝ skipta ok til roms. Eggo þat ghar
æter ena kono. Eggo broþaz æter ena kono. Eggo
broþvngaz æter ena kono. Eggo sýstrungaz æter
ena kono. Eggo moþghur tva en man. Eggo sýstir
tva en. þ. Eggo sýstrungur allar broþvngoz æter
en. þ. þat az firnaivaik. *8.*

Drápaꝝ son fabur sin. Mað fabur son sin. Mað bro
þur broþoz sin. *All.* broþrúgað broþrunga sin. *All.*
sýstrungi sýstrung sin. *All.* fabur fabur sin. *All.*
moþer fabur sin. *All.* sonar sin sin. *All.* doctoꝝ son
sin. *All.* broþoz son sin. *All.* sýstir son sin. *All.* skú
malu skal af landi skipta mað brevi til pavans

rom þer skulu af pavanu bief taka ok apta
til býscups foðalata han sea huilka misku þer
fingu. bitaþer skal þem bief fa sin nunda sin.

Afallum firnaivaiku. a biskupa. þren. o. þer
sin skipta. þur gata. þer eggu biskupi. u. o.

Svnuudaghin þan az naðt az aptir martens ma.
llu dagh. ac qvað þa eru mungat tihur lagh

⚪

*Papa Ro
manus*

tabnær. **D**aptur tonde fasti hono manz þa skal
 brúf man til gáinn a nuugart tika taggi. tva m
 an til gans. gáinn. griþar at lesas. þa skal hím
 þerra a þrum grid sa þa. i gæd ok or. þa skal þle
 þi unara ok síðan fir gipt skilja. **S**va er fir gipt
 at skilja. þaghæz þer kuma baki a en bullstær ok vn
 þu ena bleo. þa a hvn þridiugh i lo. ok. m. **o**. at hín
 dradar gæf. af hánis lot. **S**vn han hanu sinu. fa
 skono a þrum lagha oltáinnu. þa er han sabar
 at. **ix**. **o**. vik sak sokia. ok sua vik. k. ok sua vik alla
 man. **S**va skal tonde byuda fastikono. at laghura
 at þrum oltáinnu sua sinu. teds bat er lagha
 forfal manz ok hono at þer siuk aru alla brúf
 vakur núm þran þar. þakar forfal baggia þerra an
 þunfa þar alla tofran havur uir gangit. **A**n han
 lata þing. vifa. þa skal tva man a þringi. lata forfal
 þara. **V**ill han eigh at þi hita. þa skal a endagha m
 ma. tylptak ebe. ok tuáinnu victnu búra sua far
 gut holl. ok vat sinu. at han fak lagha forfall.
 ok þi ma iak eigh gipta þar hana. **V**ill han vakur

Þættra Söta Laghman 42

¶ Har sighar af horo honogh oc
biskup skal taka
retlose bolkar

21.

42

Firi hamu þa skal fir ganga maþ twainu tylytum
bitra swa far gut holl ok uattum sinu at fram sin
bera ar swa skylt at ber mughv eigh to maþ gut
rath allar sifskapar þa va þar hanne vit kallast
eigh fast hava þa skal han fir ganga maþ twainu
tylytu bitra swa far gut holl ok uattum sinu at
han fallt hana eigh swa sin lagh sigbra i ladi þallu

Þer egho honong at taka ok swa vraka þa þa
han skal maþ gillum ovan fara ok **ar retlo**
i ostnagotland þa skal han sandi man **sa bolkar**
þingar til aloragota þing þa skal lagh maþar gilla
slupta tua sunnan af landi ok tua norþan af lan
ke sikan skal afra fuma man af landi gure med
kem ber skulu til umabak mora fara þa gota g
lla skulu þingar fylgia ok victu bare at han ar
swa mlandar sin lagh þera sigia þa skal allbrago
ta þing i gen hamu namma þa han til þing komla
þa skal han sit allu gotom trolekan swaria at han
skal eigh rat lagh a landi varu byta þa skal lag ma
þar han fyrst til konugt teina ok sifen afri þer ar

Handwritten marginal notes in a cursive script, including phrases like "þa þa", "þing", "lagh", "skulu", "fara", "þa", "han", "skal", "eigh", "rat", "lagh", "a", "landi", "varu", "byta", "þa", "skal", "lag", "ma", "þar", "han", "fyrst", "til", "konugt", "teina", "ok", "sifen", "afri", "þer", "ar".

Small handwritten notes at the bottom right of the page.

Nota:

Þinnung 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

Þinnung 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

10

han lifa. **K.** skal þa þrum nianu frik gna þem ær eig
 baya utkingvaerk gior. **Cn** biscop skal taka þa skal ho
 nong allanda at spyra huarn þer uilia hava han
 skal tonka sin vaira þa skal konog hanu staf i hand
 saha ok gullfingrim silan skal han i kirkun leba
 ok i biskups stol setta. þa er fullkomen til valdar
 vren mætt. Þonda sun skal lagmæter vaira þy skulu
 allur londer ualda mætt gult miltvun. konogær skal
 namd fir sil setta ok lagmæter a þingi þat hetur e
 aldragota þing ær lagmæter ær a þa ma folk ær
 leba ok settum þy. **Cakær** þ. to mansz vp at vfar
 du þat ær þrenni. **ix. sak. a. ix. sak.** sakloki ok guald
 fir. to. sit mætt suornu eke. **ix. sak. ok. ix. sak.** allur man.
 þuggær. þ. hus vp manll at vlokru þat ær þrenni
ix. sak. a. ix. sak. sakloka ok sva. **k. ok sva** allur man.
10 **Caller** þ. man bykkuhuar þy har ær þat lighu. han
 þu kob han. þak skyr skuta þy at þu kalla þe mik
 vkuar mlt ok þat ær sextanortogha sak i hvan lot.
 han skal hanu þing msa at skyr skuta vittu lata
 baira at endagha ok vita m3 tylptær eke. bil i sva sak

†

Si hominem liberum libertinum vocaverit

79.

+4

gut höll ok vattum sínu at þu kallaðe mik vkuabms
 ozd ok þu átt sandar at sak þerri. ær iak guak þær Sve
 skal vkuabms ozd sokua ok firnað ozd kallar þann
 frallgiva þan attozen ær ællar sigur iak. sa at þu ræt
 en fir enom ok hafst spyrut a baki þat ær vkuabms
 ozd þramm sextanortogha sak. sak sa at þu sak þik þu
 ar ær þat. þu kob þan. sak skyr skuta þy at þu kalla
 þe mik vkuabms ozd ok firnað ozd þat ær sextanor
 togha sak. i hvan þu þung. sak sa at þu ætt þm vi
 hæ vit ko ællar mæra þat ær firnað ozd þramm
 tanortogha sak. þat skal sokua a handar hannu klibar
 eigh ne vit. sak sa at þu ætt moþoz þma þat ær fir
 nað ozd ok þremm sextanortogha sak ok kombær eigh
 ne vit. sak aru vkuabms ozd kono sak sa at þu
 veet a quuggimdu losharak. ok i troll ham þa alt
 var iannrft nat ok dagher. kallar hana kumma
 firgaur kono ællar ko. þat ær vkuabms ozd. kallar
 kono hortutu. þat ær vkuabms ozd. kallar kono ha
 ua at þu þu fir ællar strukit hava barn sic fir sak
 allar hava myrt sic barn. þat ær firnað ozd. All

11

hassi synda mal skal fyrst uik prest sin tala ok eigh
braka vp miz awnd allar vrez uilia nu han saki sik
at brim. o. hete kret ok airu tug. **Rannir.** .f. man han
dran. þa skal han varia. sik mat tolf manna ebe ok
tvaggia manna victuū. af þem tolf ok sikan i tylft
standa. **fals** han at tote þram saxtan ortoghair. **En**

12

.f. krauar man skud þa skal han a gramma hans ka
lla lata þem uid vaira ok horsa at han krauar han
skuld. þa ma han namna han sikan an han vill. **A**
han skyld at krafa. þa ma han sokia han til sum
lagh sighia. ok et sin a ouan an þem skulvm at
han a hanu eig meir at gialda. kua þar him ne vik
kallar. sik eig. agha hanu. skyld at gialda. þa skal
han suaria mat tolf manna at han a eig hanu
skyld at gialda allar gaf at lona. **Bar** han þyr
vik tote þramu saxtan ortoghair ok skyld þma. **Da**
ann skal losa mat skuld miz tylptak ebe **Draper.** .f.
hors allar not fir manni. vetir fear solengh. þa
skal han sumating fir hanu gaira lata ok syna.

5

Victm a handar lata bara bifi swa far gub holl

+6

at iak sa at þu drapt fa hans ok vece hauu fearfo
 langh. **S**þan skal han fur gylpt ganga: bibia sva
 far gub holl. ok vatt sinni. at þv uete mar fearfo
 langh ok þv drapt fa mit. ok þu est sandar at sak
 berre. sifan skal han aptar gialda: mar. svornom
 ebe ok a. ovan þrammsaxtan ortogh. si eig a synar
 vittni. til varri sik m3 tolf manni. **A**n þat fa ar dra
 pit. ar ruggia ora ar vart. allar them oru. bactra.
 þat ar full fearfoling. **A**n þat ar varra an der ora.
 þa skal þat dvagildi. atar gialda sua huarc. sum vart
 ar. þar þar drapit hors allar not a byar marku. an
 narf byar. vet eig hvar drap. þa skal han sunacting
 giara. fir enu þerra ok halda fir allu. ok vittni la
 ta bair a svnactingi. at þat sik þar fiorlasting. a
 marku þerra af handauarku. manna ok þy aghu.
 þer þat. mar laghu aptar lyta. **D**rapar fa annar
 ok þar hurbinge vittni. gialdi helt fir m3 svornu
 ebe ok taki han þat drapna allar nyti hold ok
 þv taki halfgildi. þat ar atti af þem sum drap.
Hastu male ar hurbingi fulþer vittnismakar hvac

þa tæð. þan ær fra'lt allar þræl. Sýns haum
 gíald þa skal sumathingf. ul gíara. læra' þana' æf-
 na' mittu. þa skal ræpa' wætti ok þu'fía' lokar' sýns
 hanu' ratma'li. þa skal skýrskuta. **B**íþi sva' sár gud
 holl. at fa' þit drap mit fa' má' sýna' mittu. ok sva'
 gaf iak þar sak til. sva' þan eigh soln framt má'þ
 lagha' mittu. þa skal þan ær sak ær gívm. vária'
 lík má'þ tolf mannu. bíþia' sva' sva' gud hol. at eigh
 drap mit fa'. þit fa'. ok iak eigh sandda' at þa' sak.
 þv gíue' ma'. **F**alda' fa'. i mans handavarki. i brun
 all diki. a'llar ammu' þýlik va'li ok far þar bana'
 af. þa skal þota. vi. óra' firi ha'ft. half mark. firi óra'
 ok sva' firi ko. ok hors. **S**va' skal þat solua' ok va'
 na' sva' sva' fa' havi' fa' drapit. **F**logher' fa' i gar'
 þi sva' at angin æ'tur' far bana' af liggj vgil. **A**n
 flogher' ær gar' i gíaldi him apra'. gar' a'. **A**ltur'
 nokor' or gar' þi fa' þar bana' af. ær ul a'syna' vithu'.
 gíalde þan sva' a' alti sva' sva' ma'lt ær an i diki
 laghi wí. sama' let solua' ok vária'. **A**n 4. la'stu'
 ha'ft. a'llar halataghl ok stungit vt ógha' gíaldi

halpans þar þar þar þar

48

or allar van sic mat tlytra ebe lli van leu bet te
 flytes kem sum tabi fan vram al genmal. **A**pp ar tvei
 boar allar ambut fia lawarbi sinu ok gpa nokon sko
 ba drappar. skal allar ramur eig skal lauar þar: skal i
 gualka nu han apta fa hion sit: fan kem apta bote
 afgaer kerer sum lagh sigia en asna vram aru
 til allar bufnaba i handu takin ar eigh þar til ve
 ri mat nekubum sum lagh sigia. **L**angar manna
 þrel sin svar um tabu ar uk lam haru tabit: e ma
 þan han ar i hans varnake þan sum legur af hon
 da halt allar ora allar ho han skal var þa fan var
 gamsle þar ar þuuar van dyi klavn ok amur
 þoli: fan tar fa afali þar ar biozn allar guesar
 fan vargh skal uacta sum fan Wangamsle an eig fan
 afastin af þar ar ser ora fan halt haltmark fan ora
 ok hors fan han offastur gualdi thi fan vargh. **L**agga
 þ manna fa sit in til garflu þa ma þar fan eigh tapas
 af kem uk tabar hvarri mat stolo allar mat ra
 m nu londa þas fa ar uk tabar allar kestak val
 þa mat tabur af ma skal han gualca. **L**aggi fan þar

han uill ok mað tǫlptá ef at han sak eig meira
hans. Sa at gætlu an han hevir nu fram laghat.

1. Cap. **F**am áru fang iorbak. Et ár arvak. **10. d. þá. Vol**
Annat ár. hengað sunar. þu þia ár **kár.**
hembt. lǫð. toftor. þakka ár kóp. fannar ár skotting.

2. Cap. **K**ope skal taka at þas hante ár iord sal um fard
at varba. ok han tua af hanti varbi at varba.
þer allir skal taka i hand bat vm þem þa ár ok
kǫpfallu bundit. Kyriuz. u. á. þan i þa uill.

Lomber eigh kǫpnum ud sin farit ár. þa sunnattig
gara fit þem svm umfark varbar ok allum þem
ár iorb aghu i by skal ganga um akna. ok ainguar.
ok sua aptar a topt sibán. Illiz þa emmor staber. þa
skal þen varia ár iorb sal an fyr illiz an umfark ko
mbara. Illiz sibán þa skal þan varba sum kǫpna.

Attu skulu otolfastu vara. mynde styrkfast ár. þu
natta gamall skal sunnattig vara. Sa skal iorb va
ra ár a. mað tuannu tǫlptá. ok tuannu viktúu skal
iorb vara. Sunnattig skal ulsa þem nāam ár kǫ
pa varba þa an annattvagia quals varb allat.

Ladja bolli

25

vnfærk fir hanum. Sunnactingh skal fir hanū halba
 þoz han uita fir mað tölptar ebe at han eig h kope.
 vartabe þa at han uarþar. falz han lora. in. os. fir þo
 þruuf. **4** *Ca.*
 þuz arfrakin iorþ hana skal vartar nuz arþbar
 victuū. *Þuz arfrakin*
 Ezer man skulu victuū bera ok i tölpt stunda.
Sva skal uittu bera. þak iak þas uittu ok in man
 eter at þu tokt iorþ þassa at arvi. at viltu mað vi
 stin tozno binþum ut skit svin lagh signa. þa skal
 han fir tölpt ganga at birta sva gub holl ok uastu
 smū. at iak tok iorþ þassa at arvi ok at viltu. ok
 iac a ok þu ikki vacta. *Þuz iorþ at þem kopt*
 þavir. þa skal han vartar mað tuann tölptum
 ok tuann victuū. birt sva far gub holl ok uastu
 smū at iak kopta iorþ þassa mað fast ok in vni
 færk at viltu. ok sva svin lagh signa ok iak a ok
 þv iku vata. *þa skal fir akra tölpt ganga ok sva*
 ra samalund. kopa victuū skal latir bera. i tölpt
 hvarr. evaggia manna. *Þuz sava* **C**u sava uill iorþ siva þa
 skal birta arva smū sunnactingh skal fir arva ga
 in. ok sva birta hanū orþ at kopa. *Sivan skal þig*

uita ok mana þar stáinnu skulu þingmenn þem ge-
 ra. Kombar han til at kœpa iorþ a mana þar stáinn
 uu þat er vald. kombar han eigh þa skal han til
 þingl fara lati þoma sár at sálie þem mást þiu
 þar veit þu. Sva skal kona lagh byþa sum kar-
 mabai sig skal a flat fara num^{siu} vili hvat þat er
 þ. allar kona an i lo sitar. Sig ma þ. af kono sin
 u iorþ kœpa mást lagmali. þat kallair vaggiair
 kœp. Kœpe bonde iorþ i iorþ an han vill. Sa svin
 iorþ sár sialuar skal han. kœp fastum binda ok
 niþ vinfar þ uara hvat þat er haldar kona al-
 lar barn. allar þ. a þingi skal odormagha kœpa
 þ sár þ. kœpe miz losom ozom ok uill aptar sálie vid
 losom ozom han skal þem lagbunda er han kœp-
 er af han skal súa þu iorþ luka sum þa er til bu-
 þu. vill han i iorþ skipta þa skal han lag eigh
 þunþa kona sár iorþ sine allar þ. laggar eig. i.
 lo. kœpur sár iorþ akra. þat er þas þerra er iorþa
 wæri. atti. kœpur þ. iorþo sinu ger agark till-
 mást fa. baggia þerra. laghai lo. skiptis þa skal

vii vana
 kœp

vii þrasunna
 kœp

kœp
 sár sár

J

vili
 a þer
 adri

vil ad
 adri
 þuim
 þer

vili
 þuim
 þer

Sva mara o
 var. Sár a lu
 þalla lannat
 uil uer til og
 koma samar
 a vni þu kom
 kende þu all m
 landur man a
 eigh landur m
 þy m lendur
 þu þu þu þu
 al vinfar til
 sum lagh til si
 þa er eigh iorþ
 allar þuim þu
 þu þu gull a
 þing þu þu
 þu þu þu
 er eig mere
 þat ok eig lag

Þetta bolla

26.

52

tva manna ora: apt til skiptis laggia sum agar
 var. Skal a hion tu ok iork mak lo som þrom kopt
 kalla kannat eigh egha þat a vitu þafvin þem
 uil uita til eghe. var þar iork farm sifan hion ok
 koma saman þa er þun baggia þerra. Biskupa
 a vitu þin kononge ok landar þ. þin biskupi ok
 tonde þin allum þem. Eghe þynðar þy ok annan
 landir man skal þem a þa aghu þynðer uitu ok
 eigh landir man þy þa þerra mætti. Þoa þynðar
 i þy m lendum manni eig mughu þer uitu m
 sta þy heðar. Vill þ iork at vabum taka þa þ
 al vinfark til þera skilia hann sua iork til vafu
 sum lagh til sifhia. Losar þan innan þriggia vint
 þa er eigh iork forva þia standar þun þrea vintek
 allar þrim langar þa er forva þia. Laggar þ ann
 vr. vat gull allar silvar þa skal þan gæra sunna
 stung þin hann ok halpa at losa vat þit ok huld
 þia þia. Þan skal skyld luta ek þin eptir at skuld
 er eig mere an nu ar fram lagk vil eig skyld lu
 ka ok eig lagh ganga þa skal vabum halpa ok
 taka þo þan skyld þia þa er uita

Gaur y i
 gen þonoge
 ok þra þ
 hann þad
 þin iork
 þin an þan
 skar at
 þa er þa
 vat at
 ok þ
 þan vil
 skar amar
 þad uita
 þa þolla þ
 at skyld
 m lagh
 þan

þin
 þin
 a þoa
 ad þin

vil iad
 ad þad
 þin
 þad

þin
 annar
 vat

10289 6119

10289 6119

26

9
Nim 218
Tall m
10289
10289

21 Annar
Arft h
21 Annar
10289

Nim byjar
uenn 218
10289

10289
10289
10289

til þingl fóra lata tóma sár at salha. **K**öpur. **V**. tol
 áru af köpur. alrak skil þem a han eig vitu nít
 til emak skipt. þa skal sár firi gange. az tol. a
 niz tvenn tólytu. ok bibi sva sár guk holl. ok uat
 cum sinu at skipt þessi var aldriugh farin af bo
 le þessu mak fast allar niz vnfærþ ok eig afh
 and sim lagh signa. **K**allar. annar. sik hana.
 herft skipt ok annar topt. sa a vitu ar arft kal
 lað hava. **K**allar annar vtskipt egba ok annar
 a tol. sa a vitu az tola. **V**tskiptir ok garþar. þar sku
 lu all til toptar at lagmali. **H**ann. **V**. topt i by ok
 orall land ok sex lassa ang. þa a han utu til vtsk
 ipra attunda loter. attungz til lof ok lok vndur
 vipar. **V**. eig mera firi en attundar lot attungz
 far iu utar a han. **A**ttungum skal by byggia.
 fimm vagher skulu af by rimna. **L**ip ok garþa
 ok bnoz skal attungu. skiptir. **H**ittis at kirku gar
 þar ok toptar garþar. þa lokn garþa ok eig top
 hittis a akar ok topt. sa skal garþa az topt. a.
 garþar skal standa melli topt ok akra. **L**uktar

J

A hæl...
 gga han kal
 te firi uan ann
 skal ma i tof g
 m ten a i tof l
 farta ar super
 tek annar þins
 til hatar ok eig
 sa þar ma l
 Rindar vagher
 vtska vara. **V**.
 vigh hann af
 ydy allar i fra
 m melli tof
 gar eig ma l
 hant salar at
 gha kal til b
 roghar tof ar
 ang sim ar b
 þa. **V**. garþ

a bælgahox þær hálfgakri mállin ropra: þær
 ggiar han skal a gildar vára: ein hvarghim lo
 te fir utan annar kaar a annan. Tialoru-stena:
 skal tua i orþ gwa þripia a laggia: þer skulu vir
 m tera ar i orþ laggia: hus skal sva nar tvaloru.
 sathia at stuper rum ar mállu ok opsaorup. Hv
 ra annar þ hus sm af roptro ok yrkur toft: þa he
 tir bakar ok eig toft. Se kua skal garþ af handi
 sár þa ar málli wæ rotra gildan ok eig vgilan
 Randar vaghaz rotra málli: han skal sin abar
 vrehar vara: A. V. wagh uir toft. V. han skal þan
 vagh hanu af laggia: sum han uill: eig i tak all
 y or: allar i fall vp. Halvan vagh skal huar þer
 ra: málli rotra laggia: ligwagh skal til kirkun lag
 gia: eigh ma lik uir toft. V. fara olouandis mun
 han se sakar at þramm sernamoztoghom. Grafwa
 ghar skal til wæ laggia: þa skal þramm sávranoz
 toghoz wra ar vp yrkur: far V. a akar sm allar
 ang sma at wæ: þa skal han sialwæ sik vgrar
 þa: A. V. gind fir hanu: þa skal han sokia up han

viii
21/12/1000adud
nallig
2/12/1000far ma
alaa
Anah 1000

56
 ær garbi um þring sik si aluæ. Þyggar a sa mar
 ku garbir um þring sik a. u. viter. all. u. vit
 trum lang a ora byrbi til skogss. til vndir vitar
 ok til fangans angryu a vitu innan gard hanu
 ok han inga utan garb til almamngs þat kallar
 holmskopp han ma eig i barlgh biuda. vilha gra
 nar intaku taka fir hanu. þa skulu þer hanu
 gatu laggia til almamngs siv fanna breba.
 þer skulu garba garba ær iork eggho ut til al
 manngs. eig ma taka intaku. nu allu uli þer
 ær eggho attunda lot af attungi. þaghar in ai
 takir. þa skal sa valda ok ollskipti ær. uill. gair
 sumacting fir ens garbi ok halda fir allum
 þem iork æghu i by. þa skal þing uisa ok lata.
 þem endagha doma. þingsmanna vitti. a en
 dagha lata bair ok sværa aptur at svo kom
 tombar. a mal hans a þingi at han skuldi ha
 standa i dagh ok repa iork i artungi. si þen. i
 attunga. ær repa. þa skal þing sigbia ok lo
 ta a sagna þingi. an eig uill fir. Si þan lata

ær ggrana
 vilia iord
 m. thaka

Lodha bott

dinnar sua attungi hvarium sum lotar fal m; þingf
 uittin sua skulu allur sin i mællin skypa laski gard
 ok iorþ. en eig uilha: a llar. En man kallar sik agha
 a far marku. ar eig garþar vm kvæþa grannar
 ne vid. kalla alle. þem egða. þa aghv þer vitu ar
 allum þem uilha: uita til egnar. Varna med tvann
 m til þrum ok tvannm uittin. vilia: sua sar gud
 holl. ok uattum sinu at iord þar. ar ofskil vm
 ar almanning. aldra gramma. ok eig enang þm.
 Skil a þorp ok by vm almanning. þa a byr vitu
 ok eig þorp. þalf tylf. af fastu. skal i by. uara
 an gata: sik uita: til fullbyar. Tvek iorþargha
 ndr. i tylf hvarti skulu vichtu. baira an han ar
 hogha: byr. ok af hebbu bygdar. þa skulu dæm
 iarbeghandi af þem eig vara uittin hvar sin
 sinu tylf ganga biki sua sar gud holl ok uat
 tum sinu. at byr. þannu havin varit fullbyr þa
 þi i hebbu ok kristuu. ok þi a han ianna vitu
 vik by þm at laghmale. A. en. þ. allan by ar
 kinnkia: i. ok half loanda manna. þa ma uita

An man
 kallar a
 þa mark
 granna

Skil a þorp
 ok by
 almanning

Wætrae & Ota Laghman 42
20

58

han til fulz byæ. Skil man um marker skial byæ
 maðli. þa skulu þer skjal se sin i maðli. ganga
 huar byz i sic marku ær han kallar. i þerra skal hæz
 ghum innan garz kalla þæz sum standir havir
 þrea vataz ok þim. lāngaz. þæz a byz utu firu.
 þer skulu saman ganga. ok viltu. lata baira. i
 stad þan sum han kallar. i. vax þæz annaz utu.
 sibæu. þa skal vitu. ok egha. hava bapi iammaz
 gh utu. þa skal hæræf a syn til uanna af þing
 samter a synaz mannu a þa skal þem lagh tōma
 ær a syn viltuaz m. same þem eig a. þa skal lanz
 a syn uanna ok losa maðli. þerra. Skil a land ok
 hæræf. land skal utu. vill by taka inmark sine
 gen byæ mark annæri. þer skulu gard garþa ær
 munla taka. ok söki sibæn haluan sår af handu
 gilleen ok eig vgilðan. vill. þ. traþi up taka þa skal
 han garz garþa. ær up uil taka. söke sibæn sår.
 af hante gildan ok eig vgilðan. Traþir. þ. enka
 abaz garþi sialvaz um kring. vil þ. fa lot sine
 þegnar. þa skal han garþ maðli fa lota garra eigh

þu maðli
skal byæ
maðli

skal a land
ok hæræf

an man
vil mark
traþa
gen ad þu

an skal
vil þa

egha ok þe hæræz um egha ær eig söku fang til skal valna
 m. þannu gyltu nanda manna. Skil a hæræd oc by þa a ha
 rad um.

skil

Þæddar Bolla

ma han e'llar intaka nu han se sakar at þræmni
 sextanþrogh ok hetu grættspan sa byr ar sua gar
 rid. Rænda vatu mælli tuæggia marke gar þi
 hvar at sinu odælli ok mæra's i miþri uaturas.
 A. Þ. enka skipt iby. apru þer aghu vitu ar i
 by. wa' huru nykil hum skal uara. hum hetu
 utulos iorb an hum ar eig rend ok stend eig ma
 þy at hvaru alla wort uita at lagnmæli. An
 tjalduur ul flytia an vranct kallaz liggia. þa
 skal sumastung til gæra ok þing uisa ok enda
 gha lata hem toma þoz vana' maþ tuæmni
 tjalpru sa ar vid han delu at tjalozæ þæssi lig
 gar rat ok vrat eighi. hvar sum byrtæi vp ren
 ok sten han hetu i apru manni ormylia han ar
 sakar at træmni sextanþrogh. Star þ. ang mans at
 vax hni at ar a han skal taka iuþi quist vira last
 a ok sætia sua i þer ar lagha for bud ma eigh vn
 daan taka nu han sakri sik at þræmni sextan þr
 togh. þer skal ho a ang lagda til þes ar þer ar
 ru factu. **huru myn. nu skal gæra.**

An man a
enka skipt
iby

An tjalduur
ul flytia

þær byr
þær ok þær

An man dar
augh man

Till mynu g
 amta ma
 ig vægh manna
 þer ar þær a va
 ma ok eig sua g
 þær lig ma fætra
 þær ar a eigh i d
 lagar þær þær v
 þær sang af rot
 aghu ma þær
 al af men viti
 þær ok stulpa
 af mynu stæb
 þær amlynu st
 þær þær a al
 þær man um
 þær þær skal a s
 viti uar þær si
 þær þær skal lauz a
 þær þær þær ny

Wætrae Botta Laghman 42
20

60

Dill mylhuu gæra han ma eig sua gæra at copt
 annars manst spilis eig alri eig ang e
 ig vaghū manna eig forta granna ok eig mylhuu
 berre ar for a var gær eig fiskei ueirkū fislugar þ
 ma ok eig sua gæra at þem a lþri fislugar þi spi
 lhu. lig ma fislara i stannuun manst annar en
 þan ar a eig i diki. annar manst. mylhuu stad
 ligar oþe þrea ueftar allar þrim vaftrū langar
 aru fang af voten. þa sa wald at taka ar uill.
 Sigður sua þen ar mylhuustak atti at fang æru
 al af voten viti maþ rvaunni gylfrū at stibþ.
 stopu ok stulþar ok draskullu la or holagh. A
 af mylhuustak ma þan þe fang aru all vroten.
 Sa þ a mylhuu stad ar fyrst gær uark a hvar þat
 ar hafta a alora gøta ang allar alþra gæra.
 Dela man um mylhuu stad kallar hvar sik
 egþa þa skal asyn til namna þen skal lagh fa
 viftuū uar þar sipari hava babik iammargh vit
 ni þa skal laus asyn namna til ok skulie mælli.
 þerra Gær þ mylhuu i almannus vactni a annar

an mylhuu stad
ok þa

dela man
um mylhuu stad

en or a almannus
vactni

brænni
 sua gæ
 r gær þi
 turas
 u ar i
 herin
 eig ma
 ali. An
 ga þa
 enda
 um
 i lig
 up ren
 han ar
 ans til
 te last
 gh vn
 erar or
 þer ar

¶ emig amannuagh þa skal þriduig löst fara af
 vachu en tua löte ma han stamma eig uur a
 land nu han fa lanfastu mz fast ok vinfek þa
 gha. aka grannar almanning in fir mylhu
 torom þa skal han saz uaghaz krafia þer sku
 lu hanu uagh laggia. **Saur. ¶** þas eig laghski
 par þaz iorþo lyutaz annaz fir mylhu torom.
 þa ai mylnaz has vnit. **ayaber** gar myluhu
 a aug sinu liggaz granna almannagar igen
 amannuagh a byz annaz þa skal han landfa
 stu hopa af þem az þaz a iord i by. vachu skal
 eigh vanda af fornu fari. akrum manni til an
 dmarka akribis an fir haun runnit. Joz þa
 eigh at mutu taka **þatta di þinnar toll kar**

Quaz ¶ man þufts sak firir **hest al**
 lair amnan grip ok **fas** apraz gri
 par spilt all sprangdar. gvalda apraz mz suoz
 nom eke an faly at ok fullaz þufts wra. **Þra**
 la tuer fapghaz var þa taknu mz hange fatur
 vppi ok sun an maghandi. ma þaz ar. **Þingaz**

þegar vach az hofte voru akar allir angir allir kompt
 annara man azgi þan vachto þan þaz arto iordhuid
 þrennar auaru mz zallta at þan lagto hadd andina
 þufts mz fornom eke

An Almannuagh
 þas fast
 mylhu den

Þetta bóllap

31.

62

at trala byri ok þræl byri skal vppi hanga.
 ok eigh dral. **Takar.** Þ. þuif sin ok þuif mz þm
 di þuif a bak ok lebe til þings. mz tua vittnis
 man þa ær vittna a þinge. han samman þuif
 vaia. mz tolf manni. af þingi ganga þas at
 svæia at han ær fultak þuier. þv ær han var
 þak lif sit lata. **Siban** skal han toma til hogf
 ok til hanga. til draps ok til tþa. til tof ok
 til tiaru. **Vgldan** sin arva ok a frumalanda.
 sva sin kurlu. sum sin gonuga. **Varþak** þu
 uak talan a vaigh ok eigh af þem ær sin stilo
 ar wþm. þa skal han þuif þem mz sár lada
 ok bud sánda þem som þuvar þak ær. **Hava**
 han hans samman þuif fugit talu mark sin
 þuif ok tva ora sin þuif. **En þan** sum stolen
 ar kallak þuif eigh uara sine. ok eigh þuif
 han þan sum rhandu haur þuif til þings.
Tomul þapan til konunggar. londe skull vik
 þuif saklos a þingi. **Takar.** Þ. þuif annars
 manss a vag ok eig. sin latan losan at laglolo

þýðna þolla

þa kallar man þan locha kára uárr þuufna þar
 Sva er i lahum talr at þur áru þuufar. En er
 þan er siar ok takar. Annar raba i hán þar þu
 fi. þu þi takar uþ. þar áru allir ena lund sakir.
 þrean áru þuufs vitulósar. En an i handi takar.
 Annur an or hufi draghr. þu þia an lebest til ga
 arsz ok grn þar gita hvarghim sik or þuufa gi
 ort. þrean áru þuufs vitur. En at iak skal eigh
 far þit ok eigh þýftis iak á. Annur at iak raþ
 eig far þit i hán þar þu uvi. þu þia at iak ar eigh
 vþertaku þu uvar þm ok vári sik sum saghat
 á. Þar þer. 4. stolen vrekar fiat apur fallur. i.
 kafti. fyrst skal þý leta. A gramma skal kalla þý
 skulu maþ ganga. Leber eigh fiat or þý. þa skal
 ranllakar. Sig mughv gramma ranllak þý ma.
 Gramma skulu i garþ ganga þas fyrst á næst
 á. grun a han skal rumi kalla ok tebez rálak.
 Bonþe skal eig ranllak þý ma an han ar siar
 uar hema. han skal vpp lata sin muustar hus
 þar ar þornskýanma ok mat skáma ok þýum

•• skáma ••

skama þy þu áru muistar hus. In annur hus
 bábi laba ok nóchus þat heter vchus þo ar las
 se fin. Du skal londe hus vpp láta. Su skal londe
 þan sús hannur mist ok annar maþ hannu inga
 ga þan ar þer troa baba. F. al u skulu þer unro
 fir uar ok sua inga ga þer skulu leta i þem þy
 sum hictu fir min vndur las ok lykli ar þer hult
 halan þa ar sa þuuar ar þa skal þuif taka þem
 saklot fir þy. ar han ar samþa þuuar ok hvæ
 ghin gret. þer sak m3 laghum rundir.
 Vill þan uþ ganga ar han ar sanda þuuar þa
 skal londin vald eghar sa ar sak guar ar taka
 þuue fir skaha sin ok eighit aprar ok a þar su
 lagh fighar þa ma londe uþ þan saktas ar sak
 loso þo eigh fir an firr harasthöftinga utan
 þan sa burghen firr hvæ sak sinar uþ land ok
 gonong sum lagh fighar. Vill þan eigh uþ þa
 ganga þa skal þuif a bak vndur ok til þingis þo
 er eigh ma fir losan lata nu vpp liggi fivarangh
 mar þa. Takar F. bundin þuif m3 ram ar ma
 ok losgiur þer ok þar fött budi bighar uþ kna.

þinn þótt

m. han skal skirskuta fir næstu nām ok i næsta
 by. at han ær þuif fins rantað ok þy ær hyn sakæð
 at xl. m. Nu an huttir i luctu allai lastu kari. ækk
 allar kistu þær havir hysprea lykul til þa ær hys
 prea þuuar. Vill eigh tonde laghlota þa skal hys
 preo taka. ok bak bnda til þingf fóra fir allar gó
 ta allar fir hæræ. Vill þa tonde losa hyspreo sinæ
 mað laghura rættum. þa skal bone losa lata fir
 þy at kona ær orormagh hyn a eigh hug ok eigh
 hanga utin fir trolskap. fir tonde astar sin fins
 hanu ranslak. þa skal han nð vittu beþaz fir
 þy at han ma eigh hanu synæ ranslak þa han
 ær halvað hema. syns hanu ranslak þa dragher
 han þuifskri a sik. þa skal skirskuta fir grammu
 at nu ær ranslak sund. þa kallar tonde han þuif
 sin. þy at han fundi ranslak. Nu kuakæ han ne
 vik. þa skal sa sighya til sinu hæræ. hofþinga han
 skal þing til nanna ok namd sata ok at spyrja
 hvi han ranslak fundi. en kallar sik eigh þuif
 han ær sakæð at þramu sætanortoghom. Nu ær

þat þó at rans sak- fundi. Du standi sak open þu at
 han er þuvar kallabek. han skal vaira sik m. rva
 ni tlyptu ok. ni. manna forrebe. fars han þre su
 lagh sightha. **Au** er vtust þvs. giuar þin sak er frae
 hauir mist. þu kom þak at. þu havir valdir allak
 þion þin er þu at male at mala. þa sa londe bun
 din vit vitu suari m. tuenni tlyftu ok. ni. manna
 forrebe. at þer ku þak hvarti m. vitu allar valdi
 minu allar þerra iak a male at mala. þat er
 abyzt ok eig witi iak þu fnaþe þem. vitu ton
 de londa at han abyzt upp a han þar var sik
 m. tuamni tlyptu. **Hittu.** ¶ grip þin. þe skal han
 tak þin bezast. londe skal eig tak þina nu han
 sakar se. þa skal londe til taka þin man þuar
 satu þin þu f stolet þa skal sumpating. þin þem
 gann er i tak gik ok halda þin þem haft þavin
 i handu. þu f stolet skal leka til þu þia sala a þri
 dia sala skal þin losa allar swaira m. tlyptu e
 þe ok tuaggia manna viftu at þat uar þema
 þot ok þar drak ok diti m. þolk ok mofoz þin

Þetta bók

ok iac a. ok þu ikki i. Þo: eigh þas svæna þa
 skal him til ganga ær sit havir kánt. ok svæna
 miz tylptar ebe ok tvámm vittuú ac þámm gri
 þæ uar fin mæ stolen ok huanghi sankandi
 iak hz an hær iak a ok þu iki. *Hittir* ¶ grip
 fin a faenu vaigh. þa skal him i handu haur
 brota tak fyrir fa af lofastum mannu um hvi
 natar til hus ok til hems. þa skal him aptin
 fara ær sit haur kánt. þa skal kuarfatu tak
 fin lefall af lofastu manni. takfatar han fin
 ram þa skal losa þær sum skabit ær nu hylswat
 fyrir gangi. taki skal grip frammit hava. kom
 þær eigh fram. þa ær eigh tak lagha gangir.
 þa ær han sakar ac tvámm faranortogh eller
 vana sik miz tylptar ebe. ok tvámm manna vittu.
 En ¶ kámmir grip fin i annars. ¶ handu kal
 læ fa sik ac lane havar takit ær i handu ha
 vir. þa skal eftir fara ær sik kallar eigha ok
 tak fin lefas af þem ær i handu haur. han
 ma eigh synna minn han farki sik takfatar

þan firi man þaz skal losa az stapa a lla varna firi
 hema fot. symacting skal firi gæra az losa mat la
 gha vitnu an eigh vinda him lagha uain firi. þy
 ari lagha tak. et az bota tak til hus ok til heraf.
 Annaz az kuarfatu tak mat þem samb. a taku.
 þy þia az skæla tak firi land ok galman þer ma
 eigh loude apum syma nu han saki sik. Tak fa
 ra. þy grip sin kalla him i handum haur sik ha
 ua koft af utlanstum manni. ok az vm man
 lanz. þa skal han symacting firi hanu gæra. az
 i handum haur grip. han skal sinu sala bud fa
 kumba han til ul vinna firi. hema fot. þer a han
 vitu til. kumba han eigh. þa skal han uita til
 sins m. typtar eke ok raggia manna vitnum.
 Ari þaz utlanzkur. þer mid haur koft þa
 skulu þer fughurra natfa stamnu gæra kumi
 þa allr til þas landa markiz az þam az nast. Ga
 li ok vm. ok þan i handi haur. ok þan az illr þa
 skal varia firi hema fot a lla laghvum losa. Ro
 pass þer vid annaz i varu landi. ok annaz himragh

þy þa þoll

kringu allai idannak þa skal man þa stam
 ni til gair ok lefist til landa markiz ok gicks
 annarrugra losis sum lagh siglyra allai vari
 þen i handum haur. þy þik lagh ok ni sum vt
 lan sk man goza os. þy þik ni ulam uir þem
 goza. Tapar. Þ. grip sin kopir apar ok kamm
 eigh þa kammist vit sipan. þa skal h ans vin
 vid uara floti hnu grip ar haru saldi. Ok illi
 þan grip ar fir uar guldm. ok lebe sipen til þu
 þa salaber skal fylt wath fir ganga allai lo
 si m laghim. En vaur landa kamma sin grip
 i apu landi. allai utlan sin man maru landi
 þa skal symactingh til gair ok losa grip sin m
 þum ni anu an skal þan vaur ar grip illi. An
 nar hans landi m kamm. þy þi af þy landi ar
 haur grip sin i kamm. Lait skal hm lara ar i
 handum haur m þessi utu nu vaur uili m
 vlpit ebe. at i hant gardi þer var þannu gripa
 þema lozer. ok þy a han ok þu iki i þoz han
 eigh þer suarar. þa skal hm ni utu m þrim.

manni at þan a þan grip ok þu ick. lebe til þu þra
 manls alla tote sum lagh sigha þu þra man grip
 sin i þu þra haptu alla alre þu þra af. þa skal þan
 lösa sum lagh sigha ok giera sli ok þu þra. Kom
 þa þu þra at þu þra sit þa skal þan til ganga
 me til þra ebe ok tugga manna vinnu þu þra
 þu þra gub höllan ok uastum þu þra at tak þu þra þu þra
 grip i þu þra handu. alla alre tak þu þra af. þu þra
 tak verber vinnugia lagha ok löst þu þra. þu þra mot
 man ok uasta þu þra ok þu þra þu þra. þu þra tak uar
 þa ok þu þra at vara. þa skal þu þra til ganga at grip
 sin þu þra þu þra ok þu þra at grip þu þra þu þra
 man þu þra stolen ok þu þra þu þra tak þu þra þu þra
 ok tak a ok þu þra. þa skal þu þra löst þu þra grip sin
 þu þra þu þra þu þra at vinnugia laghunn an þu þra
 steþer þu þra vran þu þra ok þu þra en þu þra innan þu þra
 þu þra löst ok eigh þu þra at flere te an en. a.
 þu þra þu þra stolen ok þu þra eigh þu þra. þu þra i þu þra
 þu þra annar þu þra at þu þra. þu þra þu þra at þu þra
 þu þra skal tak þu þra ok þu þra til ganga ok lösa

Þetta bók

78
 449
 Geitir laghum an eial gangir hi is uet fir hmi
 skal hi haur ar fot haur hema. **Stoll. 4.** þar mæz
 allan ambur lopar bort fir hmi aptir ar a fir fir
 eighit apur ok leber apt a hand hanu ar han þi
 uf haller ul garb ok til grinter miz vutun þat ar
 hangur eigh þuffak runder miz laghu rattum
 hanu skal totar fir þa þuffak atapar roghoz min
 an furar. **6.** sua. k. ok sua allum mannu. **Stoll. 8.**
 þar em allar ambur haller fir fa stoler uara
 allar miz takar þa skal han taklata þa skal hu
 nathing fir þem gaur sum i tak gar taku skal þan
 uara þi sunathing ar i handu haur. **9.** a vit
 tu ar i handum haur an utin fall. vutun fir
 hema fot miz tylptur ebe ok tvaggia manna
 vutun. þi þi sua sar gud holl ok uattum sinum
 at tak fode han hema i husum ok harkap þer
 diti ok drak molk af moboz spina. þar uar i
 klafum naffar ok i uaggu lagþer. þy a tak
 han ok þu iki. falz han þa skal hmi fir haur
 takla suara miz tylptar ebe ok tvaggia man

nā wistnū at þann. ¶ all kona uar fra mār sto
 len allār ranc. ok huarghi þa ritkandi iak þa
 fyr an har iak a ok þu iki i. Takar. ¶ þræll all
 ambur a lōp stighū. þa skal hysa sum lagh sigħna
 hm skal lura firi vningia lagh tua oza innan
 sanz half mark utan sanz. vinn til sum lagh
 ar. þræl ok ambur þem. skal vngar. Bonte ar
 til vinordz bihm þarll ar sæl ok hms ar kōpir.
 þa skal sa vngar ar til vinordz ar bihm. Bonte
 skal vārþe sa ar sæl. þræl ok ambur þem ar
 kōpir vāhi nō ok nabar þar nastu firi broce.
 an firi grifum allan aldaz. þy skal um taka
 til alþra kōpa at han skal orþnna gāra um al
 kōp. vil hin han þiuf kalla. þa skal um viftnar
 ok þer eter saman mō tōlþra ebe. at iak kōpti
 grip þāimæ. mō vin ok mō viftin. sva sum lagh va
 ru. ok þy ualt iak eigh sale verre þu gūar mār.
 hōst ok nōt hof fā ok hornfā. skapat klæþi ok
 skiept uakn. þem skal kōpa ok sālæ mō vin ok
 viftin. Dikur swarþ ok oskapat klæþi ok alt þar

j

Wæstra Gota Lagman 42
76

Fore seom al þu ok sin oc to þæt þu bræwom alla bota m...

ai. Takar. 4. vit þu lonca a lla lonca sun þa a sa
 fang ar eghu. a taki of hanu fang at saklofu. soke
 han hvan um skogh ar hug an han ul. Akar. 4. go
 nom skogh. 4. berðar ar ful manz. a lla andur stæg
 huggi at saklofu baki. Takar. 4. a andru teghi halt
 all orsa wang all slæba skip stornfast molthar ho
 manz. all þe aru full fornaim skal bota fir sax ora.
 ore fir ehru tua fir tag andu half mark fir siwa
 ringf bat ortogh fir riuu fir tuar. evar ortogh fir
 brear all þrim herar þat ar full fornaim sax ora.
 Akar. 4. mur ang uslaena. all vik akar siban vp
 ar rimmu. lote ortogh fir huar þuul. Akar. 4. mur
 sum bote þrami sextanortoghor þy at þa hetur
 sorgata. Takar. 4. garþ manz giatdi fir þrami
 sextanortoghor. Takar. 4. fang manz huggin i
 skogh. a ll annar stap. giatdi þrami sextanortogh
 an han falz at þan sum foru sin gar af akrum
 fir an burghic ar giatdi aptar allan þan stap.
 gangar gonu ok a ovan þrami sextanorto
 ghor þem enim skaban far eigh tonong. eigh al

a þam þu... alla þaras þinga skal þeoz þu. þarat raste
 takat m... alla þara godwillu i þeozte deða
 þlar man... alid... þu þu... vici... þu... þu...
 þlar þlar... þu... m... þu... þu...

lum mannū. **Bytár** ¶ annar garb far tonde ska
 þa gþonom gíaldi hm á brot afra þrotogh þall hm
 á garb a an þan fínder eigh hm á brot. **Lopár**
 far innangarþiz at helum garb þan sum far a
 laggi fram slíkt sum þan uill ok suari aprir. m3
 enebe simū an minni ar skabi gōz an til akar
 lass. **Kattár** annar vaira meru an akarlass. þa
 gíaldi atar akarlass ok eigh meru þi at meri se
 skabi gōz. **Takar** ¶ akar nam fra hono allan
 man gíaldi þramm saxtanþrotogh. allar vari
 sik m3 tylptar ebe. **Akar** nam skal ælta fra ma
 ni ok eigh taka. **Lutur** ¶ grip manz a akri lyfi sa
 akzum þuifnar. gang' ud sum a losse sum annar
 akarnam. **Tatar** ¶ hást i tuþar a akar manz ar
 llar. áng. lōte þramm saxtanþrotogh. all' uari sik m3
 tylptar ebe. **Halat** ¶ far sit i fubgerri annaria
 manna m3 hund ok m3 hukar m3 all' m3. flerte. þa
 vari sik mar tylptar ebe. þa an þan fald. þa tōre
 þramm saxtanþrotogh. **Latar** ¶ grip hm i tuþar
 um dagh ok uarþa. los liggar a þar allar fra

Takar man til lans basto wo allr kothio ok brennir vop. gíal
 de. æt m3 fírnomy ebe. a þi ozangfr. ok eigh þo mera
 at mere se þeakhy eoz. warrir ebeþar losa fín lantol
 gíalde þyrted hōoz ok eigh mera. vān þeak
 þu koolozlo gíaloz. at þeakhy ok þi ozangfr

fornamiz bolkar.

38.

tur gangar iakar manst ok varþar turalim þa

loste miz enete limum. **Fornamiz tollkar**

Utgarþar allur ok lif skulu uara firir ok gild
 um halgha þorsdagh. Liggar lid ugilt þat ar
 sax ore sak ore firir enka gap a utgardhu. a sta or
 togli firir tolga. valtar hest. wota swim a akri up
 rumnu. tote firir slukt korn sum a ar sat. skappv
 firir huaria bridu valtran all þurru wotan. Si
 tar graflan i by mansz a hvaru i garbu all lidum
 eigh eng ok eigh akar. þa a han eigh miz laghum
 utangar at hawa nokot þat ar hui handis ar nu
 han saki sik at þramisastanorthogh. lig a tubar
 fa i garbi at ganga ulowandiss nu han saki sik v
 alla gramna at ataprogli. Prest a meþ laghu en
 hale i garbi at hawa firir by. at han skal i sobn riba
 an brablikae huna but wonda at hulla all oha.
 Chopar man fa af fallby. Drakar hem vloywandiss
 gramnu þa skal ubar gugga sum stakar. fopar fa
 ok leggu fa takkm fa ok nam fa by skal war þa
 firir alori vangeimslu. fult ok blam. byargh ok bro.

vatn ok dy. varghi ok þuui. þalli áru al wangómí.
 læ þem skal at aprái lóta m3 tþlta eke. **F**ri ofaðli
 skal eigh warða. þalli áru ofaðli alíkhæ. elda3 ræm
 byorn. stingar ok starm. **H**ittu. **F**. koppo fund a an
 nairf manfz eng sambær kem. a. þa a halft sa ar
 stok huti ok halft sa ar aghu. a. Skul þem a þa a sar
 uitu ar ang a siaria m3 tþlta3 eke ok tuaggæ
 manna victum ar stok þanna þu klaudai marku
 iak f3ra. þy a iak ok þv eigh. þan a hær ar han
 dur þan a ræf ar veser. þan a vargh ar vimbær
 þan a biozn ar betu þan a ælgh ar fællur. þan a
 otar ar oz a takar. **H**ittu þan koppofund ar. a
 laghaloo i skoghe ham allan koppofund egh ma
 hugga ek niþ vran granna lof. **H**ittu. **F**. hoker
 askoghi sinu allar a almanugi vindar vaippla
 vin fota3 eig ma amæk toz taka num han saki
 sik at þramu saxtanoggh. **F**lar. **F**. ena3 ek aldm
 vara i skoghe manf. þat ar saxora sak an han
 kombar eigh. du lu viþ. **F**lar. **F**. brea3 allar. uy. flere
 þat ar þramu saxtanoggha sak. **F**lar vndur viþ

Cap. 13.

Cap. 3

til laf. vðr þat er. sex óar sak. Hæ þar. in laf all.
 u. Hære þre þrammsætting. Þar þat. Þ. ne vð
 þa skal. hæru usa svinastung. vðr sik. m. tolf manni
 Þramm. Þ. hó manni a ang. vð. þat er. rarlösa. þa skal
 söbia. til m. svinastungi. þin skal. vðr sik. mak. tylp
 tar. eke. ok. tvæggja. mana. vithni. at. iak. vðandi. eigh
 hó. þit. ok. eigh. ár. iak. sanþar. at. sak. þerre. þu. gnuar.
 ma. sva. ár. vð. al. þy. mal. ánu. an. vð. ánu. m. þu.
 ællar. v. fislugark. rulgark. vð. állar. fang. manni. hug.
 gm. i. skoghe. þat. ár. alt. rarlösa. þat. skal. alt. áttar. gja.
 lta. m. suornom. ebe. at. þat. var. eigh. bátra. ok. ouan.
 a. þrammsætting. Taka. dnu. fa. fran. hurbingia.
 far. eigh. aflastir. áttar. hátt. vð. sva. myk. legnu. sim.
 han. skulu. hana. þat. þat. fa. þat. han. aflastir. áttar.
 van. saklos. laggar. fa. i. oya. dnt. þa. skal. hurbing. staf.
 sm. hos. stuga. þat. sm. vndir. horob. laggia. all. kapn.
 all. ris. vð. þre. bytt. þar. skulu. vithni. bátt. at. vangom.
 sla. hans. gek. eigh. at. Lagha. stáinnudagh. áru. ætt.
 Þ. þat. ok. mik. all. ma. þa. þat. Þ. leghoman. ár. eigh.
 gangin. a. vilt. hans. þa. er. þat. vita. hans. m. tylp. þat.

79

ebe ok tyggja manna vitnu at iak fætho eigh mai
 þar ok angru slaba gioru iak mid þik þor han eig
 þat suarra hiki up svo myklu leghe sum hanu var
 malt. Gangu han a mist luns atar narok ok dagh
 þa kombar han eigh laghu ut hiki up sua mykle
 gho sinn hanu nar malt ok tote þramfartan orrog
 ovan a. Lyur halda sin tonre hann laghklardar sin
 leghe man. tote þramfartan orrog. þann tonri sik.
 feru vika an an vikar vor leghe man af þa skap
 ok af ust sinn. Sær huemledr sik vrebam. **Þaða**

Nota

þaða

Quara. Þaða lekar barbar hit skal e vgil. **Þaða**
 Quara. Þaða lekar barbar þen sinn mi ge
 þu gangar all mi filu far all barnba þa skal þu
 þu taka otama ok flyta up a va sing. þa skal at
 þar af roppo taka ok siban smyru. þa skal hann
 falko nismurta. þa skal lekar mi taka quaghma
 mi roppo. Þ skal til hugga mi huall gefi. þat þa
 haldr. þa skal han hann þan gefa gop. ok mura
 sin hundar grass. Sitar þan eigh valdr. þan ok
 kele þat þan han fek skama ok skabar inde albrig

þaða

sit made sum made kunda hared halft lo. valla
 harad oc kakind halft lo. takar tua lorte ualla
 haraf oc briduigin takin. Gudens lo. gudens
 harad ok fiskmsharab halft lo. takar famtugin
 gin fiskmsharad ok fiura lorte. gudens hains.
 vilskaharad afly. ok mark. var ai halft lo. ta
 har mare famtugin oc sidan skuptis i tu mar
 fir vilskah. oc afly. Lung lo skal skuptar drid
 iungum. En briduigin ar allharz ok varcnah
 ok laskah. taka tua lorte. varcnah oc bre lorte. al
 sharz ok laskah. Annar briduig. ar giasim ok
 viddunh. oc ballabygd. takar famtugin vidun
 harz ok ballabygd. oc fiura lorte giasim sidan
 takar famtugin ballabygd uis vidunh. Pridi
 briduig. af lung lo. ar colandh. oc all vclandin.
 tuer lortar ar colandh. oc briduig vclandin.
 Nu byzas also skanugsh halft lo. afly. vstah
 oc nordal halft lo. takar nordal actunda lot. sidan
 takar tua lorte afly. ok driduig. vstah. har taka
 samugf bor dallo. lot. fir at bez sculy crakar ok
 flata. maru kirku i skarum. Nu byzas hola

flo bo. allir oc bīa. a. h. half. lo. flo. d. n. a. h. oc. v. m. i.
 a. h. half. lo. Nu. b. i. n. a. s. s. a. l. a. n. d. a. lo. t. u. e. r. l. y. t. e. r.
 q. u. a. l. m. ok. h. y. d. u. m. g. v. e. l. o. h. oc. a. l. t. h. y. n. d. a. l. Nu. b. i. n. i.
 a. s. u. a. r. t. o. p. t. a. lo. v. a. r. t. o. p. t. a. h. half. lo. r. e. d. u. a. g. h. ok.
 k. i. n. d. half. lo. m. a. k. e. r. h. w. a. t. b. e. r. t. a. half. lo. f. i. r. s. t. s. k. r. i. p. t. u. r.
 t. e. h. y. lo. v. i. t. f. a. m. lo. v. a. r. t. o. p. t. a. b. o. g. u. d. e. m. s. lo. ok.
 l. u. m. g. lo. b. e. h. y. t. a. h. a. half. lo. v. i. d. h. i. m. f. a. m.

B kyndluur mad gud nadum skara biskupa
 skanda allu hem manni ar patte bref se gude
 quadiu oc sadur licr blascent. pat skulu allir man
 uita ar um þa missandi ar rages malla set manna
 oc clarka i vaur biskupsome iur biskupa na skal
 siat um hære conug magnus mad uas tapuli
 radi. þa þar þalla led þar iur þan ropitinda oc af
 alvrahanda frigt ar vazel ok af þre far skal fullli
 ca iugatas vris þat notor man ar þan siar quæ
 vni allar tinda. amattuaggia biskupsins allar
 þstms allar þr. kunnar all spitaline vaur sic mad
 sui namda manni. fall þan ar þr. þa þote la. lokuan
 factan orogh oc ut tinda. an notor vris ar þan
 valda ar. noton lot af tinda. amattuaggia af

Am hien
 u. de. of. st.
 am. in. an.
 u. lig. v. a. t.
 u. g. o. v. e. r.

Am hien

þessu all prestins no erio. Þeuerdo. Dno Dno Adus quis

þessu fálka þyngs
þessu þessu
þessu þessu

bisupling all prestins. all kirkumán. all spitalling
all sprennaþing. all falucopogf skrápu. þa uari sic
mað sic oc smú nasta grana oc smú namd ar man
fall han at þy. þa lóte saclohianú atta oroggh oc þat
mað af mundanú ar han at harte. Ok þessa samu
uain vudir standú ur vaira gilda um aldri handa
tundur vran þan loten fatokra man ar lóndur
skulu um halda oc vassum manú gna. Ar oc sva
at mgin loter af allu tindanú ar ut guldin þar pas
cha af þan. þa giatol allu sakfiohonu ena sarranoz
thogh oc ut allan tindan. om honod tinda ar sua ski
pat at hu lkm man sum arur a þar sadur sin all
moroz helt to. han skal giatra horod tinda a þar drid
in sad arur magir saman et helt to. oc milia to sa
man þa liti um þy ar ok giatra þa horod tinda. ul
no hoz þerra lort fara uman þem þrim aru. þa giat
ri honod tinda. þagh ar skiptis af smú þanniggú.
Vila þar allir skul as at þa giatra þar an skiptis horod
tinda. sua vng sum gamal. utan mo giatra igh þy
an gittis. Arur. man loska þanniggá þa giatra ho

28.

uod tinda. þaghaf annan arinn. ok eigh optari af þan
 þanniggum. utan kirka. ughis aptur þat ru.
 ar. Oc þat unoustandu uir mað þeim manum sum
 iord eghanda aru oc eigh mað lautom sum uð
 þanna tinda haltas eigh fir kirka uigfl. *25*
 man skal eigh honod tinda fir an þun giptis oc
 carman eigh fir an ar fannan ara gamal. *26*
 fir laghlica tone þat skulu gair. honod tinda af
 ur þroiu lað. af þeim þanniggum ar þat þa hana.
 Arva þar afur fadur all. modur. þa luki. fua honod
 tinda. sum fir ar sagr. þuullkm man sum fargher.
 man all. drap þanna sam funbu. *27*
 þar u um skjal
 þorstag um þsta moð. um varrafufoðsu dag. allar
 i fatu þoppugi. um tonulfs maðsu. all pancras. mað
 su all. i skodve um rluar maðsu. all amittu kirka
 uag. huat þat ar ha lo. i hemfar. all þat fare. all.
 a þan dag ar kirka ar uigð a kirka by. þa lōte þif
 cupi. r. mark. þuac sum farghar all. drap i kirka uga
 di af falko sum. lōte biftopi. m. g. *28*
 þia han þat i kir
 km lōte biftopi. ix. g. oc uardi alongh inlande fir an

Om firt
 firt

biscup biddi siri hanum ok aptra bat þa lóte an biscu
 þi. xx. m. **O**c þessa lón oc loc vilnum vir at gíomes
 i þessum tuem nástu fallum. **O**m þa man ar hæl
 gha dagha byrta ar sua skipar at huar sum byar
 gl vm þaska dag. alla hælgha þors dagh. þikist
 gha dagh. iuladagh. attunda dagh. vlttra dag. noko
 varra frudag. nocon apostla messu dag. mid su
 mars dagh. sancta laurinsar dag. sã michaels dag
 hallozaha lghuna dag. þa lóte acta orrogh biscupi
 af þat mynd ar. þa gangar. **S**yndz gift madz mad
 löslue hono lóte biscupi. xij. ore. **S**yndz gift man
 mad annars mans cono lóte biscupi. ix. ore. siri fra
 nscima spæl mállu siskima. all siri struga. lóte. ix.
 m. mállum þridia mans all. fiarda. lóte. xij. ore.
Huar sum syndz amot naturnum lóte biscupi. ix.
 ore. **O**g ad canuca. radi. vilnum vir fasta gíara. þessa
 skipilli ok mad þem fra llec ar kirkuan hafdi siri
 os. oc þar til ar uarr mliggh ok uarr capituli i ligh
 h fore þattu bief sat. **A**ctum anno domini. **o**. **o**.
lxx. primo.

Om sili
 Dags bratt.

Om fere

þad fridjan
 vinnu þinnu

þad sili
 vinnu þinnu

Anno 1281

J

Westgöta Lughman 42

Westgöta Lyrkior

43
86

Qualzto arubrez kirkiur ok fämtighi. Valla ha-
 rari tolf. Chamngl hærari þrez ok tughu. Lahina
 fämtan. Gudens hærar fem ok tughu. Vartopra
 hærar sin ok hirtighi. Redwagh. firtar ok tughu.
 Vilshak. tolf. hokms hærar. sin. Alghardi iutan.
 Gohærari tolf. kano nu. oc þrættighi. Gærk firtar
 ok tughu. Vidundoc. acta. Ballabygd. iii. Gialmi
 þrez ok tughu. kmdak. acta tughu. Qualm sin oc
 tughu. Alhar. iii. Barknærli fämtan. Vistak. xii.
 Afuhæredi alluui. Vmæke. xii. Flodnærli fäm.
 Gærkærli fäm. Laskærli acta. Colærli firtar oc
 tughu. Værluærli fäm. Alum xii. Sævudæl fu
 ur. Alærli fäm. Lusing tvea kirkiur.

En man legir uogin all at þe. *En man legir uogin all at þe. En man legir uogin all at þe.*
 Leglar. V. man at at dæpa man allar sanna fulla eauri. þa oþal þan ar
 legio tak þær waur. An þan ar legær waur sic mæ lucta hæræ mæp.
 En þan at. oc oþal ist waur sic þa oþal þan allar oþa mækt þu sin þan
 spæ þær stah. Innetæ þær lœt oþa mækt sin mæleshand quær þær
 ia tær allar fæmæ rþ a þan. Q. Legær læpman almæktæd at
 wærlu mæh allar sakæso. þær þær fæm fæm.

N. 1.

Westgöta

Här bynas danaholmbir. Or. danaholme. oc. i. stam
 na fund. Or. itennu fundi. oc. i. klyftnar. Or. klyftum.
 oc. i. slat. as. Or. slat ali. oc. i. flactac. Or. flactac. oc. i. sam
 no. Or. samho. oc. i. aldranamna bræccu. Or. aldranamna
 bræccu. oc. i. duarvgharvud. Or. duarvgharvud. oc. i. guipa
 Or. guipa. oc. i. annu. al. Or. annu. ose. oc. i. clur. mofa
 Or. clur. mofa. oc. i. smual. Or. smual. oc. i. dypadal.
 Or. dypadal. oc. i. ligm. Or. ligm. oc. i. dypadal. Or.
 dypadal. oc. i. pagsluas. Or. pagsluas. oc. i. orna
 bærgh. Or. orna bærgh. oc. i. gånarvör. Or. gånarvör.
 oc. i. mæd almas. Or. mæd almas. oc. i. misulansi. Or.
 misulansi. oc. i. unabærgh. Or. unabærgh. oc. i.
 ulas. Or. ulas. oc. i. scutruas. Or. scutruas. oc. i.
 oc. deccobærgh. Or. deccobærgh. oc. i. malha. Or.
 malha. oc. i. mese. Or. mese. oc. i. byur. Or. byur.
 &. oc. i. specuof. Or. specuof. oc. i. astabærgh. Or.
 astabærgh. oc. i. stræcu. Or. stræcu. oc. i. hastu
 bugha. Or. hastubugha. oc. i. danabach. Or. da
 nabac. oc. i. scatuho. Or. scatuho. oc. i. boen.
 Or. boen. oc. i. Er ho. Or. Er ho. oc. i. vakac.
 Or. vakac. oc. i. konogæuad. Or. konogæuad.
 oc. i. modyrædal. Or. modyrædal. oc. i. be ho.
 Or. be ho. oc. i. boka bæc. Or. bokabæk. oc. i.
 fygdis me. **T** Här hettis at vart land oc

Landamæren

44.

88

fmuð ec halland. **T** nu erfygðis me. oc i barn
 Or barn oc i þæt fygd. Or þæt fygd. ec i spada
 Or spada. oc i spadalon. Or spadalon. oc i baryth
 flo. Or baryth oc i tolcro. Or tolcro. oc i saxio
 Or saxio oc i maythm flo. Or maythm flo. ec i
 skarffio. Or skarffio oc i ana g. Or annig oc
 i maal Or mal oc i sandu Or sandu oc i samp
 flo Or samp flo ec i scuasio Or scuasio ec i
 scuabak. Or scuabac oc i ekebac Or ekebac oc
 i ana nix Or ana nix oc i uacu. Or uacu oc
 i ualho. Or ualho oc i raho. Or raho oc i
 radcalc. Or radcalc oc i gram fal. Or gram
 fal oc i scapramosa. Or scapramosa ec hieð
 al. Or hieðal oc i nizarr quid. Or nizarr quid
 oc i hnd. Of. Or hnd. Of. oc i dunnar quid. Or
 dunnar quid ec i dunnar mofa. Or dunnar
 mofa oc i dunni Or dunni oc i uatun

T þu byriat a dahl. **I** surtubaryth. Or
 surtubaryth oc i hartturt nas mofa. Or hart
 turt nas mofa oc i dupudal. Or dupudal oc i
 hallnuad Or hallnuadi oc i forona famgrens
 . Or foronne famgrens oc i utires stald. Or
 utires stald. oc i mustren mio. Or mustren mio oc

i musen illu - Or musen illu oc i trannu mo
 sa oc trannu mo oc i trannu illu - Or tra
 nnu illu oc i anattanu - Or anattanu
 oc i myclamosa - Or myclamosa oc i spe
 tu - Or specu oc i gru - Or gru oc up at
 sif uatnu - oc sua i aggu - Or aggu oc i
 hadnu - Or hadnu oc i almtars lidum - Or
 almtars lidum oc i nathyl - Or nathyl oc i
 hartecheoued - Or hartecheoued oc i pynd
 mara fund - Or pyndmara fundi oc sua
 i uani - **CH** u - byriaf i pirtu hol
 me - **CH** or pirtuholme oc i tyarnagla - Or
 tyarnagla oc i odnem oc up at odnem
 anlansum - oc i gradna - Or gradna oc
 sua i harda marlidu - haluar odnema
 scoghar oc aldr chilla scoghar - alt nast
 an ande fip - pat ar up um clouene ba
 haff i uarsf nafi - ba i futa bac firi mola
 oc sua i stenei dighra - sum ligtar mal
 im mosama - oc sua harbane fund - oc sua
 i deir mola - oc sua i rofena - und herds
 hus - oc sua i lofnas - oc sua i wani -

Westra Bota Lighman 43

Westgöta Almainingar 45

90

Almannis scöthar. **A** Vörshuðar. harr
 af. gusuhönd. hasmarhott. stränduð. brim.
 giatærind. lysnifund. arcusöghar. biruhott.
 sanda hote. söröghar. rön. östund. sönd.
 und. östund. larkju scöthar. rishund.
 uatthufal. ridingsfund. kuluscöthar. röðke.
 hita. gya. kuli. allamyr. alamar. gran.
 broch. orna scöthar. dicitamoe. trannuscögh
 skip. skapuda. hote. suexmar. rishing. lan.
 sa skedd. afflaualdar. nordfala. syndr. *Inuenit*
 fala. östfala. **A** lmannis biærg. **C**
C ermalbiærg. hucabbiærg. lantabiærg.
 alubbiærg. myrsbiærg. haal. hundabiærg.
 billingh. **A** lmannis uam. **C**
C eritau. biangin. tida. lysn. tynnend.
 asund. serer. lang. friska. serusio. aler.
 uandryuda uaten. und. öst. tollbar. pa.
 byrma. wam. waten. lodne. ysbay yms.
 scadur. **A** lmannis ar. **C**
C lida. oc ödr. oc noll.

vandde af.
mydr af.

Im arffne laff.

Siu ar man aff manna aff ve komei. oc annar aff kono aff.
 taki þau tua löte aff manni con. oc hin vridung. ar man aff
 kono aff ve komei. oc konda aff manna aff. þa tak' sua nylte
 konda sin' mad'. ar man aff manni ve komei. oc konda af kono.
 aff kono. þa tak' han fjura löte. oc hin vridung. Siu ar konda
 aff kono aff ve komei. oc annar aff manna aff. taki þau tua
 löte aff manna aff ve kom. oc hin vridung. þu skulu alth' aff
 skipta. huar þer aru halter fleve allar þau. iam skuldur sin.
 mallin. taki sua huart sin i. mallin huar vid amot si nu
 ar sigte. oc skipta apur mar tak' þu gangi aldung arff. i.
 kolla skipta. van þer aru sin. i. mallin v skuldur. oc þem
 deda iam skuldur. þa taki sua nylte en si fleve. huar þer ar
 halter konda allar nylt'. þu taka tuer dela um arff. hallar
 annar sit narmer varre at arwa. þa taki þau þer si narmer ar
 ge tak'. i. vtar vraso. aru allu þer si ar wa. a manna aff
 ve komei. þa taki man tua löte. oc konda vridung. oc aru allu
 þer si ar wa af kono ve komei. taki samxlu. oc i allu duff.
 þa gangi konda til arff. oc taki sin lagha loch. ar yst sin. fadur
 allar brodr'. taki aru vraso. C. hemfrid. þuinn frid.
 þyrku frid. þing frid. skamm frid. mead. þem þyrfo. drap
 lant dooten sin. gar. a. grud oc þve löte. þamur apur vraso
 vraso. þamur. a. anan. an þau stard þve. þar. skoldu mhr
 þangtaflur. þer bunka þe. tak' laghu til. at drapa man. sin
 þer konda. kono kono. þeo. alle. þeo man. þessi aru allu eþega ma

Im arffne
 laff.

Wætra Gota Lagman 48
76

...orodan laci gæðo oc
47.
94

Q vidhema sebriskipaf i þre þridungu. þaggruþoppa
oc heubora. Gidpan þipaf þaggruþoppa þridungu
lora. inæn ingigþa bol. suuþabol. oc lax þaggruþoppa
su aru. þullu. þikkabol. guduast vana. þalla bol. lora

Q i. allkarru. oc bandix þalla þ. uti ið conne þe list ap
oactad p. i. and þarudeman. þ p. and and. fiardhugeman. þ p.
stafan þaggruþoppa. þ. þarud. ion arnkor. þalla bol. þ arnkoruþoppa
þullu. loðar. þannuðabol. kærþbol. þyrþabol. þærþbol.

Q oc þærþbol. sidpan. a. þuui fiardhugim aff hatuugim
i hiduþbole. i. vaskipud. þo aff ginnuvaloch. oc igh
aff þannuðaloch. þuui þi ac docter þaði þroþore. i.
þi. Þinnama fræþ. fiardhugim aff hatuugim.

Q Olafþorppa þridungu þkipaf i þre lora. þirtum.
bandict magennuff. bandict þalla þ. þam. i. allkarru
oc magen þinnam. amæn locen taka þe þaggru
man. þu ypu valud. i. þaggruþoppa þridungu.

þe list ap and þæro ^{olafþorppa} þe þe. adher. land dralen p. q. z. and
þ þuui guduast þe ad medice ad nos omis.

Anno e
1720. Anno d. a. 1000. xx. þ. þuui eora vidt. xi. m. e. u. q.
þ. and valud. xli. q.

S. Olofs kross. Gif pag 7 in.
 Madr er nefndr emundr af scaturion.
 han var laugh made i gautland vestra.

Wætrae Gota Laghman 42
96

Thar hader namn þia manna ar. wætrae godan lagh gædþo oc
 fram fædþo. **C.** Fræli wærlumbar. oc af hamu aru lumf lagh
 callaðþ. fore þi. ac han sigþo. hawa huxat. oc gætt en mylæn loth Inms
 aff lagh þa warun. han war fædar. i. Wangu. oc þaz hagar han. Lag.
 i. enom colla. fore þi ac war han hedþen. **C.** Anna war Biozn
 kialli. han war haf marþalþi. þaz war han iordþaðþ. i. enom colla
 fore þi hamu war egh kunnigþi halagþi crifna. an. a. þem sama.
 colla. standaz ebena hno þia nu. i. marþalþi. **C.** þudi war þerer
 raflær. af gækon. **C.** Fræsh. war. All. han war fædar. i. sigþo
 langem. oc han tabi lagh. a. hucena wallu. an war Wanguþis.
 oc fore fimo Wanglesko labar. castah þan. i. lagh war. marþa
 Wæra. oc broka. oc ill bragþo. oc þi war han kallast þingalli **C.**
 Fræni war. Tubbi stellan. han war laghmasþ. lida stus. oc war
 grimbar. oc Wanguþis. þa stuns han war. **C.** Gæra war. Ennar aff
 allingi. **C.** Syndi war. Whar af tærlþi. han þobe þoz wa
 tulsi olwa ac han badi tappadþi wald oc laghman. namn. fore
 fura vðþi oc foltþo. **C.** Atandi. war. þirur. han war fædar.
 i. Nepland. **C.** Finndi war Whar hans sin. **C.** Thundi
 war. Afzur. af haru. han tabi wætrae lagh. al. a. enom dæþ
 þi. eno fimm. oc alæigþi mer. fore þi ac han do skamp þar.
 aptar. **C.** Alluþi war. karli. af e. wæri. han æfti egh gæ
 all. abia cæta. olwa mylæ fii rælek þanf oc hwaræ hawæka.
 oc fælli hans hegeþe han til þas warþ. han spurþi aptu.
 þem mannu spakþa. ar. lagþe equal gædo. i. landi wæru.
 han ræfta hwarum. aptu. fimm gæra. oc land fidi fore
 ondom mannu færlædþi han. oc vðem. hwaræ aff
 war han lagþar. mas. mylæ hwaræ lagþa færi. oc þi

oc þy war han laghadz leu nuhka tad þir at fottan landi. **C**oolece
 war. Alstora hans sun. apur han. mykluhustha þaz mad þaz oc
 guruzhar. **C**Flu sin þy at sturuzgar. han sin hilda gish atir
 omf fastpurs dōþa. þa þyrd. a. sic bmda. at wa hōpta. formalh fze
 þy at war vngal. oc gish at far gior an. i. alla lēce. oc þy tok gūdz
 aff zroland. þrautandi. wisþ laghmanz dōme. rardis man oc sad
 libar. han tabi rat lagh oc gōmde þerra. i. hwarz stad. **C**Sidþan
 tok apur han. faghli bishar hans. faghurandi. wis sama waldi.
 han fighdē sidþun oc madfarþū broþors sine. hafþi hōf. i. ordū
 at achawm allū. þyanaþi rardis. oc laghlika wazn allū wa
 gōtum. **C**Apur han. tok sidþuzgar alguz sun. fāntandi wā
 laghmanz dōme. þa fullkōmen at waldi. oc wā sinu. mad gūdz
 rēst. **C**Sextandi. war Alstora hans sun. **C**Apurandi
 gwar. Askil laghmasþ. han epurþi manullika. oc lōtardþi all
 hūno lagh. oc amarrar. at myera hōf lanx sine for aldi.
 Sidþan han fan lauzins lagh. þa huxardþi han þem mad.
 myklli sunli. oc hālfans fōrfo. han war marþa wazhar
 wāf fallin all þaz wālx. han hafþi þa gūst. af gudþi. at
 han atci sunli myklla. fōre adinn manni. han hafþi oc
 clarkdom arlikan. ianich godþom clarkū. oc unur alla
 lēce þyrdi han wa hōpta. oc þerra hōfshengia. han war
 māgnusar sun. minnihoz aff dialba. han war myklu. f.
 foz sic. at alda rāþa oc rātra. eþa at war ulur allay
 rāstins hōfshengia. Eþa sū han war myklu foz sic at
 alda rāþa. eþa war oc han godþa dāngar. all oþarsh
 oc at alda taba. i. stad. hwar ma rak nu mery ap hanū
 oghre. vran þasta. at sent fōþes annaz thkar. mad þaz.
CAttandi war gōstard laghmasþ. spak. q. oc rardis **C**
 Attandi war folke laghman. war lē. oc mildar. i. dazhū
 sunli. toko ma gish hōf af wāz laghū. oc fullubōrn gōyru

*E fall hū
 ma dr vā
 mag
 vms vho
 my hūls
 gānd
 þyve þar
 fōdr*

fræ ætli sumum. C.

Christne Konungar i Sverike

Olafur skokkonungur. var frætt konungur sum ættin var. i. f. slöpp
 oberki. han var dæprar. i. byskop þess. vís hosaþy lögur oc
 hez þess. af sigfridi biskup. oc han skipte þá þar
 allan þyn till rætt oc stolo. C. Annar konungur var. Amundar
 kolbrannur. oc þat þi kolbrannur. at var vitar. i. vöfðu simi.
 at þarinn hno manna. C. þridhi var. Amundar slonx.
 þi at var slonx. oc eish godhar at þa. i. þi mah han vild
 framia. oc han gæðhe skjal mallin oberkis oc dunnack
 olva sum sigþ. i. lando manni. C. færdhi. var þa um ræðhe.
 han var godhar. i. lifvinn. vistar harar. i. þarðan vitar.
 var þan konungur. oc lögur. i. lifvinn. sú þan bœen var.
 C. færdhi var. Stankal. k. han allfærdhi var. vitar. i. fræ
 alla þe man. i. hans riki varu. oc þan var godhar skiptan
 oc stakur. olva sum an stande hans skotmark. i. lifvinn.
 Callar. ch konungsten. Annar standar vís konungs lidstolpa.
 hush. a. stanz þar. oc. e. gædus var. af ham
 moshans lifdaghar varu. C. Sattu var. Ingi. k. han
 þridhi oberki mad dunnack. oc þat alæzsh lagþ. þi.
 eals varu oc tabin. i. lifvinn lanxshappi. C. Sjunði
 var. halston. k. brosher Inga. k. hoftambar oc godhnes.
 hvar mal fore þem. þa var þan bœendi at. fore þi.
 vistar þis oberki. af hans fræfallum oc bœðha. C.

98.
100

8 **Q**uinda was philipus k haltons sun . oc uge at fadhar
 oc fadhar broðher sins . at þer fore wal mað alberti . nym
 maði oc hanu lagha eptal hvarna . **Q**uinda was hugi k
 broðher . philipusar . k . oc hecer apur . huga k . haltons
 kenozt broðhar . hanu war sin gior mað ondom dykt
 i . strazstlandi . oc sek aff þi bana . An alberti for e
 10 **W**al maðhan þer trauingaz radhu . **Q**uinda was
 sangvaldar . k . balav oc huxtor . ved . a . kaalla þat
 at vsistadhu . oc fore þa saxvudmgh han giorðhe allu
 watzcom . þa sek han okuamæz godha . þyrdhi þa godhar
 laghuas . watzstlandi . oc lauz hofhengiar . oc wau
 11 **A**lluða was swastur .
 þa allu . watzstlandi . hæs
 k . gambli . han war coenba sun . i . strazstlandi . hæs
 harða fowen myndi han iula odo . sū han sludri til þy
 12 **H**an fara . oc han ar iocðhar . i . alvatti . ochan þy
 iæðri þyrt oc alfa han þat doðaz . sū gud lauz sial nu
 hans þat mynd . **Q** . colfee war erekar k . han war
 12 **V**sum olba þat af dazhu takin . þan giardhi e . god dme
 mordan han lifðhi . oc gud gaf hann þaz goda þen fore . Nuaz
 han oial i . ro . mað gudhi oc hans . angli . oc þen hans hmlas
 i . wpsali . oc hann þaz tech oc openbaraz maðgh faghar
 13 **I**arungin mað gudz maðhi . **Q** . þar tansi war . karll k .
 swarkus sun gambly . npt sūz godpa fadhar all . unno .
 han þyrdhi alberti mað spacth oc godsiha . oc han tok aff
 14 **D**azhu magnus . k . þyrtand . i . scabro . an han oialwar
 þal . i . wpsingef . g . oc han liggaz . i . alvatti hoo fadp
 15 **I**n sun swarkus war toren . i . danmark . i . luku .
 oc war sunblegh hans færd . **Q** . þam tansi war kuzer k .

8
 9
 10
 11
 12
 13
 14
 15

han wan owerku mas swarsh. oc tok aff dazhu. baill honogh.
 oc koll. k. oc byrshly. k. oc adt mazshar oostar wid owerku.
 oc fel. i. allu lshar. oc hafshy myktych arwudi. foz an han fel
 owerku mas ro. Sidhan war han godhar honogh. ar
 han tok wisshar waxa. oc bre wintar oc tizhu war han. k.
 oc laz fit lif. i. ewelshy. i. glafim. oc han lizzar. i. waarnem.
 Sestandi war swarsh. k. omastaz man oc godhar. dzungar. f. cur
 yndes simi riki wal. an folkongar. toko lif aff hanti. hans
 Nalso mazshar spdye hanti par. i. spasthren. oc. i. akwastri
 lizzar han. oc ar hans. e. starat. at godho. Sittandi
 war. Ewekar. k. han fhydi. i. nozshy. pre tymblanga. sidhan
 wan han owerku mas swarsh. oc mas ewshar. oc war simi
 wintar. honogh. oc war godhar. aar. k. fere hy at. e. wan
 god aar. um at hans riki. mazshar han lippel. han tra do
 i. wifingys. g. oc lizzar. i. waarnem hos hadrom simum
 oc strandum. Sittandi war. Jon. honogh. warhus
 om. barnstyar at albi oc mykty godwiharpar. pre wint
 war han honogh. oc tra do. i. wifingys. g. at owerku
 harmaysh. hans dshar mykty. at han skuldi eigh litar
 luzzar. oc. i. akwastri lizzar han. oc. e. g. sime gud
 spial hang. S.

16
 f. cur
 fil
 17
 f. Eric
 18
 f. Julian
 19
 f. Cristy

Nonno vniuersi qd dnt pp. cardnat alpa. t qn rlayant
 omly bntconly dom. rad. hto. v. pentand. 2. spess. xi. mlt.
 carnat. ac vii. pte. pcamu. de hnueta. et pentata. Jusup
 ptepo. erit. mppat. cronu. elemofnar. ederoq. q. bnticoy
 que fuit in domibz. mnd. orda. vlt. mare. lau. oit. mare
 p. mndu. vniuersi. pauator. v. pte. v. mlt. mlt. mlt.
 cofamtar

Christnā Bifferym i Swerri Dr.

Cristnā Bifferym was fyrst bifferym om hær com cristnu. a. han
 was aff englandi. oc hysæt. oc marstet hær. þre kyrkyr i stadhu
 oc wylthp. þre kyrkyr i gærdha. En ar. i. ar. i. gærdha. i.
 Annar. i. gærdha. þridi ar. i. gærdha. oc for i stadhu. i.
 • Wariand. oc com hær cristnu. a. oc lif ste at i ar. i. doðr. oc f.
 wæro hwalas ten hans. An hærlyr. a. englar. toko wid sal hæs
 oc færdho hana til paradys. oc ar. þan sal. ar. sliex. ar. i. stadhu.
 þen ebal wæp taka sum han tok. **C.** Annar was ymni ar. i.
 bifferym. han wylthp. i. englandi. oc færdho swa hysæt. þe
 • Woldi hær swa noðhogge folk. wid cristnu. taka. oc þer tobo
 bifferym. oc cyrstedhu till bana. mar. i. þen. þan tok. gærd
 wid sal hano. oc hærlyr. man. **C.** þridi was admu. ar. B.
 han sate fyrst staf. oc stoll. i. skazum. oc hanu. skætes. bifferym.
 hær. aff almannugli. vran. þan. i. boll. a. mæu. hede. i. stadhu.
 • liggar han. **C.** færdhi was. stenfunder. B. lardlar. man
 oc godhar. dæmger. oc gær. han fyrst. com. ste. bifferym. oc
 varda. hæn. oc. i. skazum. liggar. han. **C.** færdhi was. admu.
 gambli. **C.** Sate was. hær. hærlyr. admu. wylthp. vngi. han. lær
 • fyrst. gærdha. gærdha. vndir. scæ. mæru. kyrkyr. i. skazum.
 oc þær. liggar. han. i. gær. færdhi. oc. hærlyr. manna. **C.**
 • færdhi was. wærdha. admu. þærlyr. wærdha. þa. wærdha. v.
 to. till. staffs. oc. stols. oc. hærlyr. ste. bo. aff. lær. aff. þærlyr. vi.
 • bifferym. oc. f. skazum. liggar. han. **C.** færdhi was
 • wærdha. B. han. was. gærdha. at. admu. oc. f. skazum. i. skazum.
 • liggar. han. **C.** færdhi was. hærlyr. wærdha. B. oc. anstær.
 han. æt. bær. hæn. oc. hær. i. englandi. oc. lær. færdhi. hær. oc. hær.
 till. lær. oc. wærdha. hær. bifferym. oc. gærdha. hærlyr. staf. gærdha.
 • stoll. han. færdha. gærdha. oc. gærdha. oc. stoll. swa. hærlyr.

oc actar. i. a. n. g. l. a. n. d. t. i. l. l. s. i. n. n. a. r. k. o. n. o. c. t. i. l. l. s. i. n. n. a. r. k. o. n. o.
C. t. u. n. d. i. w. a. r. s. e. d. i. o. r. n. . s. h. a. n. o. e. t. e. m. i. o. b. s. t. a. f. f. o. c. s. t. o. l. l. o. c.
 h. a. n. s. u. l. l. a. s. h. i. m. i. l. y. r. a. t. f. s. e. a. m. a. r. i. u. k. i. r. k. y. u. . i. s. h. a. r. i. u. p. e. r. w. a. r. u.
 s. t. a. t. u. i. n. s. p. e. d. e. r. m. a. n. . d. e. a. k. w. a. r. d. z. v. n. e. t. . o. c. s. t. o. r. b. i. o. r. n. . i. s. h. a. r. i. u.
 l. i. g. g. a. z. h. a. n. . **C.** a. l. l. u. p. p. e. w. a. r. s. e. d. i. o. r. n. . s. h. a. n. w. a. r. g. o. d. a. r.
 m. a. d. a. z. o. c. s. i. n. n. a. r. . p. a. w. a. s. s. e. a. n. a. r. i. a. k. i. r. k. y. a. s. u. l. l. k. o. m. a. d. . i. h. a. n. o.
 s. a. y. h. u. . o. c. h. a. n. w. i. g. h. d. i. h. a. n. a. t. i. l. s. a. m. p. a. n. i. g. a. b. l. a. . a. f. h. w. a. r. i. u.
 b. o. n. d. a. . f. o. r. e. p. i. a. t. p. a. s. e. k. e. p. a. n. i. g. a. z. . i. a. t. s. p. e. l. l. a. n. d. . a. l. l. a. z.
 s. t. a. t. e. s. t. a. t. a. s. i. n. s. p. a. r. a. p. h. a. t. r. a. . a. l. l. i. . p. e. r. b. i. s. s. . o. c. i. s. h. a. r. u. m.
 l. i. g. g. a. z. h. a. n. . **C.** t. o. t. o. c. w. a. r. p. a. n. g. o. d. h. e. . s. b. a. n. d. i. c. t. e. r. . s. i. b. a. r.
 w. a. r. d. a. b. u. s. h. i. t. i. l. l. g. o. d. s. t. a. r. i. n. g. e. . i. s. w. a. r. d. i. p. e. r. a. l. l. i. . s. i. s. h. a. n. . h. a. n.
 w. o. d. a. l. l. h. u. m. . b. o. . o. c. l. a. t. n. t. a. n. . h. a. n. w. o. l. h. a. f. s. h. u. n. d. e. d. s. l. a. n. t. o. . o. c.
 l. a. t. s. h. u. n. d. e. d. . h. a. n. l. a. t. s. e. l. u. a. s. s. e. a. m. a. r. i. u. k. i. r. k. y. u. k. o. a. r. . a. l. l. a. n. .
 o. c. p. i. e. n. k. o. l. w. a. n. . o. c. s. p. e. z. h. a. n. a. l. l. a. n. . h. a. n. g. a. f. t. i. l. l. h. a. l. f. m. a. r. k.
 s. u. l. z. . a. c. h. i. t. a. p. e. n. h. o. f. f. o. d. t. e. l. n. s. i. m. p. e. r. s. i. n. i. . o. c. t. i. w. o. d. h. a. n. l. a. t.
 o. c. b. o. x. s. o. b. s. e. n. n. e. n. h. a. l. s. h. e. . o. c. k. o. w. a. n. h. a. n. s. t. a. n. d. a. z. n. u. . i. h. a. n.
 l. a. t. o. c. s. t. a. n. d. a. t. f. l. i. n. g. . f. o. r. e. h. o. s. t. a. a. t. a. r. a. . h. a. n. l. a. t. b. o. b. a. d. i.
 o. c. i. n. i. u. . o. c. r. e. d. a. n. h. a. l. s. h. u. d. o. m. a. . i. p. e. n. . h. a. n. l. o. t. s. p. e. z. h. a. n.
 d. i. n. g. h. a. l. s. h. u. . o. c. b. o. h. a. n. a. . o. c. b. a. g. g. i. a. . i. h. a. n. a. h. a. l. h. u. d. o. m. a. .
 h. a. n. l. o. t. s. p. e. z. b. o. k. m. a. b. o. n. o. . o. a. w. d. h. a. n. o. r. a. d. h. u. c. o. m. c. a. n. a. y.
 b. o. n. a. t. i. l. l. s. h. a. n. a. . o. c. h. a. n. a. h. e. p. t. e. h. a. n. m. a. x. s. i. n. i. p. a. n. i. g. a. .
 s. i. b. l. i. a. m. l. o. t. h. a. n. h. e. p. p. a. . i. . a. n. g. l. a. n. d. . o. c. g. a. f. m. a. r. i. u. k. i. r. k. y. u.
 . i. s. h. a. r. i. u. . h. a. n. l. o. t. s. p. e. z. s. t. a. r. s. h. u. n. g. h. i. m. . a. f. s. e. a. p. a. r. a. r. o.
 k. i. r. k. y. u. . i. s. h. a. r. i. u. a. f. s. i. n. i. k. o. l. . s. t. a. t. a. p. e. p. a. n. i. g. a. s. i. m.
 k. i. o. t. a. s. p. i. s. e. a. m. e. h. o. l. a. u. s. s. a. k. i. r. k. y. u. . i. s. h. a. r. i. u. . l. a. t. h. a. n. t. i. l. l. . o. c.
 h. a. n. w. a. r. p. e. n. a. s. i. l. l. y. o. d. . h. a. n. g. a. f. f. s. e. a. m. e. h. o. l. a. u. s. s. a. k. i. r. k. y. u.
 b. a. d. a. z. d. o. c. t. o. n. a. z. . h. a. n. g. a. f. b. a. d. a. z. d. o. c. t. o. n. a. z. t. i. l. s. t. r. e. l. i. a. n. g. i. s. .

¶ Sextandi waz .2. bændike vngi . han samnaðhi hwarin
 zymunur . oc skjoldar . oc okypaðhi silba staftri oc stole . hærð
 oc biapar waz han tadhi woz leka oc larda . mjosk eddes
 ghm tadhi stafs oc bols . i . hans daghum . i . vplandsm do han
 oc . i . warnenah liggaz han . **¶** Sinterandi waz tenaa . 2 .
 ætthæz at adlum . godwilaðpar . man . An lærdir man .
 æghu goz lidia spjal hans . fore þi at han strelaðhi þem
 wal . mað allu ætlikai lodom . **¶**

In tinfnafl

¶ Ewaer maðz manni þjufstak . ær eigh . i . handum talit . eys æ
 husum dæghit . oc engin lagha lezn . a . wari sik mað æðam
 gyltæum . oc . ii . færdhū . oc æwari hwar stula stum . ær . i . handū
 talit . oc husū dæghit . lagha lezn . a . komon . wari wrotlos .
 þat skal . ær . v . æt uæpðm . stæria . at þat waz eys i handū
 talit . eys æ husū dæghit engin lagha lezn a komon . oc þi a
 han æs wrotlos at wara . Sidhan wæn han sic siakwaz mað
 æam gyltæum . **¶** Nampe maðz a . hwar han hwar
 wul þat mað wæri ællez stalla . Wul han hwarat þat . þa
 æwari æ wrotlopan æ . bid stia for gud hof . oc sju manni
 æt noupe . at han wæch han hwarat þjuf ællez æðhif .
 Sidhan þa wæri sik siakwaz . mað æðam gyltæum . oc . ii .
 færdhū . oc æwari hwar stula stum . sum lagh eysna .
¶ fultæz þjufstak . þat ær . ii . ær . allu . ii . mæra .

Hvar eum val .ii. ce. allar .ii. ce. meza . þa wari sil mæð
 samu laghu . sū þiz war laght . C. skal til halfr mæð . allar . d.
 . auz . meza . Wardar . i. handu . or husu daght . allr lagha
 lezn . a . comen . þa hangtu þaz fore . oc eiz ma foz minna
 hangta an . d. miz . Dæhu malschhand wale lesu at taka
 allr hangta . C. Eizh ma hif lag þaz til lagha lags
 vran bore sū lagh fista . vii . stozhom minn an . iii . ce . i .
 þa stadi . C. italla flere samu til . d. qz . a lly . d. qz meza
 oc war þa allir stozhom . þa hangt oc allir . An þa sū eiz
 az . i . handu takit . þa wari sic miz . ii . stozhu .
 . auz . C. hvar sū þaz fullan þrost lesam bore . ok .
 C. itall mæð combar eiz han vndir last oc hlyk . ward þ
 þizra fangtu . þa stadi sina þærna fore . oc husu wari
 last þar af . C. Bo hans skal olva skuptis . an hans
 husu ar takit . þa skal hona hans taka skupti sit sum
 lagh fista . gudan bendans lot skupti . i . cu . hafi halfr hio
 arwar . oc halfr skuptis . i . þiz . takit en lot malschhandu .
 amann . hawa . oc þaz hiongar . C. I . allu þrostnaði
 badi . i . hiongar . oc allu . þa stadi . e . malschhandu
 fize atar skadan mæð sornu epe af vskupti . C. eiz an
 flere malschhand þaz at . An þær sū han far miz snu .
 oc wardar han grupp mæð . þærna flere man oc þaz
 vum mæð þem ar grupp ar . þa wum til sno miz
 . xii . manna epe . oc eiz flere malschhandar . An þær
 sū mæð snu hawir takit . C. Þær þaz husu takit at
 hun skal miz benda snu . þa stadi hawir malsman þær
 skyller aru . hana wari miz . ii . stozhu . bida
 sowa þaz gnd hol . at þær eiz skal . oc eiz stoler note .

Nu þu þar þar eaz ar hemsokn gæte - allar wæðþ' dæppin han -
 oc gæðþe ingin skæpa - þa wari ygit þar han fek - oc hærð
 han Eþi - oc eigt hans lœw skæpað. Nu hærðe man y gæðþi
 factu - oc skalkas ar vðau - þer halða eigt leuðit exæet wem
 han gangi vr gæðþi sidþen han wredþi wæðþe - oc hærðe
 sik hælþ allr wæpu - oc gang' olba æðer - i gæð - hærð - stæ -
 allr dæpp - þa halðir han - oc allr þer hann' Eþi hærð - wætt
 exæet. Nu a þær i - siþ bida hærð gæðar - oc hærð
 oc þær a bæt' oc wæskæpt æz fæte fek - Nu halðir ænar lœw
 æn arð manx hærð dæpp fek - þa skal han bida fœr hann
 æn hærð gæðar - oc sba bræch han halðir - bidit fœr hannum
 oc han halðir k. bæt - þa stampin siþær dæppær ænar hærð
 oc wætt a hærð olba si i dæppær malū skæf - oc fæzi þe fællæ
 fœr hans arðm - þær til halðir - bæt wæðær þem - Siþær han bæt
 halðir wæð æðær - þa wari fællæ - bærð fœr k. oc hærð
 fæz þe fællæsonæ - þær ær han hærð fœr bæt wæð - k. Nu
 æn þær æz lœwæ - ær hærðen gæð til - allr - lœðe hærð
 allr lærð - fæz han allr - wæðer hans hærð - eaz allr - dæpp
 allr - eðær - allr - blodwætt - þa a han bærð wæskæpt - oc fæzætt
 oc siþ bida - Nu æn ænar man fæz þær lœwærnæ gæð
 eðær - e ar eðær - allr - dæpp - þa a han wæskæpt - oc bætær -
 siþ fæz allr - dæpp fek - oc þær bærð - i - siþ - æz lœwærnæ
 ær - oc eigt lœwæ - wætt lœwærnæ gæð gæðær þær - allr
 han wætt þit skæpa ær gæðær - þa siþ lœwæ - i - siþ - lœwæ
 hærð a fæte oc bæt - halðir - lœwætt exæet - þa skal næppin
 þær wætt - hærð lœwæ ænar eðær - æn fæz mællm allr - eigt

þu þar þan gæz ar hemsokn gæbe . allar wæðþ' dæppin han .
oc gæðþe ingim skæða . þa wari ygite þat han fek . oc hærð
han fþi . oc eigh hans loo ekupæ . þu hærðe man i gæðþi .
fættu . oc skalkæz at vfaru . þer halða eigh þærðe eðætt .
þan gangi vt gæðþi sidþen han wredþi . wæðþe . oc hærðe .
fik hialp allu wapu . oc gang' olba ættu . i . gæð . hærðe .
allu dæpp . þa halðu han . oc allu þer hannu fildþe .
eðætt . þu a þær . i . fup bidia hærðe aghær . oc hærðe .
oc þan a þæt' oc wofupæ az fætt' fek . þu halðu ænar þær
an arð manx hærðe dæpp' fek . þa skal han bidia fætt' hærðe
eðætt hærðe aghær . oc fætt' bærðe han halðu . bidie fætt' hærðe .
oc han halðu . k . þæt' . þa fætt' þærðe hærðe dæpp' ættu .
oc wætt' a hærðe olba fætt' i . dæpp' mætt' ekupæ . oc fætt' þærðe fætt' .
fætt' hærðe arðm . þær . til halðu . þær wætt' þær . þær han
halðu . wætt' ættu . þa wari fætt' . bærðe fætt' . k . oc hærðe
fætt' þærðe fætt' . þær ætt' han hærðe fætt' þærðe wætt' . k . f
an þær az lanþe . ar hærðe gætt' til . allu . hærðe hærðe
allu . lanþe . fætt' han allu . nokor hærðe hærðe . gætt' allu . dætt'
allu . ekupæ . allu . blodwætt' . þa a han bærðe wofupæ . oc fætt'
oc fup bidie . þu an ættu man fætt' þær lanþe gætt'
ekupæ . e ar ekupæ . allu . dætt' . þa a han wofupæ . oc bærðe
fætt' fætt' allu . dætt' fek . oc þærðe . i . fup . az fætt' hærðe
ær . oc eigh lanþe . wætt' fætt' hærðe gætt' gætt' hærðe .
han ætt' þærðe ekupæ at gætt' . þa bærðe lanþe . i . fup .
hærðe a fætt' oc þærðe . halðu . bærðe eðætt' . þa skal nætt'
þærðe wætt' . hærðe hærðe . ætt' ætt' ekupæ . com þærðe mætt' allu . eigh

110.

Im Eirgobris

54. 108.

110

af Dfg Lagon.

#Fu ma madd' egh hannas a pch. b'otaz. v'can han l'ym. v'can
 v'can bar. f'ce egh l'ghapar. oc o'ba se fore obith. at b'itten egh
 i. pan k'ouun dagh oc innan han. ber. l'ghap. pa matu ber
 hamnas. An v'arfa b'otaz. l'ghapar. pa skal b'otaz b'otaz
 k'at' b'otaz. oc egh hannas. Nu an nokoz ar. l'ce aff b'otum.
 pa mughu ber egh l'aroz. h'ans nokoz a'p' b'otaz. an b'ig' b'
 pa h'at' ber b'utte ex'et. #Fu ma madd' egh h'anas a' d'ian
 an pan ar. g'ard'ina. g'ard'he. h'ant' han a' d'ian. pa h'at' han
 b'utte ex'et. O'ha skal h'araz nau'ps v'ice. h'at' h'at' pan
 sami s'uh' h'ad'is. a. g'ard'he. g'ard'ina. a. h'ni. all' am'ar
 g'ard'ina. pa an egh g'ard'he pan sami g'ard'ina a h'ni. pa.
 okulu ber pat v'ice. h'at' h'at' am'ar ok'at' h'at' com pan
 i. mallu. all' han h'ad'is h'ni. h'ad'is han. a. am'ar. pa.
 h'at' han b'utte ex'et. Takar. madd' kono mad v'ald. h'ni
 h'at' b'utte ex'et. S'ims a manni. all' a. h'ant' h'at' h'um.
 pat kono v'ice. all' h'ni a h'ans nokoz ok'ona. o'p' all'
 ok'at' h'ni. pat skal h'araz nau'ps v'ice. h'at' h'at' h'at'
 um. Nu l'uz. han v'ic h'anz. oc g'at'az egh sin v'illid'
 h'ant'. h'at' h'at' h'ant'. h'at' o'p' oc ok'at' h'ni. pa h'at' h'
 han b'utte ex'et. G'at'az. madd' f'ce ad'ru. a. p'ind'at'
 all' a h'ni h'ni v'ag' h'. An h'at' h'at' h'at' egh o'ka pa h'at'
 oc v'ic h'at'. pa ar. h'at' mad h'at' h'at'. h'at' h'at' h'at'
 v'ag'pan am'ar. ok'at' all'. ok'at' h'at'. a. h'at' h'at' h'at'
 v'ag' h'. oc h'at' h'at' egh b'led'v'ic in'ar. pa v'ic h'at'. v'ic h'at'
 all'. h'at' h'at' h'at'. v'ag' h' am'ar. h'at' h'at' h'at' h'at'.

f'ru
 de be
 ex'at
 n'at
 v'at
 ca
 h'at'
 in

 u b'ic
 e o'at

 n b'
 g'at'
 h'at'
 on
 e'at

 h'at'
 v'at
 h'at'
 g'at'
 a v'
 e'at

 a h'
 a'at
 a'at

233

bleedra . a . þingh   allr . i . hvar þu orlaou . þa ar þar burtat expect
 Cap. 4 vram þat oc aff was þa . fur þy at þar . æghu allr . firþ halba . Quæ
 maþ firþ heurd sin aff þing . oc þyr þu . I þar sū sē nokra grāmsh
 al þans . sū ar þan combaz þem al sin . þa halbu þan burtat expect
 þar maþ al þa mæz slo . sūra þans wunnu . fu þan . sū ar þan
 combaz . wilia þan swappa . allr . sūra . þa halba þer egh burtat
 Cap. 5 expect . I þar maþ man aff þing stæpnu . allr . anuari stæpnu
 allr . af lagha al mæli . þar þy þan sū af expect . an þe at þ
 come ingu akoma . a . þan þy at þar þe sū sūta allr . sūra
 fore hē allom . I þu skal þar þarax namps wita . hwar þan flupi
 þanzaz . allr . sūra wida nis . allr . þu af þan af þing stæpnu
 allr . com annaz skia maþ þera mællin . oc egh a þā stæpnu
 Qu a þan sūd heman sū sin . oc al stænu . oc sūa acar þan al sin .
 swapp maþ þan . sūra . allr . sūra . þer bloodra . a . sūra
 al sūra . allr . sūra sūra . þar þan sū þan stæpnu wita
 oc sūra . þa halbu . þan burtat expect . I þu sūra þer
 þar þan . oc sūra hwar swapp þan . allr . sūra . allr . sūra
 Cap. 6 þan bloodra . þa ar þat skiet bech I þer maþ man al stes . oc
 þy þar aff þan . allr . sūra . þa halba þer allr . mæz wam burtat
 expect . I þu combaz a swappa sūra þer mællin . þa ar egh
 Cap. 7 burtat expect . I þu hams . a . k . dom . swapp . slaz . þer sūra
 allr . hams . a . man . þar þar at þan wita þer mæz þan . fore . k . dome allr
 hams a þan sūra þan þar þer . allr . sūra sūra hams waz þer
 þan . hams þan þar . fore . þa halbu þan . oc allr þer maþ þan wam
 burtat expect . þa wra þat þarax namps . hwar hallr . þan hams .
 allr . annaz skia maþ com þera mællin . I þer maþ þan at
 adru . oc sūra þan maþ waz oc sūra sūra . I þe at þan egh
 þus þer . allr . sūra ingu bloodra . i . sūra . þar þan þan comb

22. gæðinn bindar han fullu bandu. drapp. huggi. fultari allar.
 stingsar. þa hallar han burt ezelech. Aran þat se. k. dombaz. allar
 amas þas lup. 22. k. dom hallar. allir ledos a han sandaz þi fura þ.
 allir. tax ez husu hans maþ ranzlak. fullan þiustiaþ. **Cap. 8.**
 al þassi mal. k. eze. hllaz sun þem lujaz. e. hars mazgthir.
 þer ar do saman. þa hars þer fozzech allir. allu þi þer azha þa
 utan teozþena. oc bituzshir wana. iur. alt rit. oc þera sex þ.
 azhu þat okal skiptas. i. þa sece. En loc malsghans. amaran
 k. oc þasia haraþi. **Cap. 9.**
 þu fozlak þer gylt sinna barna loc
 gylt sinna husu þu loc. oc emz þins þat loc. i. bo a maþ þem. vān
 þera loc eufampna. þi at eingin a. amas loc fozlak. þoz þi at
 þra okal sinna þak þera. **Cap. 10.**
 þu hvar si þem habaz. allir fozþ ma
 an oc mal. allir. halpp þem til nokot ity at þera. allir. woz þem
 noluz fozbit. sihan þer wurtu bituzshir. þere. xl. an. þuamno
 þat. at han hallar. sunt bituzshu māni natuz þ allir. azghur þa
 dylt maþ. xli. þ. at han azst gylt bituzshu þ. allir. han vifti ez
 oc waz bituzshir. oc þuamno þat hanu. at han hallar. haldaþ
 han. þa skal eingin soku þar. apar. ganga. þat skal itanda
 til hara. z nampd. hllat hun vil hallir. falla han allir. waz.
 oc hllaz si sambit. hallar. maþ hanu allir. maþ þem. allir.
 gyltar. þem azghur þ allir. natuz þ. þa þere. iii. mir. allir. dylt
 maþ dyltar. eþe. þu an kyrshu soku allir. fozþuz
 hærax. allir. oc alt hærax þe. hallar. samfund maþ fullu þu
 þ. dylt. allir. þere apar. þi si aloþes okals foz fullu þa þ.
þu azhu þer bituzshir. wana. þar. til þan bud þu þe
ar. þer burti wþar. allir. hans arþar. allir. amas þan

Nota:

waz þu
 þe waz

sinu hōlre oc hēnce .a. sinu sīr war slake þar þar han bi þar
 for þem þa skal .k. þem sīp gūa þa slulu þer losa wīp
 hōnōst. māþ .xl. ar. þat ar hāns cōlak. Y om
fōmige
vāi
conp
 al exēre haraz nāpds vīc. hībat þar ar sac vīn. þī haraz
 nāms. af þī har. vīnu ar. sīnu sīardm war sēd. Y om
fōmige
vāi
conp
 Cap. 11. Y om
fōmige
vāi
conp
 Skal haraz x hōpīnst. þem a þīnst bītuz þa laggīa. oc alla þem
 vīp tākā. Sīz þar haraz x hōpīnst. vīc þem vīc vīp at takā.
 þa skal amān dāst. vīdē. takā. oc þat saunā stā. lēc. oc sīþan
 skal han a þān dāst al ar. takā. fore nāps a þīnst hīpā. oc þē
 vīp takā. oc þe han vīp tal þa. þer skulu bītuz þīr. wārd.
 oc vīst dīla. Y om
fōmige
vāi
conp
 Nu ma han cīst ep þar fore gāngā. vīc
 .xii. vī. ep. oc cīst. tīvā. vīc þan ep. oc vīc þar vīc þan ep.
 Cap. 12. hībat sī þar ep fore gāngā. þa bōc þan fore vīst. Y om
fōmige
vāi
conp
 Nu ma cīst þan skādþan fēk. vīc. sōþā. allī. stāpnā. vīc þan
 skādþan gēþe. sīz an nāpdm hāvīr. fāt allī. wārd. Y om
fōmige
vāi
conp
 Nu ma han skal fara al þīng. oc apēnbā. māl. oc sīþan skal þat
 māl. stāndā. quāt. al hōnōst. vīst. Gāngā þar nōkīr. vī
 vīc. a. sīz. þa aru þan vīst. Y om
fōmige
vāi
conp
 Nu an nāpdm fālī. þa ma hīn. vīc sīr. han sōþā. þī at hīn ar. vīc bītuz þar.
 Nu an nāpdm war fore exēre. þa ma han sīþan skā.
 hībat þar ar dīllī. dīpp. sār. blōpūtī. allī. skēnā. Sīþā
 ma han oc gīaz þīng. gēþe. sīþan nāpdm hāvīr. han
 wārd fore exēre. māþ. epē. dīla. vīc. lāst māl. vīc
 oc lāst dīstī. Y om
fōmige
vāi
conp
 Nu vīst al māl aru exēre. oc þer
 Cap. 13. skulu stāve māþ. k. vīst. Y om
fōmige
vāi
conp
 Nu ma en man hēn
 Cap. 14. Tobn. gē. oc exēre. lāst. An sīz þa māst cīst.

No. 118.

114

en man hantokun gæd. Því an egiædij gæsto. **S**þu ma egi þau
 egiædij byt. fæce þi at hun ma egiþ bituþh vara fæce. 2 þu
 ma. dgherunastri egiædij byt. kjarun þat al þans. þa skal
 næpðin eþvara. at þan var egiþ. xv. ann. gæmal. **S**þu ma
 egiþ þat egiædij byt. þi at ma egiþ bituþhar fæce. Var
 þat oþra. at þan ma bituþh fæce. þa buta þan gærn
 egiædij. þat al at þan ma bituþhar vara. **S**þu an þan
 byt egiædij. þa skal þan þællm. a. byt ann. gæstij
 oc. xlii. m. þa an lound. vil egiþ byt. fæce þan man þinn
 lagha þinn. oc þinn. djunædij. þa skal þællm. up
 þangta. vil bonædij. gæz lip þællm. a.

Sþu þinn Magnis lundis
 Magnis fæce bonædij oc gæst. mað gæz nadiun. lund
 allu þen manni ar þæz bæst se oc heza. gæz lundin
 oc fæz nadi. **S**þu þinn þæz vil. at aff þæz. hals
 gæz halu. djos. i. oþpar. þæz hys þæz at þæz oc
 fæz. ar gæz van hys þæz. oc þæz manna þæz
 þi vil þæz. **S**þu þæz hys. wæz. i. wæz. nsi
 en vil þæz. at allu þen man vin vil þæz. oþpar
 aru þen sba nsi. at þen vil þæz. egiþ. sista fæz. lund
 manna hys. oc allu þen vil þæz. vinn þæz. a.
 oc nsi þæz up ena. lilla. stund. ar þen fæz. lund
 hys. lund. ar lund. þæz. fæce. **O**c maþ þi at aff
 oþpar vil. combar. bapi. oft. mikal. lif. þæz. wæz.

af haradsum þa han looz fozz. at han get egh sinar þallur at
 kapp. .i. dikkum. þy. foz sinar þæniga. An þar ar oc swalkund. *Nota:*
 at man willar off drit lo gooz ea lya waghfarandamannu. oc *ay ipi*
 þy. wilu wiu at waghfarand. .v. salio sinar þarallur. swa su *Givna*
 ahnarmilik kapp. .i. landem. oc þa an nokoz ar þan. ar þar *for*
 wil heimulika taka til sin. at kapp þat in. ar han hallur *for*
 riakv. oc han mætt waghfarand. .v. vor salia. þa salu þan
 su dritar gitan. han. oþva þit hvaru at filgher ma. *Nota:*
 foz þy. at þar ar myti at lottia rættin. vran at þan halio *af folla*
 apur. þa wilu wiu þalla waza skippan oþva wip lath *þinn þand*
 festa. at hwar su tak nokoz vran þar willar su. a. þa *þinn þand*
 wilu wiu. at þan takio hlikar. vran barzaghar. *þinn þand*
 oc foz of oþva þit hvaru. at han hallur dazh. vin lath *þinn þand*
 vhar. at lora. xl. m. foz rættel. þat han giazpi. *þinn þand*
 oc þa an han betur egh. xl. m. .i. þan lath vikum *þinn þand*
 þa vikum wiu at han foz of oþva. þalla. xl. m. oþulu *þinn þand*
 oþur. .i. þe lora. tak en lot. k. annan. harad. oc *þinn þand*
 þadra þan su rante war vid gætt. *Þarðar* þat
 oþva. at þan su rante hallur flin. vndan. oc okiar up
 budkapli. budþao haradinn. at taka þan man. hwar
 su egh combaz till lora. iii. m. *Þarðar* þat oc oþva
 at nokoz skior. up budkapli. vskialika. oc faraz man
 aþer. hans ordom vilia taka man sakleson. lora. iii. m.
 þan up okaz. an þit hvaru at þer fangz egh mannu.

pa an han wardaz fagin. oc faaz han sipan ferdungo nend feo
oik. at az saklos han. pa hore pan az bid kaffla up afaz. a hiaz
pan first feofe. xii. ooz. taka. nu. l. m. hiaz. oc. iii. pou
vshahla ward takin. du hem alla az fulshen af haradim
al az take han. pa gifim wir sakloso. ^{pan} Ifir. han loze midan

In by
de.

ou sik sak wader guin. pa sal ham en ruman dagh gilla.
al anstara. at come. af hem dagh. sal han halbar nara
frist. at hore swa myketh. su fir ar. dagh. an han sak.
a lli. wan sipan vlagha. Wardz oc swa at noke pan az
landaz at sikin gniht. hore nolun haza al. i. landim. oc

3

In feren
hore
vshah

halbar pan hiam ham sipan han far waz brief. at han sal
ham sama loze hore. Vm furdhan natar. hore. xl. miz.

In am
vshah
hore

Alli wari sic mas sinu en. du pa an noke amaz. y.
hahaz ham. an hie hiam. at han eigh waz brief far. in
hore hie hiam. xl. miz. far wardz oc swa ofe. at hem sin
gardenz gie. at han callaz sik adru. nam. an han hore.
oc slapp swa vnan. oc amaz. y. wardaz takin feo han.
han eigh al gade. pan on swa wardz takin. han ekal
wara sic mas. xi. y. hem han waz pa mas. ar. garing

In w
fir
hore

sin fir good wari. far mazi. eigh feofe hiaz. mas. ten
allu mas pan ghu. ar. hore al wem. pa lofim wir ham
at taka swa myketh. su han ma saz fir sin hahpar mas. oc
giala swa myketh fore. su almanmih. hore az. a. was pi.

3

at hore az oc wal vradhuztur. at hore ham mazi frati
on vradhuztur. ar. swa ocher su mazi gada feo oc
pa taku wir vnan hah gniht. firz alla waz gade.

In feren pa gstimy fir andligit of wenghuztur foz.

ella
hah
vshah
al
oc
an
at
lo
st
ar
ca
x
g
m
w
Nota
3

þiana halt. - Wu. haldom oc owa slappar. at man þan ar. þan haldur.
 læssi nokor alaghy. a. þeneaz. allir þugga. owa mit han vil eish
 þan þan mista. vran þat se þura godarli. - Dnr. sribindum oc
 þat ac þeneaz stam eish sengiaz. lamsmannu. vran þer siakw
 Wili. eish hallar þa þingaz an vran þinghy. - Wu. Wilum oc
 at ingin man taki eaz shirch af londom. vran han halbi mag
 keof þatal. - hwar alligþas talaz shynt af londom. oc faaz han
 nokra acomo af eghandam. þa se þum vglis. oc warden han
 fangin. þa lese sik. owa si eghandans dombaz ar. til. oc þas ar
 arum ar fangin ar. - Lagzium þi har. hwar raft wdar.
 at flaxur þer owa takar. an swa þar þi leseur. at þer vanda
 eish hwar bonden faar sit adar. allir eish. an þer stia sit mas
 smar þar þu. oc sislur. - Wod þar þa wara skipan waru wdz
 manzru. arllikar man. oc gawu þaz ra til. oc siboro at þer seidur
 hana haka. oc stur þia mas at þat þer gaur. þaz waru wdar
 þisup. - Jacupar archibiscupaz af upsalu. - Biscup annudar af
 stranziana. - Biscup kjard af fmlandi. - Biscup afzur af warkio.
 þar waru oc wdz nedaraz. - þist war broþer Baudidar. - þia
 vltaz karls. - hwar bandict laghman. - orazu ion w. swan
 rapidkar. - vltaz huzur. - Annudar karls. - knutar. - matios.
 - orazu alzur. - karl harals. - chorsten hildur. - Wandict ion w.
 - þanz waldar. - waldaz. - þanz waldar. - þanz waldar. - waldar.
 - þar. - þar oc wdz hwar þatar. - waz kancler. - hwar bandict
 archidrahan af upsalum. - þoz waz andref. oc þoz waz þou.
 Nu þar til at þam mal ar. Wu. haldom nu up tal. - matu hwar
 fulla þatu. þa þat þou. waz mstgshli fore þarta þref þarta. oc
 waz þata skipar. oc ocndar. - i. almu apur. - waz hwar þo allo
 lagh. - þusom arum. - oc tu hwaraz. oc atazgsh. - oc þam arum.

læssi nokor
 þan þan mista
 þat ac þeneaz
 Wili. eish
 at ingin man
 keof þatal.
 nokra acomo
 fangin. þa
 arum ar
 at flaxur
 eish hwar
 smar þar
 manzru.
 hana haka.
 þisup.
 Jacupar
 stranziana.
 Biscup kjard
 Biscup afzur
 þar waru
 vltaz karls.
 Annudar karls.
 orazu alzur.
 karl harals.
 þanz waldar.
 waldaz.
 þanz waldar.
 waldar.
 Nu þar
 fulla þatu.
 waz þata
 lagh.

Anno
 1285.

Extract ur Westg. Lager

1211
118

Hundæ ual lada oc haldæ at biog vmsik. rugh vml. oc haffu
 vml sik oc hware vml sik oc at allo kornna skal gioroz thunde be
 leghevad sum bündæ. huarbrüter nokot af þessu bote fremmlexia
 at rogar far þ at tal korn. skal tundi. far han minn giorz thup
 þer skal sut giorz. h. lola þ. giorz atta peninga. an han æpter gna
 oc eig þo mætt at barn si flere d Allur þir men sumta akolaf vml ara
 skal tunda giorz oc lottpeninga lica. giorz han tyda hóp. þa skal han ca
 giorz þem. eig skulu leghadrengar þem giorz. hnd sum d ar giorz lca
 oc giorz eighe. bote atta orhoghat. oc þem takur here zhöffingm
 oc lada mættagada

est ctua beh

Hvar ætt larna tundi bingrar ar giorz scapu bing. þu ætt oc
 til phalocopers at su scapna tunde. þa tak an puett scapu
 oc m peninghe til phalocopers eller scapu haffu af þem laronum sum b
 den hau um. m sic at findra þana loth g hvar vinne ar an su scap
 þur þa gne puette oc til phalocop hvaru þara. m peninghe eller
 scapu haffu af þem þom bondin hau um. m sik d allur þ gadu korn
 tunda gna mættagada sum lecthen. vdan þ at sum kerkubole
 bote sum siter mætt qudr vml allen tunda vml kro
 mætt. b. þrett hntum eller spital. eller vml nokon þen loth g h
 sac for þer vml sik m sum man at neppdure eller bote vml artoget
 saclochianda. oc vt tunden d gis man tak at han giorz mnd an han
 ætt findringhet. b. þtt. horkum. spitali. puette eller til phalocop
 sik m sum gæp manum oc sár loknu oc sum vesta granna. gna m
 vml sik gila m þer at an a tak oc bote atta
 rogh þem larna gvar. g bit han q til galda bape vml tunde
 takvnt vml þa. i. talupi þar. til han hær vml giorz vml b
Gvid þ taglur a nempd faldz aff. t. vml fahupfer
 vml te hysthald þon fra mætt bote fire fyrsta dagh b m
 vml annar dagh bote m b ætt kornog oc lca hærþe vml þer þerda b
 te b m. m. þon sua kornog oc lca hærþe. g hullain. þ gar i hvar
 forvinnu oc openbarlike tabuþer oc eper hót oc byr fastuaga
 sum han hau openbarlike vml takon þat m forþa bise vml
 þer loff til sum valler hau af b bote g hullain þ epa gting m adu
 oc mætt gundaðag. at þer vml þerdaðag mla eller vml vml fastu eller
 þarþa hargh eller af i g þa dagha eig ar ep gangin a bote þer
 vml. mrogh ena t. sva b. oc sva ha. g byr þ kirkmættu fult þer
 m m. þur mættu fuber ar vml þer dagha oc til daghfulgtr

post. myn 2 ad papam qua post pascha

kyrmasludagha þvrot y mla frid fram mla skun of til stunda dagh ættur tolfda
dagh eller pascha frid fra laena odnsdagh oc til pascha dagh at qualle bore b
xx. 2. A Petra a blay ar gamblan lagum varum. verd y rhorkun draþun
per a b. fir x. m. verd y rhorkun far pa a b. m. fir hvarer baatal
a. b. m. fir hvar skipta boer gor bore b. m. m. G fir tovtale hoz
m. m. fir skipta. xx. 2. fir frening spial a þrida man eller skipta a b.
xx. 2. ar per tollere bore b. m. m. oc sua fir all annur firuor
oc ganga til rom oc gnu b. caplane di m. fir bres. G skilia's hon tu eller
ruwa fast fir frenzum bore b. vadpe. m. m. skilia's fir gudziva lagh
bore pen sum gya b. m. m. G sicut y doctoz sine eller frencoro nodgha
bore pen sum retter skipta mad en p skilia's ar. m. m. en han gittur. fir
xx. manna ep a. b. m. m. oc foda fir memie viltur oc eig meep G hvar
sum helghadagha brot paschedagh helgha hoz dagh þvrotz dagh indlu
marsdagh laurency alle vara fru dagh michaet oim loz nativitas cu hois
ep phame du hvreneslu dagh oc alle apotola dagha lu fr helgt
oc faste ar fir alle sumudagha hvar lu bærss nocon thvartæ veit usd
a nocon þessa daghu bore b. m. arrog alle dyle m. xx. y bær gi m hozn
oc ho via host ættur undan ættan at saclo G hvar lu frid broter i skaru
siallum om skerporz dagh bore b. m. m. eller veri sik lu lagh sicut
G hvar lu go fulla gengræt gum. n. dzogh þu. G hvar lu hús oc m. lo
laus ættur barn oc offe en han vill hvar eig goe fulla gengræt gum
arrog fir fixl oc so m le. lo. hvarre hús eller pennig a bonde þu fir
mle. lo ættur gittu vella bonde vill G a þessu dagh so skal bonde ofra oc hvar
fir oc a ættan leogia pascha vocationis assumptionis y purificationis be vgis. oim
hoz die sicut prima. m. la els memoratõe aaz. mla dagh. a. vt færdæ
dagh pa skal bonde perent gum dzogh fir hola mesu oc a ættan leogia
ar so fir fundedag oc foda fir xxx m. G om hrovod tunda skal stand sum
oc gver hengræt hoz fatur eller modur sian goe so mham lot i hrovod
dand thude sum ærþen fatur. gver. y. frllu barnom Anom gor hoz fatur
hæn goe hans þo barn. ho. sva lu annur laghlic bera G æter bonde hant
i fatur vella þrag eller nocon þen fastudagh lu buda ar at fasta bore. di m.
b. fir hvarer oc fasti sanan fir. eller veri sik m. nempdnam or nettagn
na. Anom. G hvar sum openbarlike leg. i. locha laoge oc viber ligher
frilla sum a pascha dagh fir þu oc lovanamul oc tak. att ættur pascha
bore b. m. m. eller dyle m. xx. manna. G hvarum mad gor openbare hoz
þu hem til sin hozkonu loog una liang sik eller vþ m. tak m. m.

121
122
60. 120
122

Ar bava til

hann þar wa t. so nare gnu fac id þau dæm sik mer dærpung næððna
 Oðræp seel dōma om honalagh oc om tetament G wad y for lina' hæl gnu
 hell oc vluht þa ma han gnu en telan huwuploch swa mykka loth sum gnu
 manni bair til ær þat ær vundi sū erur gnu swa mykka loth sum gnu
 þerra bair til hwat þer ær flera' eller færra haluen an han luk' heger
 oc eig mæra' T schil tuer kyrkhuu at sinu mella eller þit oc kyrkhuu
 om kyrkhuu gōz þærra ær t. domæra' oc lina' om aller kyrkhuu sculdr
 æt þat þit' brūt' bōnde ahort ubole þa bōte t. bapē konungs ræt oc hā
 ræt vran byel bygungu boz h. æt mærra iord bōte t. ho. ræt oc hā sū
 ræt G tæver schulu kyrkhuu drotna' verra' oc þvri þit' þer skulu en tinnē a
 are ræna' sūr alþri doct sūr þa schæ' oc skulu krattia' hwar sū eig hauer
 gullth sūr þættidag' milti dā' nestu lina' ær eig bōnde sialū i garde
 forbope dæm sū woda' bair. Engi ma lengri dagh gnu oc eig þant sūr sōg
 lān þit' oc kyrkhuu drotna' kyrkhuu pænninga' vran loctinnama' rād gulle
 sialū æt kyrkhuu þer kyrkhuu þem þer leuto. lān' al sonu quada' aller
 ia wip gulle al sonu atar eig tveku af þem þer leuto. T ak' þit' lān
 af þer gulle æt sūr þæcher eller bōte t. m. nū. Engin ma þer woda'
 eller t. wænngi rāda' vran aldre sonu rād hwar sūm þat gōz bōte
 þrenna' xvi örtogh' end t. apra konug' oc þvri hæræpe wila' eig
 þer drotna' ræna' sūr þachā wæri i. færupi. Eng ma. ho. wad sōha
 eller spitta' vran t. lof oc pæns oc soctinnama' willa' vran þit'
 gæs til þer bygung þa m. sūu loctinnu' salla. þa iox gis til þer
 sūr manz sial hun ær eig þer sūp sūþan ær vte nāt oc iamlange
 G hwar sūm t. eller þit' ær galka' ad kyrkhuu' ræt haw han eig gullu
 þa ma t. færupa til þat. ær þvriwar mæru til oc ic sōha' Eng
 þit' eller lens man ma færupa vran t. bres forbupen han wællhæll
 se sūwa lēnge i. færupi sūm bōden var ligan man sik eig verthæll
 faldem sūr t. sac. haw dagh til forita' lānzehug' wil dæla' sic wad
 hōgere domæra' haw manapadag. ær eig da ordelch þa ma t. færupa
 G wad y. honalagh bnda' þat seel þit' losa þer sūm cona' ær fæ' þer
 helgha dagh i kyrkhuu drotnom

In wiff
at arþpa' bole

Sun oc dotter sūu fæpurs ær w' tæki sūu tua' lare oc dotter mæru' s
ær eig sūu æl' dott' þa tæki fæpū' tua' lare oc modþer þvriung'

eig fabur eller mopur þa taki þforar tua lotu oc lyttur þripung. ar sig bo
 þe oc lyttur þa taki suna þan tua lotu oc rona þon þripung. ar sunar
 þon eller dott þon þa taki broðorbörn tuu lotu oc lyttur þon þripung
 ar eig broðorbörn eller lyttur þon þa taki fþur fabur oc lipþu lú þor
 waw lagh **C** þw e hwar dlar vþar maþu af manni oc cona af cono
 vt comen arupe iam leyld gange man af twalgia lotu oc cono til þripung
C III ar man haw eig boþa arull aru ~~arull aru~~ ~~arull aru~~ ~~arull aru~~
 ne sin melli leyld ~~sin annan dællun~~ ~~arull aru~~ ~~arull aru~~ ~~arull aru~~
 elere oc annarþat fare taku lre en
 cono loth oc lre þon lamguleþ oc

afteu frandar a fabarna oc maþ
 margþu oc ~~arull aru~~ ~~arull aru~~ ~~arull aru~~
 lú annar man mans loth oc cona
 leypte af man mantali
 af varlofo bole

Sitar vryte i bo cõþ wõd eller apra
 swa mykvt i þo han cõþ lú han
 sbafra þa haw han forgrõat sin lot i bo
 i bo cõþ wõd eller glimar aghe þer bõ
 w þun þur. **C** hwar a apru laud ar gual
 eig han lialõ i. sinu gor lõke hans br
 scullena aghar unna manaradaggh afteu
 gung lagh þur þa wæri vryta hans fup
 scullen ar gualdin vrea þan ham laghar
 wæri forfal sin m. xij. þ. eþa oc twa
 af frammon vñ tuþerai addit

glimar m bo waegia þerra aghe
 aghar i bo lona han þo þaper
C sit vryta þu bo aghar engu
 an lú gor ar a laog hanlon þe
 la e hwar þar ar halaz ar
 na guald þe ar lialõ sin
 sunarþingia in halten eller
 lõs oc lwa þara afteu cõþ til
 forfal þil þem vñ forfal
 ogia manna durnum
 af frammon vñ tuþerai addit

ghwar dagh þar ar oc wari laldõs lipen hald þu lipan in tok hãt wõd
 m. xv. dztogh tali þ. in fa mans i fupþu lno hors eller not landi
 bud aghandannum komþ han unna sola lara ar at lala lala m enep
 sinom laegi fram swa mykvt han wd cõþ þu eig þa þu lú in tok
 calli til gma lina at lwa lara sin oc lara swa vt oc aghandæ se lre
 ar at m. xv. dztogh oc ar lara m lornom ar þar han eig þu aflare
 oc vþragde oc late lona lara sin lipan han þarar til eghandans
 laegia fram swa mykvt han wd oc m. xv. þ. eþ ar wæri wæri ladi gõ
 m nu ar fram lald skal þem a. ligher lã eig hana þu fingre lã
 m. xv. þ. eþ ar han eig þu lã **C** þu herþingr garþ oc far. u
 m. xv. þ. eþ ar han wæri eig lipan

böta hepingi sin varðlof eller väre lík m. x. p. af nýpðuna: taka þ. m. ta
 a gæðlof böte fir. m. xv. atoght q. heg' bol rope. i. by. guds þen bola lac fir þrum
 eller þrum eller fir þrum flerre ac þer hawa haas hus brætt eller tumb bozt tabat
 þer heg' til nempdine. gu' færu' lac wæru' sic m. x. p. eþe oc. n. p. wíthnum q. fir
 þalla wægha böte þonþe lagha böte lauzwaght almanna wægh' þorknu wægh' quæna
 wægh' fennuðra wægh' oc maha broar þæt eig' aru almanna wægh' eller broar he
 gra' vgilter wæru' lachot. wæn nohon þæru' ættu. af grænnu þa böte dre oc taka
 hælð grænnu q. witz mannu. logha þæru' ac han haw brætt til tungnu lalla bö
 te m. ix. m. s. ættu. wæru' sic m. x. nempdamannu. brættur minna böte m. xv. a
 togh' eller wæru' lík m. xv. p. v. dinnu' flere man' col. i. logha' lamau' aru' fl. d. d.
 um mal' oc metti' oc wæð' eld' los' oc brænnu' til fulla brænnu' sum wæru' lach
 böte hwar' fir' lík m. x. wægh' eller wæru' lík m. x. man' af nempdine
 q. ligg' husalos' tomp. i. by' acra' oc angar' þra' lach' oc garda' ad' til tomp' lach
 þa taka' hwar' þæru' iord' haw' capo' wægh' at tomp' eow' oc garþeow' sum
 þer hawa' fingre' af iord' ættu' nat' oc iamlanght' liegja' þer ne wæð' m.
 þenom þa böte' lwa' sum laght' liegja'.

q. hall' eþer' h. gra' a. þumen' af nempdine' twalv' eþer' swær' man' þer
 af handom' lík' þemþo' eþer' swær' q. eþ. a. mot' nempdine' þem' hyn' laght'
 wæru' q. af' þa' þæt' lac' oc' hær'z' lipen' m. hamun' wæru' q. lík' for' lac' oc

böte' lipen' vþ' lach' þæru' þæru' oþer' lach' allur' af' ganga' eller' nempd' fir'
 ga' hwar' sum' heg' flere' eþa' til' nempd' böte' m. xvi. atoght'

q. dæher' q. til' sculd' linnu' oc' þemæz' þæper' sculdine' þuru' mylkin' hyn' ar' i.
 hyn' fram' oc' wæru' m. xv. p. af' fulwæru' ar' hyn' ligh' ne' wæð' for' til' hærta'

oc' late' þæt' mæta' on' fulwæru' ar' lann' þem' eig' þer' wæru' til' lanþing'
 þa' meræz' man' eig' fulwæru' wæru' lach' til' þæt' a. for' ar' oc' lagmá' dæm'

q. allur' x. manna' oþer' lach' m. wíthmá' ganga'z' twe' p. wíthmá' þara' oc' lach'
 ar' i. eþe' stæpa' þer' mughtu' eig' af' ganga' eig' má' owarzaght' þrol' alle'

lólman' i. eþe' stæpa' stæru' nota' þer' i. eþenom' wæru' af' lagha' oþer' eller'
 n. tolt' m. wíthmá' oc' hæræz' dom' gangu' lach' stænda' oc' eig' af' gæga' wæru'

æru' twæm' ganga' moth' sama' mætt' þa' hegi' þæt' til' vñ. p. af' nempdine'
 all' mættu' gange' x. p. eþer' m. wíthmá' oc' eig' nempd' eller' böte' m. xv. atoght'

þemþo' eþer' gange' for' angu' wæru' þæt' a. for' angu' þer'

q. fir' bol' dæð' böte' fir' xv. atoght' þæt' ar' bol' dæð' lík' p. a. annars' iord' lach'
 soder' lík' iord' oc' eig' bondens' tak' gub' g' hus' oc' wæru' oc' sum' brættur' þæru'

oc' engin' vþ' gæz' þæt' ar' til' bol' dæð' q. dæru' bonde' lík' vndi' lanþing' lach'
 lík' eig' laght' fællen' wæru' ozdæ' han' lík' innen' natu' þry' lanþing' wæru' lach'

gu' lík' eig' þa' ozdæ' hawi' an' þa' manna' þaght' ac' dæð' lík' vndi' hægta' dæm'

gættan sik sig þa en oadelech bote sac lina oc wæri saclos fir locanne wil han
 sig en þa wæt gære soke han. g wil þu nocrom gina wæð gwaer þingþung af cþpo
 wæð us vmeðþ oc hælþ angin af lōðm dæm han haw æflet en linc hæg. oc
 sig fæperne eller mæþerne wtan aru wili

Engin dōme um nocrom wtan han se laghþalþer til swæra. Wæper bonde hir
 þingælfinn swa sig wþer lāt eller þer wæri sacloft lypþryk hā wæri
 þæter. þ. quar um gengiaryþ ættw brea stannu þagh hwar. II oc sacloft
 tungin tannatē gære vt gengiaryþ oc a þreel dæ oc þem agþ þen vp takē gen
 garyþ a. wil han sig en þa wæt gære þa nem - þnu haraz hōþþingū hem til
 han oc late takē vt gengiaryþ oc a þreel dæ oc sig mæra. þær a engin
 sac a. wtan gengþ a. þæter þ. quar iwir mættens mællu um almenning
 dæ. gære vt almenning ore. oc annan vp a

Sæc lōzhu i. bo lalar edþre broþer yngri broþer eller systur lina ugifta
 wæri sacloft fir. þu taket broþer þingæt at scal for moþer eller systur lant
 fæa oc laci swara en swa bert til. Læg hyltru bore fra bouþa taku bonde gæz
 alt wære hana bore bote þreuo. m. maen þreel stabi

Tu sculu uestingē þingh wæra dom ar. annat um hōð oc annat um wæp
 oc er hæræþing ættu hwar þæra. Comþ sig nemþdæmā til þallu bote. viij
 dærogh. sig sculu flere þingh wæra a eno are wtan hæræþ bup eller lag
 ættæ. ffolg sig nemþdæmā linn lagha gengþ oc almenning dæ at fyrst
 endag þa bote. viij. dærogh eller witi forsal sin m. xij. þ. eþe. Mæler bonde
 logeþrengi wæpi at lagho bote. xvi. dærogh hawi ana honong. ena hæræþ
 oc ena þen wæðana. a. oc logeþreng. milti lapaen oc hawi þen hana. linn ior
 wæð agþ. er flar man allen wipu a lant almenningo. eller haraz wþ taku
 wþ milti þær han us fæc oc bote. m. xvi. dærogh en han fæc fir a þing
 þu wæt þæppe oc en rætt. bilmare scal gangv um alt land hwar linn sig
 haw þem ræt lþan han at lagwæraþ til ad foghata. eller haraz hōþþingū
 wæð man lagh mutu fir dom. ginn honog. II bote viij. dærogh. xij. m. m. m.
 mutu oc milti lagmanz dōme lit. tak hæræþ mutu ginn. k. mutu oc milti
 hæræþ manna mal lit. tak lantman mutu. ginn. k. mutu oc milti lan
 lit. tak nemþdæmæþer mutu taku. k. mutu oc linn bote. xl. m. swa þæ
 neomæþ oc bouþe linn nemþemæþ. ginn. xl. m. fir mutuna. hawl mæ
 wan gū at þu lamma gære at han tok mutuna. þa taku han vp. ad
 m. m. þem hin bote scal. viij. dærogh. oc. xij. m. m.

þu þer. i. landno boæ sculu hawi wærghe garpa þær linn til air fal
 eller þer. lū sig hawa stogha hawl wærghe nat oc þer scal haraz

1211
128 126 63
124 126 62

høfpingen lapa oc wæra a lagha hwar wærað uð wærdaghu. lagha hemm
 dagh æru þessir. Þriðji tærpe dagh þessir. æru m. dagh þessir þessir æru
 dagh miklaet tærpa v. dagh uila. hwar sum eis wæra. i þessum tærpa
 ghu bote bond eller bote ær legoman eller muina drotgh. hwar eis ha
 w næt eller gærpa bygpa bote u. dæ oc i hwarre scalla wære laru byg
 tærpa mæ wæra þer ær goma þem manna sum eis gære wære oc laru
 þem þess per locuena wæru þen mælligend sum laru oc þas i mællum e
 hwaru tæll þe tærpa hwar þem til þa wærað eller bote laru laru ær
 ær man laru tærpa laru laru nom gærpe mæ reddo wæra wæ eis mæ
 legheandm eller laru man tærpa hwar tærpa wærdemæp eller e hwar
 laru wil ær laru wil oc engu tærpa hwar laru wæru þer wæru oc wæru
 laru g tærpa. v manni tu laru mæ wæru mæ oc laru eis til e
 æru þess þa mæ lagha wæru hwar laru laru mællum æru oc tærpa
 e til hwar tærpa coml. tærpa oc þen tærpa en hwar laru eis til

G Broþer laru laru til ære boch æru laru gærpa bote æru. xy æru
 broþer laru laru laru bote æru. v. dæ laru hwar þess laru tærpa
 bote hwar þess. v. dæ broþer laru laru laru laru laru laru laru laru
 ær hwar m. dæ þer næt hærte drotgh. þer næt. m. dæ laru
 tærpa drotgh. þer næt æru þess eller en dæ wæru. laru laru laru
 men laru bote æru. v. dæ oc laru ær bote hwar þess laru mæ
 þer næt hærte drotgh oc laru e. hwar hwar mæ laru a laru laru
 mæru til laru mæru.

G Wil man legheð þer ut sôkna þa laru til hærte mæ laru eller laru
 þingh oc sâr endagha þem laru dæ ær sôkna hwar mæ. xy. mæ þa laru
 laru a endagha þa wæru hwar laru mæ. xy. eþ oc wæru. mæ ær mællum
 eller bote lagha bote gæ hwar eis ræ hwarre mæ lagha eller bote mællum
 þess laru laru þe scal lagman hwar laru laru mællum æru oc tærpa
 e til hwar ræ gæ. laru laru laru laru laru laru laru laru laru laru
 laru gærpa oc broþer hærte æru æru. æru. tærpa laru laru laru laru
 æru mæ scal wærdemæp gæ laru eller wæru. laru æru til mæ. xy.
 gæ laru laru. laru laru til mæ laru hærte æru gæ þess wæru
 emunicatæ ecclesiæ e duplex comunicatæ hominis laru mæ. laru
 æru comunicand v. xy. q. mæ. null? æru laru dæruceps w laru gæ
 æru laru. æru comunicatæ wæru ut wæru wæru. eccle. æru æru
 ut. xy. q. mæ. canonæ. xy. q. mæ. omis eccle. laru mæ laru laru
 quæru æru æru laru laru qui æru mæ eccle. wæru laru laru laru

Tak' mat' dom a warþingū ar wærd' linc' wif' us. y
 þa þan more wil swærd' hwar' han dooz' hals' hald' f. or' f. f. f.
 warþing' han eller hans' wif' vmbuz' man' an' han' ar' v. n. l. g. h.
 total' lþan' þa' hawa' sworech' lapa' þa' ligg' þat' til' l. u. m. an' af
 nēpdine' þan' wærd' eller' fella' hwa' will' oc' þan' l. u. m. f. or' f. f. f.
 swærd' w. h. on' m. h. ar' h. h. o. m. g. a. dome' swar' h. n. l. þ. an' a. m. o. r.
 oc' w. ind. r. d. o. l. o. t. h. a. h. n. l. u. m. f. o. r. a. w. a. r. þ. a. g. m. v. n. h. n. u. m. l. u. m. b. a.
 l. o. w. a. n. s. w. a. m. o. d. a. l. h. o. l. d. m. g. a. n. a. w. i. t. u. l. u. m. l. u. m. w. e. p. e. n. m. a. t. r. i. p. h.
 o. a. m. h. u. n. i. d. e. l. o. m. e. w. a. r.

Ligg' hwa' h. o. t. þ. i. n. g. e. þ. a. t. t. i. l. n. e. p. d. i. n. a. e. i. g. ! a. g. h. e. r. t. i. l. n. e. m. p. d. l. e. g. i. a.
 b. o. t. e. v. i. m. i. r. i. p. r. e. a. t. a. p. i. e. n. m. a. l. l. h. e. g. h. e. n. d. a. a. n. d. a. n. l. a. g. m. a. n. h. e. r. i. a.
C E. u. b. e. r. h. a. r. a. n. e. p. d. l. i. c. t. i. l. l. i. a. l. l. i. a. n. d. a. r. w. a. r. i. a. n. o. b. o. r. m. a. l. þ. a. m. a. e. i. g.
 h. a. r. a. n. e. p. d. i. n. g. e. þ. e. m. f. r. a. g. a. n. g. a. g. a. n. g. þ. e. n. e. p. d. a. r. þ. a. b. o. t. e. h. u. n. h. a. b. e. r.
 n. e. p. d. a. n. s. h. i. m. o. c. h. t. a. k' t. o. a. f. m. i. m. i. h. u. l. t. e. r. h. a. l. t. a. h. o. t. þ. i. n. g. i.
 n. e. p. d. a. n. s. a. t. w. a. r. i. a. n. o. b. o. r. m. o. l. o. c. f. i. n. z. þ. a. t. m. i. l. l. u. w. i. t. u. l. u. m. þ. a. b. o. t. e. h. a. r. a. n. e. p. d. i. n. g. e.
 x. i. m. i. o. c. h. e. r. a. t. o. a. f. m. i. m. i. a. t. a. l. l. u. m. e. r. g. a. n. g. e. e. b. o. m. a. t. o. m. i. m. i. e. a. t.
 h. u. l. t. e. r. m. a. n. n. b. o. n. o. s. e. n. a. m. i. a. t. h. w. a. r. u. i. t. a. d. h. a. m. a. n. n. w. i. t. e. m. a. d. l. a. g. o.
 m. a. n. l. i. n. i. e. p. b. o. t. e. b. o. a. d. e. n. o. c. l. e. o. g. h. a. p. r. e. n. g. f. a. d. i. o. c. l. a. m. i. l. e. a. t. o. a. f. t. w. e. n.
 t. o. l. t. y. r. m. i. m. i. a. t. h. u. l. t. e. r. m. a. n. n. o. c. b. o. n. o. s. m. i. a. t. h. w. a. r. u. i. t. a. d. h. a. m. a. n. n.

w. i. l. n. e. p. d. a. n. s. h. i. m. o. c. h. t. a. k' t. o. a. f. m. i. m. i. a. t. a. l. l. u. m. e. r. g. a. n. g. e. e. b. o. m. a. t. o. m. i. m. i. e. a. t.

w. i. l. n. e. p. d. a. n. s. h. i. m. o. c. h. t. a. k' t. o. a. f. m. i. m. i. a. t. a. l. l. u. m. e. r. g. a. n. g. e. e. b. o. m. a. t. o. m. i. m. i. e. a. t.

C E. u. g. n. i. a. n. o. l. t. o. m. a. m. a. n. n. a. w. a. r. i. a. n. o. b. o. r. m. a. l. þ. a. m. a. e. i. g. h. a. r. a. n. e. p. d. i. n. g. e. þ. e. m. f. r. a. g. a. n. g. a. g. a. n. g. þ. e. n. e. p. d. a. r. þ. a. b. o. t. e. h. u. n. h. a. b. e. r.

w. i. l. n. e. p. d. a. n. s. h. i. m. o. c. h. t. a. k' t. o. a. f. m. i. m. i. a. t. a. l. l. u. m. e. r. g. a. n. g. e. e. b. o. m. a. t. o. m. i. m. i. e. a. t.

C E. u. g. n. i. a. n. o. l. t. o. m. a. m. a. n. n. a. w. a. r. i. a. n. o. b. o. r. m. a. l. þ. a. m. a. e. i. g. h. a. r. a. n. e. p. d. i. n. g. e. þ. e. m. f. r. a. g. a. n. g. a. g. a. n. g. þ. e. n. e. p. d. a. r. þ. a. b. o. t. e. h. u. n. h. a. b. e. r.

w. i. l. n. e. p. d. a. n. s. h. i. m. o. c. h. t. a. k' t. o. a. f. m. i. m. i. a. t. a. l. l. u. m. e. r. g. a. n. g. e. e. b. o. m. a. t. o. m. i. m. i. e. a. t.

w. i. l. n. e. p. d. a. n. s. h. i. m. o. c. h. t. a. k' t. o. a. f. m. i. m. i. a. t. a. l. l. u. m. e. r. g. a. n. g. e. e. b. o. m. a. t. o. m. i. m. i. e. a. t.

han
 boz oc. e. mallegheoder um rat. vran hat se puist
 anna en til hafmark bore bynu k onog rat oc hena baba hara
 mit oc kon rat g staltz y abingz for sac oc ar malleghendat lo
 to. ellg. por eig lobia hah lu rat pa scal vt oc biber han hara ho
 goe sic rat pa scal hara het hanu dagh suad til anars pinge go
 han mallegheoda rat pa laegi hara ho han frplettu m larat til han
 mit go. Gholgin i arabletare onth iara cal bore. m. xvi. ortog oc haw
 ran ag sardet mark bore oc m. xvi. ortogh G ar. y allator eller
 arla in vilpur gu. vt at fyrta haw vari saclos G en bonde sun vs
 leu at garbe oc tabe hwarre fabne eller moþne byner ezda eig
 na sun faper hans skylla vran han sun garbere gope fbrland byt
 van amu lagha bruch bore fapur firhan lagha bore G Sath. y latr
 oc latz hals m try gi a mamu vitu. oc doz at samu latz aruun lu
 ar pe bot tu lun siatuer toh krau aruun abra bor vari sic han lareg
 ape m. xij. epe oc tuoga mamu vitu at hem tu wip wawo pa han
 latte oc bore wip han. Bindu. y. kapwa m mamu oc leogia wip laghe
 m vitu eller vpu bynu han lu bor byt arald vt wipleghe oc a m. xvi
 wogh G. nempdama franga framlaghu bore. m. m. oc pau tak
 allagheodi ena af. abra. b. oc hria harap nu licher bonden eig lik ar
 ma fallon wata nempdama ligh sic rathka falk hafha hau pen hara
 wihob mchra far as gramu til wihus m. xii. mamu epe G ang. y. a
 eller ang manz vm war eller hot m vrezvha hogg olar eller dra
 wari alt vgit hat han fatur oc pat twegte bonden fatur oc hans hon
 ni allu pem pau a laac a. skal pem vm vrezvha ligg hat til harpung
 nempdame lagher vclanzk man m lauzhen mamu vp a lat mal oc bor at
 hat han fatur wari vgit oc hat ligg til hara nempd hwar han lagha
 han eller com anuar thialaper herra mellum far bytu fra bonde lipan
 n ar buught vm hoten eller guu bonde hanu glet ar bytin saclos oc
 eller bonden hans penningu lipen bore. m. m. malleghe oc swa konoc oc
 a harapi oc vt penningand far bytin fra bonde vran vranu stin
 ni dagh vran bonde wihet hatet wip liku samu G wiler. y. lu luen
 gae eller la eller talz vhemmohz hwar pen lum goz oc tali til han lum
 ni bod wil han dylia dyl mer xii. y. sig ma hara hofpmg. brupa abon
 eller pzet cott eller hattatop pa han pinger eller hosi mellu vran epe
 puzt em vran lant. y. m. sig for oc con

th cost gatt han bonde eller þa m vad gumi bonde fult sin sin cost oc
nu m. ena mallegth. apra lag man þripa honongher.

Hvar sum gang bar tra sum korthun um paltcha dagh þan lū a ar gvalda
biskup. kyr. eller þa oc tab þiancho i ammaro korthun bore m biskup
apra her her. þripa h. o agher þa legmann leuld ar gatta han tel. a
þitakapm kvasa han. laraþa leal þanū manapa dagh leggā gā han
eis þa vā oc kungur han lþān bore t. m. m. oc ena af þem taki mal
legghenda oc swa moku gū mallegth af lþnū þripung lū t af hwar
lūnū boor o hwar sum mþur fallu dax valki i. korthun garþ stapul eler
klonona hus gerveng bore. De sin oc rva da sin act en quā
litr. ma korthudrotnef solad til ar v dōmō

Hvar sum vānār uocalmaz goz vt af korthun eler korthun garþi bore
m. nu m. oc at þar han vānār oc vān. i. barni. Dā i barni hog vān
korthungarþ. G. m. m. i barni adch oc uānlangē for þripa korth. þa lal
kōngsluā uū han gangā oc hogi vān korthungarþ. G. gōz mēn þripa
ma lþal hoz oc scrupā boor alt m eme cono taki lūllatun lartē sin
hwar þarvā oc bore lamuch lūllatun. G. hwar sum eis vill vnglās vþ
lma fallu eler vþ hand Chālis lþān han ar þripvār mīntur til þa
þripā forþuba bore t. m. m. gōz mēn uocvā þe lāc sum t. a vān a
oc valgō lōuleka vþān. vþ t. vmbaz mām oc fāz opānberlōa lþān for
lamulāhēnā bore laghā bore oc taki opānberlōa tēvō. swa bore lōlāā con
lū mēn lū frāzama lþal oc lþripvāboor. fater þa lū þānningā oc lþnū
gā annāþer. agher ouoz magh korthun leuld ar gattē for lūþi þem lū
þānningā þarvā hān. i. hānþom hwar þar ar hēldr. mēllan bryr. lū
boe þarvā. S. v. a frāllis lōe eler eler legman oc lāc. apra vā
vān vþ ar mēre þe vþ han lāc vān vþ gōz fūllā genglāþ. ar
lū vþēn mēre gōz eugā af arþar uānēl gōz hālt. G. lū vōur v
þon vān vīluplōmēt oc fāer hnt hem gōz þar eis hōvþvānā af
af allum þem þānningū bonden a. þa han dā. oc eis lū vnglāþ. lū
langr fūr han dā. þar lēal hōvþvānā gōz af.

Gum. v. cono lūm garþ til hōvþvānā vāll m allum þānningū þem þar. i.
dōz bonden þa hān hūllrūm garþen m swā maghū þānningū lū i vān
þenom þa hān vāþ hēnni gūm. ar mēre gōz lþān. i. fōz. fāpū þ
hūllrūm oc vōpēns gūm. af fūr lāz laghū G. gūm v. vānningōz for
enā lūl oc gū eis hāmūlāh gūllōi arūm swā mþat lū þer gōz

Dætt er hæn gæt us meræ en hæn mæte in laghu gæst q' lamb oc byr. Eac hon
 den þæt hem om arzungh. vran bonde vli laggær hæn hænok. oc hæn
 gris om vatræ hæffær wæn gæmæs lina eller gubdora. eller gubdora lina
 gupswa lina bære. b. in. ær eller dyl. m. xij. y. q' hon en þe lina fæte
 æn oc wihæ eig wægs hæf þær þær vli þy wæls. mæte wænsto om pæstær
 þær til þe wægs q' at þy þæt dyala eller ludothra byr a byrdun goz bo
 hæfær oc h. i. æt. b. byr annæstap bære. b. honons vli oc hæfæda lina
 at allu æpær æmæ taly lantdomæræ. lapa vli oc ælær. lial ælær.

G Mæn æt mællmæn vlyra cono oc ligh. æt hænæ thyllæn wæd. ligh.
 nocor ne gæn. **H** wæd æræ lū æpær. **W**innu æt til m. xij. y. q' e ac
 hæn er hænæ swa thyll. æt hæn mæ hæn mællmæn wæd. æt hæn vli lant
 oc hæf eig hær hænær. tala. lliæn mællmæn hæn wli
 hænær. y. a. annæ. om þær þe wæro fyr late. m. xij. y. oc wæn
 at þem wæthæ sū wip wæro at þær. lant. **H** wli. y. wærom wæp gæd. æt
 in hænung. at hæn wæp m. vntær oc þe hæn. æt lant oc eig. æt þær.
 wæp vli æm vli oc hænung. at lant æm. en hæn. ligh. oc alla en hæn
 oc swa cona lū mæn er gæst mænæ. lant. æt hæn ligh. æt at dæpær eller
 lant. wæp. sic. m. hænæræ. hæn lū lant. gæ. swæn. lū hæn. wæd.
 gær. hæft. oc ligh. æt ligh. wæls. **D**æ. þær lū gæm. æt þæc. wæn. wæn.
 bær. þæ. lant. wæp. æt. gæst. æt. þær. lū. hæn. gæ. wæ. at. eller. hæn. æm. wæn.
 þær. se. gær. m. æpær. lant. brenum. eller. wæthæ. lant. ligh. i. lant. gær.
 hæn. æt. in. i. wæp. bære. æt. m. in. pæ. lant. hæn. hæn. dæp. mæn. þem.
 lant. lant. lant. oc. bære. hæn. æt. igen. oc. hæn. ligh. i. lant. gær. lant. lant.
 lant. mæn. eller. þær. lant. lant. lant. lant. lant. lant. lant. lant. lant. lant.
 hæn. oc. þær. mællæhæn. hæn. mæn. y. lant. þær. m. lant. lant. lant.
 mæn. hæn. m. xij. y. oc. dæm. oc. hæn. wæ. lant. hæn. þær. æt. hæn. om.
 lant. lant. eller. lant.

Dætt mæn om wæp hænæ lant. hæn æt hænæ. æt comen. oc. æt. lant. mæn.
 oc. lant. lant. lant. lant. lant. lant. lant. lant. lant. lant. lant. lant. lant.
 hæn. lant. æt. mæn. oc. vli. lant. þæ. hæn. wæ. wæp. comen. lū. hæn.
 hæn. wæn. hæn. se. lant. æt. hæn. wæn. lant. lant. m. oc. hænær. æt.
 hæn. æt. hæn. in. æt. hæn. wæp. hæn. i. hæn. hæn. hæn. swa. oc. comen.
 hæn. hæn. hæn. hæn. hæn. hæn. hæn. hæn. hæn. hæn. hæn. hæn. hæn.
 mæn. æt. hæn. hæn. at. mæn. hæn. in. mæn. æt. hæn. hæn. hæn. hæn.

eller einskil eng bote. in xv. dærogh. Engin ma skunn taka i byskogh sig
hæz almennung og a lantz almennung læng an fra dyonli. oc til annuncian

C hvar þat er fyr eller lipan bote in xv. dærogh
hvarin vt hærle man þætt og ær hæz bofat eller legomā in aprū vruð
nokot af lantzalmennungū wårper takin wip taky af ham þat han fær
in æt laelob oc hawi þæt þat tak g legther man skap wårpe þy swa si
apru þy man legth of slæppir. þ. hunsku þinn bote engu fir et tak. mab
in til sin gengiarþ eller almennungz vt sin vdræn umbuz-mæn oc leoz eng
lön a bote. in xv. dærogh. oc eng scil man fanga han oc eng i fangilla si
tia legg lön a hote þinn fir oc bote ætt þy lū gengiarþ wårpis til hær
og heller til hmunaku eller til tullet þuut oc bote þuut bót oc hæng
of slæppir mab hwinhu hmu a swari engu fir hwar lū wårper gæz

T biltupi gengiarþ
Qu flere hæræ bytt æghu fryogiarþ samæn haldr man a stan oc lant
ginn. i by byd in hæræ wæri factos en engin hæræ a af hæræ ginn
æd vt bittæn ætt hæræ halper um ramættu oc vt a þæræ wæri lū in
mæn af ræmpdun ætt bote in xv. dærogh. hæræ er in alþæ þæræ dættu
hæræ ætt en mællæghænda væt. þu hæræ en oc eng flere hæræ þæt mæn
legghænda rættæn ættæn hæræ til ær hæræ lū om ginn. Læ. þ. hæræ en
hæræ ætt eller ætt vshoren elder vllæghætt ættæn ættæn mæn hæræ
wætt in burglæt lætt þæt a fæ æt factos ættæn vunde ætt ættæn ginn
þæt fyr ætt hæræ rþæ vmlætt

O gner bor taki vp enstættu ættæn oc engu ættæn vt ætt ættæn wætt ginn

H ættæn af
bittugū mæn in engin dætt ginn lipan hæræ ætt vt lætt vt ætt mællæghætt
hæræ in ættæn dætt hæræ ginn oc bote engin fir hæræ af þæt lū in lætt
wættæn in hæræ fyr en. hæræ ætt hæræ bittugth ættæn ættæn ættæn
ættæn a hæræng. ættæn ættæn oc bær ættæn ættæn hæræ ættæn ættæn
ættæn ættæn ættæn oc lætt. hæræ ættæn ættæn ættæn ættæn ættæn
ættæn ættæn ættæn lætt lætt lætt lætt lætt lætt lætt lætt lætt lætt
hæræ ættæn ættæn ættæn ættæn ættæn ættæn ættæn ættæn ættæn ættæn
hæræ ættæn ættæn ættæn ættæn ættæn ættæn ættæn ættæn ættæn ættæn
lættæn bote. in xv. dærogh. hæræ nokot fyr ættæn ættæn ættæn ættæn
ættæn ættæn ættæn ættæn ættæn ættæn ættæn ættæn ættæn ættæn ættæn

P[ro]p[ter] q[uo]d si aliquid t[em]p[or]e p[ro]curacione v[est]ra n[on] fuit in
 fandi .xii. oz. cu[m] sit de p[ro] .t. m. n[on] de ecc[lesi]a p[ro] p[ro]curacione
 p[ro]curacione v[est]ra n[on] fuit p[ro] ecc[lesi]a libere dabitur .xii. oz. p[ro] p[ro]curacione
 septimanas p[ro]curacione p[ro]curacione .t. p[ro] p[ro]curacione p[ro]curacione
 aliqui in p[ro]curacione in ecc[lesi]a .cu[m] ep[iscop]o .ix. m[en]s[ur]is .t. exilati .don
 ep[iscop]o in p[ro]curacione p[ro]curacione p[ro]curacione .xl. m[en]s[ur]is . Si v[er]o voluerit
 es m[en]s[ur]is . p[ro]curacione in p[ro]curacione in p[ro]curacione ut voluerit ut p[ro]curacione
 .xii. oz. p[ro]curacione p[ro]curacione n[on] habenti sep[er]e leg[is]lacione emendabit
 p[ro]curacione ep[iscop]o . es .m[en]s[ur]is p[ro]curacione .xii. oz. p[ro]curacione p[ro]curacione
 si sacerdos n[on] v[er]at[ur] v[is]itavit infirmos in p[ro]curacione alia sacerdos
 em[er]it . ep[iscop]o . xii. oz. .t. xii. oz. curato . p[ro]curacione si sacerdos debet q[uo]d
 tenet ecc[lesi]e n[on] soluet[ur] an[te] pascha . cu[m] ep[iscop]o . t[er]m[in]o . p[ro]curacione si q[uo]d
 p[ro]curacione d[omi]ni ut v[er]it[ur] . cu[m] ep[iscop]o . t[er]m[in]o . p[ro]curacione p[ro]curacione
 adult[er]o . cu[m] ep[iscop]o . m[en]s[ur]is . p[ro]curacione an[te] .xii. oz. p[ro]curacione si q[uo]d
 curat[ur] ut v[er]it[ur] sua in p[ro]curacione et sede gradu . cu[m] ep[iscop]o . t[er]m[in]o
 m[en]s[ur]is . p[ro]curacione p[ro]curacione p[ro]curacione .t. v[er]it[ur] ecc[lesi]e ap[osto]lica . si in
 d[omi]no et in p[ro]curacione gradu .xii. oz. .t. hec an[te] que secunt[ur] p[ro]curacione .
 p[ro]curacione .t. v[er]it[ur] quoscunq[ue] mat[er]em ut filia[m] .t. p[ro]curacione .t. filiam
 filii sui .t. filie sue .t. v[er]it[ur] filii .t. mat[er]em pat[er]is sui seu
 mat[er]is .t. v[er]it[ur] mat[er]em pat[er]is seu mat[er]is .t. filia[m] filii sui seu mat[er]is .
 ut v[er]it[ur] filii sui .t. v[er]it[ur] mat[er]em sua[m] .t. v[er]it[ur] v[er]it[ur] v[er]it[ur] v[er]it[ur]
 mulierem .t. v[er]it[ur] v[er]it[ur] v[er]it[ur] v[er]it[ur] v[er]it[ur] v[er]it[ur] v[er]it[ur] v[er]it[ur] v[er]it[ur]
 in om[n]ib[us] istis casib[us] debent v[er]it[ur] adire p[ro]curacione ap[osto]lica .t. t[er]m[in]o v[er]it[ur]
 p[ro]curacione mulierem . cu[m] ep[iscop]o . t[er]m[in]o . de iure v[er]it[ur] . p[ro]curacione si q[uo]d
 cognoverit mulierem sua[m] et filia[m] ap[osto]lica[m] ut v[er]it[ur] .t. v[er]it[ur]
 cu[m] filii[m] ut filiam t[er]m[in]o in baptismo et confirmacione . cu[m] ep[iscop]o
 a eo m[en]s[ur]is . p[ro]curacione si mulier in p[ro]curacione sui sine baptismo

sine nō. cū epō. cō. mī. de iure regio. Item si vir ut mulier quā
 de maleficio. cū epō. mī. de iure regio. Si cōiūct fuerit ut quida
 de apostol. cū epō. xii. oct. Item p. seppade mī. monū. et spōsaloz.
 p. cōsanguinitate. vir et mulier ambo simul epō. cū. cō. mī. quibz
 xii. oct. p. seppacōne p. s. x. m. b. l. g. cū. p. m. u. l. i. e. r. et al. p. m.
 qui dicit tam nuptiū. epō. cō. mī. soluo. Item si pat. dat filiam suam
 nuptiū et alius quibz cōsanguinitatē suā nuptiā. cū epō. cō. mī. ste
 si sacerdos bñdicens sponsos nō p. p. s. i. c. a. b. a. m. i. s. s. i. s. t. e. r. p. d. m. e. c. c. l. i. a.
 publice. cū epō. cō. mī. Item si cō. m. n. t. nō vlt. bñdixit cū cōiūctiōe
 sua ut cā. d. i. m. i. t. e. sacerdos potest cū iudicare. et si nō fecerit cū epō.
 cō. mī. Item cōiūct. cō. m. n. t. nollentes bñdixit a. p. p. c. t. i. o. n. e. c. o. r. p. o. r. i.
 xpi suspendant. Item p. incestu et residuis. cū. e. r. e. t. m. u. l. i. e. r. t. a. t. i.
 etiam dicit vir. Item si q. cō. m. s. a. r. i. m. a. e. s. t. u. m. a. d. u. l. t. e. r. i. u. m. v. t. s. i. m. i. l. i. t. e. r.
 cū eadem muliere. cū epō. s. e. c. u. n. d. u. m. c. a. s. u. m. de si peccat. cū d. i. v. i. s. i. s. f. e.
 ei q. impōtus nō tam publice cōiūct. p. aliqua causa ad epō. p. t. i. n. e.
 dicit occulte manifestat. q. d. a. t. o. r. e. p. i. et postea cōiūct. fuit. publice
 p. c. a. s. e. n. cū epō. s. e. c. u. n. d. u. m. c. a. s. u. m. et recipiat penitentiā publicam.
 Item si q. s. b. h. e. r. e. t. i. c. u. s. epō. e. c. c. l. i. e. sacerdos ut ipso absolvatur de ab
 e. c. c. l. i. a. p. p. a. m. die pasche malitiosus recipiens corp. xpi in aliena e. c. c. l. i. a.
 cū epō. mī. a. h. a. m. r. e. g. i. t. e. a. p. u. n. c. i. e. Item si p. a. s. t. o. r. e. r. a. c. i. o. n. e.
 ut absque n. i. s. t. i. t. u. t. i. o. n. e. b. o. n. a. e. c. c. l. i. e. d. e. r. e. l. i. q. u. i. n. t. m. a. l. i. q. u. o. cū epō. t. u. s.
 regni et ead. p. u. n. c. i. e. Si v. d. e. r. e. l. i. q. u. i. n. t. q. u. e. b. o. n. a. e. c. c. l. i. e. cū epō. t. u. s.
 regni et p. u. n. c. i. e. q. u. o. s. u. m. si de omibz aliis clericis infidelibz
 e. d. m. i. t. i. r. e. c. i. p. i. e. t. d. n. o. s. t. u. s. r. e. g. i. s. et p. u. n. c. i. e. Item similia res
 sacerdoti veni quicūq. de iniquitate in curia ipaz. cū ipa.
 suo regni etiam si cōiūctio infirmat. iuramentū regni p. u. n. c. i. e.
 v. h. u. s. f. u. i. t. Item clericus in omibz causis debet defendi ut
 cōiūct. p. clericos nō p. laycos et si cōiūctio infirmat regni iuramentū.

byær bygningh

lyð gardþ

i hald fear allatnr

De byæbygningh dicit s̄o. h̄c. p̄adp̄. tuoz. shals fear. allatnr.
 aplsior. q̄atrubris. p̄ isto om̄bz tū n̄p̄dano. larcis. p̄. q̄atub.
 vt cōdēpnab̄ clericū sicut laychoo. Et si cler. p̄ isto quict.
 fuit ad t̄nos. xvi. sol. ep̄c. recipiet h̄o regnū. Si an̄ nō. m̄. t̄oz.
 recipiet p̄locator. Item p̄ p̄uuo. xii. vt. xx. m̄. h̄om̄. oeu. t̄.
 n̄p̄de si cōm̄da fuerit. t̄. etiam coada. p̄ p̄locatōne. p̄uuo. t̄o.
 m̄. h̄abit. ep̄c. a. p̄sona. p̄ncipali. Item siḡs. m̄conariū. om̄i.
 t̄nsent. adiuuandū. in aliq̄. causa. si rep̄bati. fuer. iuramentum.
 emendab̄. ep̄o. iusticius. m̄. m̄. t̄. m̄conar. ienab̄. Item si.
 oadsoo. nō. solute. laycho. debet. die. assignata. p̄. officialem. ep̄i. cō.
 ep̄o. m̄. m̄. t̄. de. quibz. recipiet. actor. i. m̄. Et. recipiet. t̄m̄.
 de. illa. q̄m̄. ep̄c. venittit. de. qualz. sua. m̄. Item. violant. dies.
 festiuos. scilicet. pasche. assensionis. p̄ccostes. solt̄no. san̄.
 om̄s. dies. b̄. v̄gnis. michael. om̄i. s̄bz. nactut̄.
 cōs̄icōis. ephphanie. deditōis. et̄m̄. ap̄t̄oz. h̄endū.
 v̄ict̄oz. iehuanas. seu. d̄ncas. p̄. om̄bz. istis. cū. ep̄o. viii.
 sol. anouā. t̄m̄. t̄. fenti. h̄ct̄a. p̄laust̄. post. m̄id̄an. ap̄am.
 Item. si. q̄s. tenēs. cōcubina. p̄p̄lice. adiuuauer. et̄m̄. i. die.
 pasche. t̄. v̄os̄ip̄ser. postea. cū. ep̄o. t̄o. m̄. Item. q̄. p̄p̄lice.
 cōmittit. adultium. tenēs. adultera. in. lecto. secū. vel. si.
 h̄uit. m̄f̄icōm. vt. cap̄. fuit. cū. ea. in. vna. domo. emend.
 p̄. v̄m̄p̄lic̄. adult̄. xi. oz. p̄. duplici. t̄o. m̄. vt. p̄. p̄.
 de. cū. n̄p̄dano. quz. p̄. p̄uuo. Item. ep̄c. debet.
 iudicare. de. testam̄t̄. clerico. cū. d̄m̄. ord̄m̄.
 excom̄icōis. debet. cō. bonis. cō. et̄. a. l̄. h̄. t̄. ū.
 h̄c. de. d̄. eccl̄e. t̄. oip̄. equalibz. causis. quibz. q̄.
 Item. siḡs. d̄. se. nō. iuste. cō. p̄. aliq̄. causa.

ad ep̄m p̄mence hanc insuſas ad p̄m placet quod dicit
lanxhins + appellare voluerit. vlti ad d̄m die habet ad hoc
 vni mensura. et si tūc innocēs iudicat nō fuit nocet p̄ ep̄m
 iudici dōm d̄m fecerit. Item si dō recipit clauem et d̄m ecclē
 tōm voluntatē p̄chanoꝝ. cū ep̄o. m̄. alia regi. d̄m quinde
 f̄e si augmētat ecclā de licentia ep̄i si augmētāt fuerit manus
 quā apus d̄m tūc ex nouo ecclā cōsecr̄. f̄e quā q̄sca
 est ecclā p̄chanoꝝ. nichil facit de p̄curacōe ep̄i. et p̄chanoꝝ
 familiam habentis. Item nulli potest vende ut p̄m tunc bona ecclā
 omne licentia ep̄i + voluntate sacerdotis + p̄chanoꝝ. nisi illa que
 data sunt specialit̄ ad ornatū ecclē. illa em̄ possit vende p̄ d̄m
 + p̄chanoꝝ ep̄o nō questio. f̄e p̄dia data p̄ anima alicui libere
 post vendi. si h̄des illa nō redimunt infra annū. Si fur
 ap̄to hostis intrat eccliam + aliq̄s abstulerit sacerdos ecclē in
 m̄ + nō plus quāq̄ or̄ furti. Si v̄ furtio abbas b̄sē t̄uer
 nō imputat sacerdoti. Si v̄ furtio postea rep̄t fuerit tūc fur em̄
 sacerdoti. tō m̄. cū ecclē restituit fuerit quod am̄. Si ecclā
 detinet p̄ m̄cōdū de candelis. que ex̄ altare sacerdotis em̄ ecclē
 d̄ m̄. Si v̄ de candelis que s̄t in ecclā em̄ qui m̄cōdū. d̄ m̄.
 Si indumentis soluantur de p̄chanoꝝ. sacerdos ecclē m̄. m̄. +
 nō plus si v̄ cōcordat m̄ de sacerdotis + layc̄ m̄cōdū tūc
 layc̄ defendit de c̄. x̄. layc̄ que f̄e sacerdos em̄ ecclē et m̄.
 Item si sacerdos libros + indumenta ad domū suā portauerit et
 ibi p̄ant v̄ p̄ant quocūq̄ in sacerdos restituit ecclē totum.
 dampnū p̄stet iudicēs q̄ admissa meliora nō fuerit
 f̄e si cūpanam̄ sacerdos nō denunciat ep̄o q̄ lapis altaris
 m̄cōdū v̄ furti. et em̄ ep̄o m̄. f̄e si casu campana p̄stet v̄

campanarius mortuus fuerit n̄ p̄ hoc n̄ ip̄i cōdabit in campanam
 frater n̄. sic in pothiani contendit de sacerdote ille optineat
 in quē maior pars cōsenserit. p̄c̄st̄bit̄ s̄p̄ s̄abit̄ in
 fundo ecclē. Item si aliq̄s percussus fuerit in cimiterio absq̄
 effusione sanguinis p̄bit̄ ibi libere sepeliat̄ & in ecclā
 celebret̄. Si v̄ in ecclā aliquis interfec̄s fuerit v̄ effusione
 sanguinis percussus nō debet sepeliri in cimiterio n̄ in ecclā
 an̄ reconciliacōem celebri. Si v̄ cimiterio tantū n̄ violat̄
 fuerit in ecclā nichilomin̄ potest sepeliri. sic si q̄s voluit
 in ecclā sepeliri dat̄ ecclā s̄ n̄ ad ornat̄ & sac̄ oīa sua
 iura prequisito ep̄o & ei officiali. Item si q̄s dedit ecclē
 vnicū agrū v̄ vnicū p̄m̄ p̄ sepultura v̄ alio m̄. Sac̄
 ad usus suos habere debet. Don̄ ecclā necesse habuit v̄dē
 p̄ repacōe sua & nō v̄lā. Si dat̄ fund̄ v̄t dimidī sacerdos
 h̄at̄ ip̄e si dat̄ ecclē h̄at̄ ip̄a si datur v̄tq̄ n̄ se dividat̄
 p̄sione c̄l̄t̄. Si locari debet sacerdos est p̄m̄ior si t̄m̄
 n̄it̄ dare sicut alius alit̄ locet̄ illi qui plus offert. s̄
 p̄ v̄ccōne & sepultura in cimiterio. t̄m̄ cōsenserit ab
 antiquo. hoc abiecto. q̄d si q̄s elegit alibi sepulturam
 soluat̄ heres sacerdoti ac si sepultus esset secū. Illi aut̄ ad
 quē fun̄ t̄m̄ p̄cur̄ dabit̄ t̄m̄ sicut t̄m̄ reputauerit q̄ ḡt̄
 alit̄ nō sepeliat̄ fun̄ nisi voluerit. Item si q̄s dedit ecclē
 rem alienam soluat̄ heres q̄ntū valet̄ & eo illa ei
 defunctus nō dedit plus q̄m̄ dare voluit potuit s̄dm̄
 leges. Item p̄bit̄ negligens tam baptizare infante
 q̄m̄ m̄ungere firmū requisitus enecat̄ ep̄o. s̄ n̄.
 et s̄ actori nisi legitime fuerit impedit̄ impedim̄ta s̄. t̄m̄.

et cib^m in altare ponere. oritur. et facta pasche consecratio
 assumptionis et purificationis cum sacerdotibus et deāz
 in crastino. et ne aliquid post michaelis primo. octo et
 decem sacerdos pro fure debet habere. prima die vii et xxx.
 solim et alavralazli. Item si quis lesit sacerdotem per
 terram corp^s xpi ad infirmos emendabit vlt^m legitimum
 emendam. Ep^s. tres m^o. tres regi et eo lesio. Item
 agni et edj. non debet portare sacerdoti ante iohannis
 baptiste. n^o pocelli. n^o vtrah. an q^o fume. ix. novit
 Item Curatus accepta pecunia promittit orare pro defuncto
 ad annum. licet curat^r moriat^r infra annum tam lucra e
 pecunia. Item si quis cleric^s ut layc^s respondens in p^ona
 eccl^e ut alius libero et tam eminat alia p^ona que
 non est libera. si libera est maiora non facit penam.
 Regi. si aut^m non libera maiora fuerit faciat plenam
 penam. Si aut^m equalia fuerit faciat dimidiatam
 Item si quis rapit aliquid in eccl^a ut similia excom^m
 est ip^se sed et si non absoluit^r morte caret eccl^astica
 sepultura et relictu^m possessori tot^m quod abstulit
 et cum hoc condit^r regi. ix. m^o. p^oncie. ix. Ep^s
 tres. q^o ip^se est tutor eccl^e. Item si quis steterit
 ad annum in excom^m conuict^r p^o regio

mandatu[m] p[ro]hibet & ecclesiastica sepultura cureat s[ed] null[us]
 potest ponere domos in cimiteriis absq[ue] licentia s[an]c[t]i & g[ra]ntia
 maior[um] p[ar]ti[um] p[ro]curator[um]. s[ed] si q[ui]s n[on] p[ro]bitate videri necesse
 p[ro] fabrica ecclesie s[an]c[t]o vt c[on]p[ar]am[us] emendat. n[on] q[ui]s ante
 n[on] faceret deputat[us] cu[m] ad hoc vocat[us] s[un]t emendat. q[ui]
 & hoc post[er]ior[um] ecclesie p[ro]sequi absq[ue] om[n]i iudicio. s[ed] debet
 esse duo titulos ecclesie & t[er]ci[us] p[ro]bitat[us] & quib[us] eor[um] habet. m[an]u
 clauem. & ip[s]i debet nulli c[on]cedi de[n]t ecclesie n[isi] cu[m] c[on]silio &
 voluntate p[ro]curator[um]. q[ui]s in faceret reddat ip[s]i ecclesie
 q[ui]ntu[m] c[on]cesserit & satisfactio[n]em recipiant ab illa cui
 concesserit s[ed] etiam debent c[on]p[ar]are ecclesie d[omi]n[u]m. qual[is]
 anno vno die an[te] pascha & debita exhy[er]a quod s[un]t fuerit
 carere corp[or]e x[rist]i in die pasche. s[ed] om[n]ia debita ecclesie
 debent solui ante pascha in quocunq[ue] d[omi]n[u]m s[un]t d[omi]n[u]m
 recipit n[isi] aliq[ui]s potest recipi in pign[or]e p[ro] debito ecclesie
 s[un]t in p[re]s[en]tia s[un]t in aliis quib[us]cu[m]q[ue] n[isi] aliq[ui]s p[ro]bitat[us]
 diem vltra pascha & qui n[on] soluit an[te] pascha t[un]c
 carere corp[or]e x[rist]i. s[ed] si quis t[er]t[er]o extra pascha
 n[on] soluerit debita ecclesie ante pascha in d[omi]n[u]m
 p[ro]curator[um] clauem cure que est in illa p[ro]curator[um]
 et p[ro]curator[um] & p[ro]curator[um] qui dicit curator[um]
 n[on] soluerit debita ecclesie ante pascha in d[omi]n[u]m
 illor[um] habens ad manus sine sit malinag[us] sine

alie villas sine collatione. Itē si sacerdos reciderit alicui corp⁹
 xpi qui nō soluerat debita ecclie ante pascha emendabit
 epō. tres m^o. Item si sacerdos receperit furtiva debet cū
 committere exactor. Qui si vocatus p̄ sacerdotē inf^o
 demū nō venerit potest eū dimittere in p^one. Et siur h^o
 bona emendat exactor. et actori octim laicos et restit^o
 res furtivas illi. cui erant. Si autē nō habet bona
 exactor excusat eū et nō suspendat ex quo sacerdos
 cepit eum.

De hereditate sacerdotum alit̄ est statutum qd heres
 sacerdotis recipiet omnia bona ipō defuncto. Ita tamē q
 si mortetur eo tempore seminandi finito. quo Epō pecu
 rabit. tunc heres recipiet bona mobilia et segetes
 sū colicas sū nō et epm pecurabit et debitum soluet
 et legata. Heres et recipiet omnia que lucratus est
 sacerdos ant̄ mortem que v̄ post mortem ei ceciderit
 heres tenabit successor. Item heres nichil deferat
 de fundo ecclie ante qm epō de pecuracōne fuit
 existens. et si satisfacere noluerit mediet^o
 p̄ epm. Si sacerdos mortetur anno quo epō
 nō debet pecuram. Heres recipiet segetes et
 omnia alia bona.

De decimis aut quodo ep̄s nō parabit talit̄ est
 statutu q̄ stantes in agris v̄ in p̄chia habe
 successor collectas v̄ in curia cū anona sacerdot̄
 habeat heres s̄c̄ si habeat collonias ad ecc̄iam
 onam q̄d p̄ leuanciat de pensione an̄ mortem
 habeat heres q̄d aut̄ restat habeat successor.
 Item si sacerdos moritur an̄ pascha q̄d recipit
 de decimis qui dicunt̄ h̄uysmodi habeat heres
 q̄d an̄ restat habeat successor. Si v̄ morit̄ p̄
 pascha impens officio paschali t̄nc heres tam
 restancia quā leuata. Item si sacerdos seminata ose
 obligeat h̄yemali in ar̄ipno an̄ q̄ seminat̄
 in vere mouatur solt̄ successor h̄ant fr̄slen et
 ip̄e habeat obigenem seminatam. Si v̄ post
 seminatōnem in vere morit̄ recipiet heres
 obigenem sicut alias segetes. Si v̄ sac̄
 morit̄ anno quo debet ep̄m parare p̄c̄ sua
 seminata p̄ defunctū et p̄c̄m seminat̄ success̄.
 Si equalit̄ seminauerit equalit̄ ep̄m parabit
 Si v̄ nō equalit̄ qui plus seminauerit plus
 soluat. Si aut̄ sacerdos morit̄ anno quo ep̄o
 debet parari an̄ q̄ alij seminauerit successor.

ep̄m locali p̄uvalit̄. r̄ de feno aut̄ talit̄ et p̄uatum
 q̄d q̄d an̄ mortem sacerdotis allatū et in oruū et colū
 in canulas quod dicit̄ stat ut saluatum habeat
 heres. potest v̄ nō saluata habeat successorē
 sacerdos. Decim mutat et nō soluet̄ an̄ morte
 tūc soluz heres et cū hoc ement̄ p̄ia ad mesam
 sacerdotis. Item si sacerdos de licencia ep̄i de vna
 ecclia t̄nsit ad aliam tūc habeat sagittes et deci
 mas et amicos obuocōnes collectas et leuatas
 et successor nō leuatas hoc dicit̄ q̄ si t̄nsit
 recipit decimas in ecclia ad qua t̄nsit relinq̄t
 et decimas in ecclia de qua t̄nsit collectas et nō
 collectas. Item si sacerdos p̄m̄tante aduicē
 beneficia quibz habeat sagittes suos et de decimis
 p̄m̄t quibz leuauerit et oruū m̄ de quēu
 p̄ si sacerdos p̄m̄t Debitum suū ut sp̄ce
 de licencia ep̄i ante natiuit̄ d̄m̄ dimiserit
 eccliam suam relinq̄t successor totam
 decimam. An v̄ post natiuit̄ habeat ip̄e medi
 etatem successor oū de d̄ collecta et appōita
 sicut auone sacerdotis necessitat̄ sine non

73.
148 146.

Decima capituli de communi concilio episcopi clerici legiferi et
 laycorum talis est statutum quod nullus de ecclesia faciat decimas
 capitales post nuptias nisi solus ille qui nichil recipit
 post nuptias ut nuptiam tal. u. cum uxorem duxerit et
 .xxx. diem a die nuptiarum decimabit tal. et nichil recipiens post
 patrem ut matrem et lapsus fuerit in peccatum pro quo publice
 penitebit occasione infancie excepta infra .xxx. diem
 a die qua conuictus fuerit decimabit. Item qui hereditatem
 patris ut matris pro parte plures hereditates non debet
 decimari infra .xxx. diem a die obitus patris ut matris
 et si vir et mulier infans unius noctis decimas octiduo
 capitales et de omnibus bonis que quis hereditarie
 patris monasterii decimabit de bonis autem ante hereditatem
 perceptam acquisitis nichil decimabit. Item nuptiarum
 dederit filio ut filie matrimonio contrahente dum
 qui dicitur henricus et postea moritur ipse ut vir
 talis filius ut filia tunc decimabit de bonis ante
 nuptias quicquid alius qui viuente patre nuptiarum
 monasterii non contraxerit ut datus sibi reponatur ad
 hereditatem diuidendam et presertim in dicitur
 de plura reponatur omnis pars decimabit
 Item si quis duxerit hereditatem ut aliquid de hereditate

Dacus.

hereditate accedens subditis ut tunc de loco que sunt
 die obitus patris ut matris de aliquo loco contulerit
 dicitur de capitali ecclesia fuerit tunc xvi. q. 1. c. 1.
 Item si q. 1. c. 1. de rebus et aliam. swens ut ostendit
 ut alias videtur inueniuntur habuerit in vestigio p
 tres annos nam illis fuerit decimab^r 33. p. 1.
 casus alienus dolose recitat de p. 1. c. 1. ante d. 1. 1. 1.
 si non solus decimas capitales et postea vero
 casus q. 1. c. 1. habuerit si p. 1. c. 1. 1.
 capitulo d. 1. c. 1. tunc quo fuerit tunc decimab^r
 Item si q. 1. c. 1. bona in aliena d. 1. c. 1. 1.
 que de illis non decimab^r. Item nullas decimas
 de capite d. 1. c. 1. nisi d. 1. c. 1. nisi ecclesiam
 d. 1. c. 1. consecrat tunc d. 1. c. 1. annis decimab^r
 ante non d. 1. c. 1. post p. 1. c. 1. ut matrem
 d. 1. c. 1. annis p. 1. c. 1. ante consecrationem
 ecclesie. Si autem in x^o annis ante con
 secrationem ecclesie decimauerit p. 1. c. 1.
 nichil obliuiscit si longius tempus quam
 decimab^r a tempore q. 1. c. 1. decimab^r
 lapsus fuit tunc p. 1. c. 1. decimab^r
 p. 1. c. 1. decimari non debent si semel

nisi lapsi p
 penitencia
 sione can
 p. 1. c. 1. conu
 vocantur
 alii. r. 1.
 debet dec
 mortem
 modum
 Item de
 tate. c. 1.
 ut ma
 d. 1. c. 1.
 v. 1. c. 1.
 d. 1. c. 1.
 heredi
 nisi
 r. 1. c. 1.
 nichil
 cum
 decim
 ex 1

nisi lapsi fuerint in peccatum et pro debentur publica
 penitencia de anno quo ecclesia consecratur p[er] q[uo]s
 sione tam infanciu no decimab[ur] Qui aut[em] in h[er]editate
 p[ar]tia c[om]muna in quibus filius succedit p[ar]te lic[et]
 vocentur almenigxkarlar decimabit[ur] cu[m] occurrat
 alii iustici[ar]um p[ar]tem om[n]ib[us] que quis possidet de matris
 debet decimari na[m] soluta & tradita fuerit alii ante
 mortem p[er] debita v[el] alio modo v[el] assignata alii p[er]
 modum qui dicitur vingtuff licet sint in fundo
 p[ar]tem de donatis qui dicunt[ur] practiz in p[ar]tibus
 talis est tacita q[uo]d si infans succedit p[ar]tem
 v[el] matris in plenis ore marchax quib[us] ipse
 emulante soluet de p[ar]te sua illos denarios - q[uo]d
 v[el] in minori successente solvant unicos - xx
 denarios om[n]es simul & debent solui cu[m] prima
 hereditate q[uo]d quis recipit & no[n] debet solui
 nisi secund[um] de illos divisant in[ter] de q[uo]s
 & sacerdos equalit[er] - Et sic aut[em] ex illis
 nichil recipit - Item si quis plures
 curas hereditarie de om[n]ib[us] illis facit
 decimas capitales - Illi aut[em] - xxx den[ari]os
 ex illa in qua defunctus residet h[ab]ent p[er]sonali[ter]

Item si qd redat filio putatus bona mobilia de hys
decimabitur mortuo patre nati de illis in quibus
succedunt filii legitimi Item dicta fuerit alicui
curia cu bonis mobilibus de illis decimabitur
ante dico uobis nisi habuerint iustitiam uestra pluri

Quom meo me mat' gaudio gestat' in alio
Quid pareret fertur' consiluisse deo
Phobz at' puer est . mas . femia . iuno nectru .
Et cu sim nat' . ermostoditus eram .
Quarenti let' dea ero at' occidit armis .
cruce cruce . phobz . aqua . eoz vata qz fuit .
Auriz obumbat aquas . ascendo labr' ensis .
Quem tuleram meai . labe q' ipe sup .
Pes hest' ramis . cap' meo amne tuler' q' .
Femina mas nectru . flumina cila cruce .

• hec est verba confessio

Confiteor tibi pat' dñe cel' et ter ubiq' bone et benignissime
tuo . una cu' spū sctō corā istis scib' tuis . et corā p'senti altari
tuo . q' in peccatis concepit' mē . et in peccatis post baptisimū .
vsq' ad hāc horā sū conuersat' . Confiteor t' q' peccavi nimis .
In euāgēlia . tam in uisibili . quā uisibili . in am gloria .

et orat' h' illa i' orat' et orat' h' illa
Anastol' dicit' Anstol' inest' illa
et p'p' ex h' illa non habet' d' d' d' d'
in acat'ca uel' in
et p'p' meo
et h' illa t' d'
non h' illa t' d'

75
152/150

in excellentia. tam oculis. qm̄ vestitu. & om̄m̄ actuū macq̄. i iudiciis.
 in odio. in auaricia. tam honoris. qm̄ pecunie. In ira. In
 alicia. in variis inlustre. In commessacōibz. In ebriatibz.
 In fabulis ociosis. In osculis. & In capleribz. in mundis.
 In luxuria sodomica. In fornicatibz. & in peccatibz. meis.
 & In om̄i genere fornicatōis. In adulterio. quo & ip̄ feci. &
 alijs facientibz. consensu. In sacrilegio. In periuuriis. In
 fide. ope. karitate. In accipiendis coipe & sanguine.
 semp̄ indigne. In exultacōibz. & adulationibz. malignis.
 In ignorantia. In nequitia. In oueracōibz. In
 dandis. & accipiendis munitibz. & usuris. In placōibz.
 In dispensandis rebz. eccl̄asticis. In ostendend̄ elemosin.
 In paup̄ibz. exasperatō. In ospitalibz. & receptōibz. paup̄m.
 In respectōe pp̄inquit̄. In applicacōe ppl̄i. in cōmissi.
 nō visitando infirmos. scdm̄ euangeliā p̄ceptū.
 & in carcere postas. nō sepeliendo mortuos. non
 vestiendo paupes. nō recreanda. resurgentes. non
 potando siccitēs. Gallumpniantibz. sc̄oz. & d̄n̄as. a.
 festo diebz. honorem debent & celebracōem n̄ implendo.
 sc̄it̄ & cast̄e in eis viuendo. cōsentiendo obediētibz. in
 in uallo potius qm̄ adiuuando penitentibz. Clamores
 paup̄um lenit̄ ac misericord̄ audiendo. Iniquis.
 ac p̄nalibz. n̄is & obediētibz. detrahend̄ & blasphemand̄.

Vob̄ uocatus est in p̄d̄e. & in p̄d̄e.
 p̄d̄e & se. Non t̄o in uelutū.

Inimica. plama. famel. moribz. meis. d̄m̄q̄. d̄m̄q̄.
 Inimica. d̄m̄q̄. d̄m̄q̄. n̄. Inimica. n̄.

amicitia & beneficiis magis fidem non auando. debita obsequia
 non recipiendo. Animum & penam concubito conscientia in
 mundicia inueniens. In eorum superbe inuando. stando.
 sedendo. egrediendo. otioso fabulis. ac stultis loquor
 colloquio in ea cum alio inuolando. Vasa sancta & mini-
 sterium dei polluto corde. & manibus immundis tangendo.
 orationem & psalmodiam. & officium diuini negligenter in-
 ecclesia dei faciendo & audiendo. In cogitationibus & pessimis.
 In meditationibus pueris. In episcopatibus falsis. In iudicio
 amerciano. In consensu malo. & consilio iniquo. In concu-
 piscencia carnali. In delectatione ac pollutione immunda.
 In vitiis otioso superfluo ac luxurioso atque contumelioso.
 In mendaciis. In falsitatibus. In iuramentis multimodis
 & diuersis. In detractionibus alienis. In rixis ac discorsio-
 neminuandis. In iurisdictionibus. In otiositate. In maligni-
 tate. In insurrexione. In amara & amara leticia. In
 inuermuracoe. In blasphemis. In carnalitatibus. In
 calumniis. In concupiscentiis. In maledictis. In concupiscentiis.
 In titubationibus. In epiloquio. In insubstantiis. In dissimu-
 latione. In vigilis inanis deo seruatis. In consuetudine
 peccatorum dei. In negligentia precepti mei. In dilectione di-
 & primum. In visu. Auditui. gustu. odoratu. & tactu.
 superfluo & immundo. In omnibus modis. cogitatione. locutione
 voluntate & actione. peccatis suis. In ipso. & in alio.

Om Læstiftelsen sammest p. 80. et 87.

Bispef Breve p. 82.

Læstiftelsen p. 86.

Læstiftelsen Almenninges p. 90.

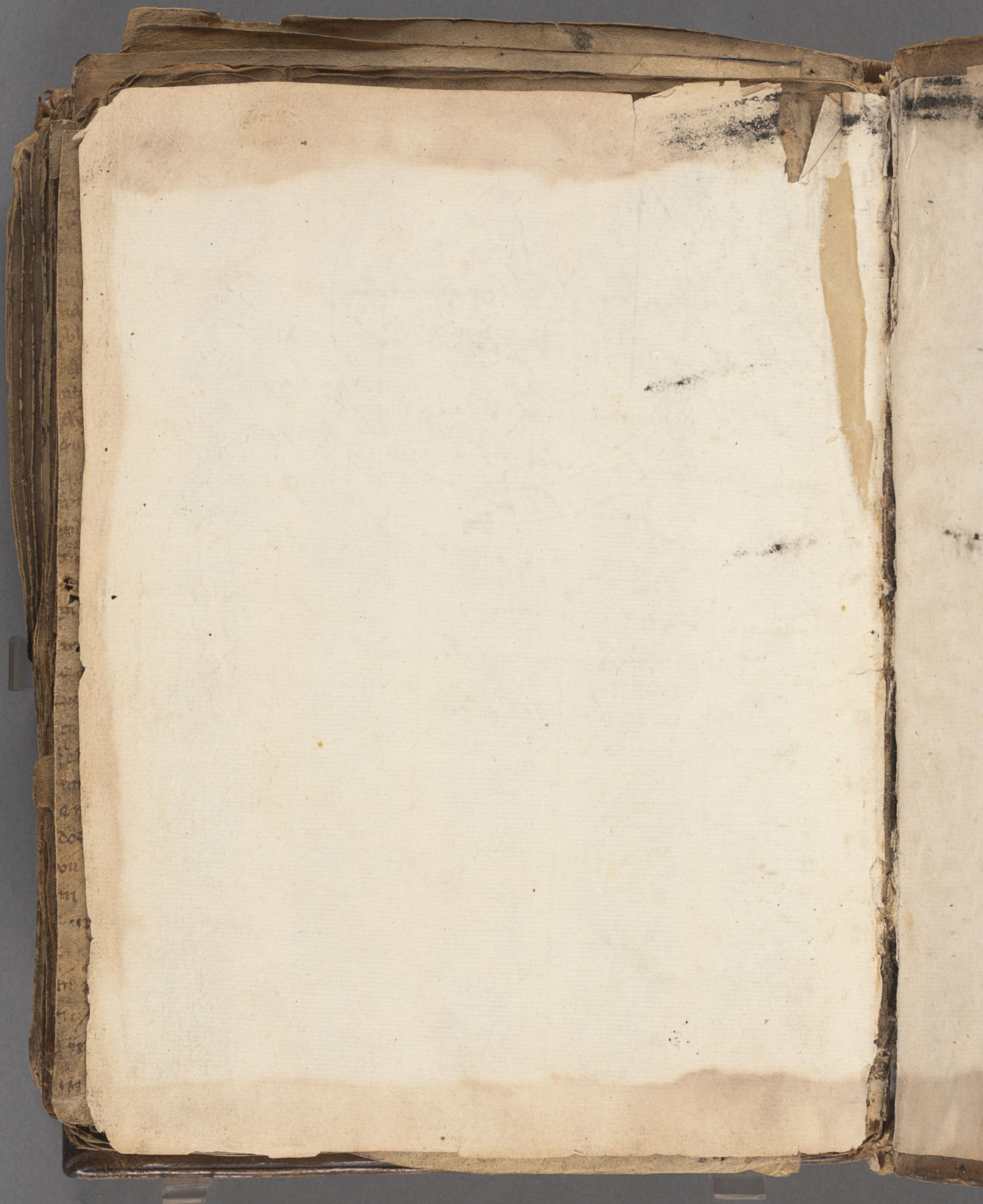
Om Arvelset p. 91.

Grundens dommer i 1782 p. 92.

Læstiftelsen Engmann p. 96. in 103.

Epistlen i Breve p. 100.

H. Magni Læstiftelsen p. 104.

Aug 21 1775

